

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Maša Bohnc

UPORABA ELEKTRONSKE DRAŽBE V POSTOPKIH JAVNEGA NAROČANJA

Magistrsko delo

Ljubljana, 2008

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Maša Bohnec

Mentor: red. prof. dr. Rado Bohinc

UPORABA ELEKTRONSKE DRAŽBE V POSTOPKIH JAVNEGA NAROČANJA

Magistrsko delo

Ljubljana, 2008

IZJAVA O AVTORSTVU magistrskega dela

Spodaj podpisani/-a MAŠA BOHNEC, z vpisno številko 21051051,
rojen/-a 28.8.1981 v kraju CELJE, sem avtor/-ica magistrskega dela z naslovom:
UPORABA ELEKTRONSKE DRAŽBE V
POSTOPKIH JAVNEGA NAROČANJA

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo magistrsko delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbel/-a, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbel/-a, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobil/-a vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisal/-a v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Uradni list RS št. 21/95), prekršek pa podleže tudi ukrepom Fakultete za družbene vede v skladu z njenimi pravili;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za družbene vede;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko magistrskega dela ter soglašam z objavo magistrskega dela v zbirki »Dela FDV«.

V Ljubljani, dne 13.10.2008

Podpis avtorja/-ice: Bohnec

POVZETEK

Namen magistrskega dela je predstaviti prednosti uporabe elektronske dražbe v postopkih javnega naročanja. Materialna pravila o javnem naročanju in o izvajanju elektronske dražbe v Sloveniji najdemo v Zakonu o javnem naročanju – ZJN-2 in Zakonu o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštnih storitev – ZJNVETPS. Elektronska dražba omogoča naknadna pogajanja o ceni, garanciji, rokih dobave ali izvedbi in drugih elementih ponudbe, česar zakonodaja v klasičnih odprtih ali omejenih postopkih oddaje javnih naročil sicer ne omogoča. Elektronske dražbe bodo po nekaterih napovedih vplivale na zniževanje stroškov javnih uprav, nižje administrativne stroške, do leta 2010 pa naj bi se vsaj 50 odstotkov vseh javnih naročil nad pragom javnih naročil Evropske unije izvedlo elektronsko. V magistrskem delu sta zato postavljeni dve ključni vprašanji: ali uporaba elektronske dražbe omogoča pridobitev večjega števila ponudnikov ter omogoča znižanje stroškov nabavljenega blaga, znižanje administrativnih stroškov ter prihranek časa v postopkih javnega naročanja; ter ali z uporabo elektronske dražbe naročnik tvega kakovost predmeta nakupa, saj v postopku izbere cenovno najugodnejšega ponudnika.

Ključne besede: obratna elektronska dražba, elektronsko javno naročanje, Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), elektronski prejem ponudb, Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu (ZEPEP)

SUMMARY

The purpose of this Master thesis is to present the advantages of electronic auctions in public procurement. Rules and regulations on public procurement and electronic auctions in Slovenia are recorded in the Public Procurement Act (ZJN-2) and in the Public Procurement in Water Management, Energy Transport and Postal Services Area Act. Electronic auctions are used for additional negotiations about price, guarantee, time of delivery or dates of execution and other elements of tender, which is not possible in open or restricted procedures of classic public procurement. According to some sources, electronic auctions will bring about lower expenses of public administration and lower administrative costs. Furthermore, by 2010 at least 50 percent of all public procurement above the threshold for public procurement of the European Union will be done by electronic means. This Master thesis builds upon two main scientific questions: whether electronic auction enables buyers to acquire more bidders, lowers expenses of goods or services, lowers administrative costs and saves time in the process of public procurement; and whether the buyer risks the quality of goods or services by choosing the low-cost bidder in the electronic auction.

Key words: reverse electronic auction, electronic public procurement, Public Procurement Act (ZJN-2), electronic tender submission, Electronic Commerce and Electronic Signature Act (ZEPEP)

KAZALO

1. UVOD	7
1.1 RAZISKOVALNA TEMA IN HIPOTEZE	7
1.2 IZHODIŠČA IN METODOLOGIJA RAZISKOVANJA	10
2. POJEM JAVNEGA NAROČANJA	12
2.1 ZAKONSKA PODLAGA	12
2.2 OPREDELITEV NAROČNIKOV IN JAVNIH NAROČIL	14
2.3 CILJI IN NAČELA JAVNEGA NAROČANJA	20
3. ELEKTRONSKO POSLOVANJE S Poudarkom NA PROCESU ELEKTRONSKEGA NAROČANJA	23
3.1 OPREDELITEV IN DINAMIKA ELEKTRONSKEGA POSLOVANJA	23
3.2 INTERAKCIJE MED SUBJEKTI ELEKTRONSKEGA POSLOVANJA	25
3.3 IZBRANI MODELI ELEKTRONSKEGA POSLOVANJA	27
3.3.1 ELEKTRONSKA NABAVA	27
3.3.2 ELEKTRONSKA DRAŽBA	28
4. ELEKTRONSKO JAVNO NAROČANJE NA EVROPSKI RAVNI	32
4.1 PRENOS EVROPSKEGA PRAVA V SLOVENSKO ZAKONODAJO	32
4.2 DIREKTIVE EU O JAVNIH NAROČILIH	34
4.3 ELEKTRONSKO JAVNO NAROČANJE Z UPORABO ELEKTRONSKE DRAŽBE V IZBRANIH ČLANICAH EU	36
4.4 UVAJANJE ELEKTRONSKEGA JAVNEGA NAROČANJA V SLOVENIJI	48
5. ELEKTRONSKA DRAŽBA PO ZJN-2	52
5.1 PRAVILA ZA UPORABO ELEKTRONSKE DRAŽBE PO ZJN-2	52
5.2 OBJAVA ELEKTRONSKE DRAŽBE	54
5.3 PRED POSTOPKOM ELEKTRONSKE DRAŽBE	55
5.4 IZVAJANJE IN ZAKLJUČEK ELEKTRONSKE DRAŽBE	56
5.5 ELEKTRONSKA DRAŽBA Z ELEKTRONSKIM PREJEMOM PONUDB	59

6. INFORMACIJSKA REŠITEV ZA IZVEDBO ELEKTRONSKE DRAŽBE V SLOVENIJI **60**

6.1 SPLOŠNO O INFORMACIJSKI REŠITVI E-DRAŽBA PODJETJA ORIA COMPUTERS	60
6.2 SKLADNOST INFORMACIJSKE REŠITVE E-DRAŽBA Z ZAKONOM O JAVNEM NAROČANJU (ZJN-2) IN OBLIGACIJSKIM ZAKONIKOM (OZ)	62
6.3 VARNOST IN ELEKTRONSKI PODPIS	64
6.4 NAROČNIK IN E-DRAŽBA	66
6.5 PONUDNIK IN E-DRAŽBA	70

7. RAZISKAVA IZBRANIH ŠTUDIJ PRIMEROV UPORABE ELEKTRONSKIH DRAŽB V VELIKI BRITANiji IN SLOVENIJI **74**

7.1 IZBRANE ŠTUDIJE PRIMEROV UPORABE ELEKTRONSKIH DRAŽB V VELIKI BRITANiji	74
7.2 ŠTUDIJA PRIMERA: PRVA IZVEDENA ELEKTRONSKA DRAŽBA V SLOVENIJI – CENTER VLADE RS ZA INFORMATIKO	77
7.3 ANALIZA ŠTUDIJ PRIMEROV GLEDE NA ŠTEVILO PONUDNIKOV, STROŠKOV NABAVLJENEGA BLAGA, ADMINISTRATIVNIH STROŠKOV IN RABE ČASA	80
7.4 ANALIZA ŠTUDIJ PRIMEROV GLEDE NA KAKOVOST PREDMETA NAKUPA	85
7.5 OCENA IN NAPOTKI ZA NADALJNJO UPORABO ELEKTRONSKE DRAŽBE	89
7.5.1 PREDNOSTI UPORABE ELEKTRONSKE DRAŽBE V POSTOPKIH JAVNEGA NAROČANJA	89
7.5.2 OVIRE ZA IMPLEMENTACIJO ELEKTRONSKE DRAŽBE V POSTOPKIH JAVNEGA NAROČANJA	91
7.5.3 SMERNICE ZA NADALJNJO UPORABO ELEKTRONSKE DRAŽBE V POSTOPKIH JAVNEGA NAROČANJA	94

8. ZAKLJUČEK **97**

9. LITERATURA **102**

10. PRILOGE **110**

KAZALO GRAFOV

Graf 4.1: Razvoj modelov elektronskega javnega naročanja v državah EU	40
Graf 5.1: Aktivnost in različni profili ponudnikov med izvajanjem elektronske dražbe	57
Graf 7.1: Ovire naročnikov javnega sektorja pri uvedbi različnih sistemov elektronskega javnega naročanja	92

KAZALO SLIK

Slika 2.1: Izvajanje javnih naročil – faze v postopku	18
Slika 3.1: Koristi elektronske nabave	28
Slika 3.2: Proces priprave, izvedbe in zaključka obratne elektronske dražbe v postopku javnega naročanja	31
Slika 4.1: Prikaz procesa elektronske dražbe za računalniško opremo - monitorje nemškega Raziskovalnega centra za bolezni raka	46
Slika 4.2: Portal javnih naročil – pregled objav	50
Slika 5.1: Diagram poteka in aktivnosti elektronske dražbe	58
Slika 6.1: Proces elektronske dražbe	60
Slika 6.2: Obratna intervalna elektronska dražba	62
Slika 6.3: Informacije o elektronskem podpisu in časovnem žigu	65
Slika 6.4: Pregled postopkov	67
Slika 6.5: Pregled menijev naročnika pri odprtem postopku v elektronski dražbi – meni <i>Pregled ponudnikov</i>	68
Slika 6.6: Spremljanje dražbe – izpis grafa ponudb ponudnikov	69
Slika 6.7: Končan postopek – izpis končnih cen po ponudnikih	70
Slika 6.8: Odprti postopek (status) pred pričetkom e-dražbe – ponudnik	71
Slika 6.9: Ponudnik ne ustreza pogojem naročnika za sodelovanje v e-dražbi	72
Slika 6.10: Spremljanje dražbe – ponudnik	72
Slika 7.1: Potek postopka javnega naročanja z uporabo elektronske dražbe v primeru Agencije NHS	75
Slika 7.2: Podatki o izvedbi prve elektronske dražbe na Centru Vlade RS za informatiko	77
Slika 7.3: Prikaz gibanja cene skozi dražbo pri izvedbi prve elektronske dražbe na Centru Vlade RS za informatiko	80
Slika 7.4: Ovire in motivacijski dejavniki za implementacijo elektronske dražbe	94
Slika 7.5: Primer meril in ponderjev za preračun različnih necenovnih dejavnikov v aplikaciji e-dražba	96

KAZALO TABEL

Tabela 2.1: Javna naročila v bruto družbenem proizvodu in odhodkih državnega proračuna (v milijonih evrov)	19
Tabela 3.1: Interakcije med subjekti elektronskega poslovanja	26
Tabela 4.1: Prednosti elektronskega javnega naročanja po posameznih udeležencih	37
Tabela 4.2: Izkušnje z uporabo elektronske dražbe v postopkih javnega naročanja v državah članicah EU	41
Tabela 4.3: Funkcionalnost elektronskih dražb glede na cikel elektronskega javnega naročanja in pravne okvire	42
Tabela 4.4: Delovanje aplikacije elektronska dražba na Danskem in v Italiji	43
Tabela 4.5: Vpliv elektronske dražbe na nakupno ceno in administrativne stroške	44
Tabela 4.6: Prihranki pri elektronskih dražbah: primerjava med Veliko Britanijo, Nemčijo in Slovenijo	45
Tabela 7.1: Rezultati izvedenih elektronskih dražb NHS Purchasing and Supply Agency v obdobju 2003/2004	76
Tabela 7.2: Rezultati izvedenih elektronskih dražb Centra Vlade RS za informatiko	79
Tabela 7.3: Prednosti uporabe elektronske dražbe za ponudnike	90
Tabela 7.4: Prednosti uporabe elektronske dražbe po mnenju naročnikov	90

1. UVOD

1.1 RAZISKOVALNA TEMA IN HIPOTEZE

Informacijska tehnologija vedno bolj postaja ključni dejavnik tudi pri postopkih javnega naročanja, saj javnemu sektorju¹ omogoča hitrejša in učinkovitejša javna naročila. Poleg tega informatizacija omogoča tudi boljše dostopnost do podatkov, hitrejši pretok informacij in zato lažje reševanje zadev in večjo ažurnost, transparentnost, racionalizacijo delovnih procesov ter možnost uporabe viška časa za dodatno usposabljanje (Preskar v Ferfila in Kovač 2000, 217–218). Sistem javnega naročanja omogoča konkurenco na področju javnega sektorja, ki posledično pripomore k spoštovanju načel javnega naročanja. Ta načela so za sam postopek javnega naročanja bistvena, in sicer gre za načelo gospodarnosti, učinkovitosti in uspešnosti, načelo zagotavljanja konkurence med ponudniki, načelo transparentnosti javnega naročanja, načelo enakopravne obravnave ponudnikov in načelo sorazmernosti. Vsa ta načela učinkovito omogoča tudi elektronsko javno naročanje s postopkom elektronske dražbe.

Osnovni namen pravil o javnem naročanju je zagotoviti ustrezno konkurenco pri poslovanju z javnim sektorjem oziroma naročniki in zagotoviti gospodarno porabo javnih sredstev. Materialna pravila o javnem naročanju v Sloveniji najdemo v dveh predpisih: **Zakon o javnem naročanju – ZJN-2** in **Zakon o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštne storitve – ZJNVETPS**².

Slovenija zaradi članstva v Evropski uniji ni povsem avtonomna pri sprejemanju pravil javnega naročanja, saj mora upoštevati cilje in zahteve na področju javnega naročanja iz EU in svojo zakonodajo uskladiti z njimi. Leta 2004 sta Evropski parlament in Svet EU sprejela dve novi direktivi, ki urejata javna naročila: **Direktiva 2004/18/ES o uskladitvi postopkov za oddajo javnih**

¹ Glede na različna stališča je javni sektor zbir vseh javnih organizacij, ki opravljajo družbene in gospodarske javne dejavnosti, pri čemer gre za dejavnosti po netržnih načelih, kar se najbolje kaže v proračunskem financiranju (Setnikar-Cankar v Ferfila in Kovač 2000, 148).

² ZJN-2 (Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006) ureja oddajo javnih naročil pri t.i. klasičnih naročnikih in je temeljni predpis o javnem naročanju. ZJNVETPS (Zakon o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštne storitve (ZJNVETPS), Uradni list RS, 128/2006) pa ureja javno naročanje pri naročnikih na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštne storitve. Vrsta določb je v obeh zakonih povsem enaka.

naročil gradenj, blaga in storitev³ ter Direktiva 2004/17/ES o uskladitvi postopkov javnih naročil naročnikov v vodnem, energetske in transportnem sektorju ter sektorju poštne storitev⁴. Direktivi na prvo mesto postavljata uporabo informacijske tehnologije v postopkih javnega naročanja in tako omogočata javnemu sektorju, da se prilagodi razvijajočemu informacijskemu okolju in hkrati spodbudi tudi vse javne naročnike k uporabi elektronskih sredstev v postopkih javnega naročanja. Direktivi zagotavljata "jasen okvir za elektronsko vodenje javnih naročil na odprt, transparenten in nediskriminatoren način, določata pravila za elektronsko oddajanje ponudb ter pogoje za mednarodne postopke kupovanja, ki temeljijo na elektronskih sredstvih obveščanja" (Evropska komisija 2004a, 3).

Elektronsko javno naročanje je koristno tako za javni sektor, ponudnike, kot tudi za splošno javnost, saj povečuje transparentnost samih postopkov javnega naročanja in odgovornost javnega sektorja pri porabi davkoplačevalskega denarja. Prav tako se zmanjšajo potencialne korupcije in goljufije v samih postopkih javnega naročanja. Svetovna banka namreč ocenjuje, da se cene pri uporabi elektronskih sredstev v postopkih javnega naročanja zmanjšajo za 10 do 20 odstotkov, administrativni stroški pa kar za 50 do 80 odstotkov (Svetovna banka 2003, 3).

Elektronska dražba je postopek, ki v celoti poteka na elektronski način in je del postopka javnega naročanja, če se za to odloči naročnik. Uporabo elektronske dražbe v postopkih javnega naročanja je predvidel že ZJN-1A⁵ v 81.a členu za javna naročila, katerih ocenjena vrednost ni presegala vrednosti, za katero je moral naročnik objaviti javno naročilo tudi v Uradnem glasilu Evropskih skupnosti. Novi ZJN-2⁶ elektronsko dražbo natančno definira v 35. členu z devetimi odstavki, dodatno pa še v 66. in 67. členu, kjer opredeljuje predvsem zahteve za informacijski sistem naročnika, ko ta uporabi elektronsko dražbo z elektronskim prejemom ponudb. Elektronska dražba, ki se uporablja v postopkih javnega naročanja, je pravzaprav obratna elektronska dražba, pri kateri ponudniki po oddaji naročila nižajo cene in ostale predmete ponudbe tako, da izboljšujejo oddano ponudbo. Elektronska dražba je torej najprimernejša za uporabo v primerih, kadar je merilo za izbiro ponudnika najnižja ponujena cena. Poleg najnižje cene lahko naročnik določi tudi druga merila in

³ Direktiva 2004/18/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev. 2004. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:134:0114:01:SL:HTML> (4. april 2007).

⁴ Direktiva 2004/17/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov javnih naročil naročnikov v vodnem, energetske in transportnem sektorju ter sektorju poštne storitev. 2004. Dostopno prek: http://www.mf.gov.si/slov/javnar/direktiva_evropskega_parlamenta_in_sveta_2004_17_ES.pdf (4. april 2007).

⁵ Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnih naročilih (ZJN-1A), Uradni list RS, 2/2004, 81.a člen.

⁶ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 35. člen, 66. člen, 67. člen.

ponderje, ki vplivajo na končno izbiro ponudnika pri elektronski dražbi. Naročnik lahko odda naročilo z elektronsko dražbo v **odprtem postopku, postopku s predhodnim ugotavljanjem sposobnosti** ali v **postopku s pogajanjem po predhodni objavi**. ZJN-2⁷ in tudi Direktiva 2004/18/ES⁸ ne dopuščata uporabe elektronske dražbe pri konkurenčnem dialogu in postopku s pogajanjem brez predhodne objave. Naročnik lahko elektronsko dražbo uporabi samo za naročila blaga ali storitev, za katera določi natančne zahteve v razpisni dokumentaciji. Prav tako elektronska dražba zaradi specifičnih lastnosti uporabe ne bo uporabna za naročila storitev in gradenj, ki vključujejo intelektualne storitve. Predmet elektronske dražbe so lahko samo tisti elementi, ki so primerni za avtomatsko oceno z elektronskimi sredstvi brez dodatnih posegov in/ali ocenjevanja s strani naročnika. Takšni elementi so merljivi in se lahko izrazijo v odstotkih ali številkah.

Namen uporabe elektronskih dražb v postopkih javnega naročanja je povečanje transparentnosti, zmanjševanje stroškov dela ter gospodarnejša in hitrejša oddaja javnih naročil, ki posledično pomenijo prihranek časa in denarja. Elektronska dražba je pomembna tudi zaradi vzpodbujanja elektronskega poslovanja med podjetji in javno upravo. Prav tako elektronska dražba in elektronska oddaja ponudb omogočata večjo transparentnost samega postopka javnega naročanja, saj omogočata preprostejše in pravočasno širjenje informacij, zmanjšujeta pa tudi možnost goljufij v samem postopku. Postopek elektronske dražbe je pomemben predvsem zaradi možnosti naknadnih pogajanj o ceni, garanciji, rokih dobave ali izvedbi in drugih elementih ponudbe, česar zakonodaja v klasičnih odprtih ali omejenih postopkih oddaje javnih naročil sicer ne omogoča.

Ker so bile dosedanje določbe in smernice javnega naročanja oblikovane za postopke javnega naročanja v papirni obliki, menim, da je trenutno primeren čas za temeljitejšo obravnavo elektronskih oblik javnega naročanja na čelu z elektronsko dražbo. Kot bom poskušala prikazati v tem magistrskem delu, lahko elektronsko javno naročanje skupaj z elektronsko dražbo izboljša kakovost javnega naročanja javnega sektorja, vključno z upravljanjem, spremljanjem in odločanjem v postopku javnega naročanja.

Poleg prednosti moramo biti pozorni tudi na številne nevarnosti, ki se lahko pokažejo pri pomanjkljivi uvedbi elektronskega javnega naročanja. V tem magistrskem delu želim opozoriti tudi na morebitne negativne posledice, med katerimi večje izzive predstavljajo predvsem pravne, tehnične in organizacijske ovire elektronskega javnega naročanja. Takšne ovire so predvsem neprimerna oblika sistemov za oddajanje ponudb in nezdržljivost s standardi informacijske

⁷ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 35. člen.

⁸ Direktiva 2004/18/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev. 2004. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:0114:01:SL:HTML> (4. april 2007), 54. člen.

tehnologije ter nepripravljenost za sodelovanje v postopku in samo izvajanje elektronskih dražb. Raznolikost in nezdržljivost tehničnih rešitev lahko ponudniku onemogoči dostop do sistemov elektronskega javnega naročanja, ali jih odvrne od sodelovanja zaradi dodatnih težav ali povečanja stroškov. Pri uvajanju elektronskega javnega naročanja moramo skrbeti, da je uporabljen elektronski sistem javnega naročanja splošno dostopen in ni diskriminatoren ter da z njim gospodarskim subjektom nikakor ne omejujejo dostopa do postopka oddaje ponudb.

Javna naročila v Sloveniji obsegajo letno več kot 1,7 milijard evrov oziroma okoli tretjino odhodkov državnega proračuna ali 7 % BDP (Ministrstvo za finance 2005b, 5). Elektronske dražbe bodo po napovedih zapisanih v Ministrski deklaraciji o e-upravi⁹ omogočile zniževanje stroškov javnih uprav, nižje administrativne stroške za javne uprave, **do leta 2010 pa naj bi se vsaj 50 odstotkov vseh javnih naročil nad pragom javnih naročil Evropske unije izvedlo elektronsko**. Da bi to lahko dosegli, bodo morale javne uprave po Evropi vložiti veliko truda pri izmenjavi izkušenj in rešitev, povezanih z javnimi naročili, prav tako bo potrebno to področje še podrobneje strokovno obdelati. To magistrsko delo lahko pripomore k ustrežnejši strokovni obravnavi te problematike.

V magistrskem delu si bom zato zastavila dve hipotezi, ki ju bom poskušala potrditi oziroma zavreči:

- 1. Uporaba elektronske dražbe omogoča pridobitev večjega števila ponudnikov ter omogoča znižanje stroškov nabavljenega blaga, znižanje administrativnih stroškov ter prihranek časa v postopkih javnega naročanja.**
- 2. Z uporabo elektronske dražbe naročnik tvega kakovost predmeta nakupa, saj je v postopku izbran cenovno najugodnejši ponudnik.**

1.2 IZHODIŠČA IN METODOLOGIJA RAZISKOVANJA

Magistrsko delo bom zastavila tako, da bom s pomočjo kvalitativne metodologije z analizo obstoječih teoretičnih virov, literature in raziskav za izvedene elektronske dražbe v postopkih javnega naročanja poskušala izluščiti kazalnike, značilnosti in posebnosti, ki bi jih bilo potrebno upoštevati pri uporabi elektronske dražbe v postopkih javnega naročanja v prihodnje. Hkrati bom s kombinacijo kvantitativne analize empiričnih podatkov že izvedenih elektronskih dražb v Veliki Britaniji in Sloveniji poskušala sprejeti ali zavrniti zastavljene hipoteze, predvsem pa postaviti primerno podlago tudi za morebitna nadaljnja raziskovanja tega področja. V magistrskem delu bom

⁹ Ministrska deklaracija. 2005. Ministrska deklaracija: "Preoblikovanje javnih storitev" soglasno sprejeta 24. novembra 2005 v Manchestru, Velika Britanija. *Revija za management, informatiko in kadre* 39 (1): 77–82.

z analizo primarnih virov podala celovit pogled na področje uporabe elektronske dražbe v javnem naročanju tako iz vidika slovenske zakonodaje kot tudi z vidika evropskih direktiv. Da bi te splošne ugotovitve lahko postavila v konkreten prostor, bom analizirala tudi študije primerov uporabe elektronske dražbe v Sloveniji in primere uporabe iz Velike Britanije. Glede na področje, namen in cilje tega magistrskega dela bom uporabila naslednje metode:

- z **metodo analize vsebine** bom raziskala teoretične podlage za uvedbo elektronskega javnega naročanja z uporabo elektronske dražbe in hkrati uporabila tudi **primerjalno metodo** za analizo stanja v Evropski uniji in Sloveniji,
- s pomočjo **analize primarnih in pravnih virov** bom razčlenila zakonske podlage za javno naročanje s poudarkom na pravilih za uporabo elektronske dražbe,
- z **empirično metodo** bom prikazala, kako elektronska rešitev za uporabo elektronske dražbe v skladu z ZJN-2¹⁰, ZEPEP¹¹ in evropskimi direktivami¹² deluje v praksi,
- s pomočjo **študij primerov** bom prikazala primere uporabe elektronskih dražb v postopkih javnega naročanja v Sloveniji in Veliki Britaniji,
- z **metodo sinteze** bom povezala ugotovitve iz strokovne literature, rezultate študij primera ter empiričnega prikaza uporabe elektronske dražbe in podala oceno, napotke in smernice za nadaljnjo uporabo elektronske dražbe v postopkih javnega naročanja.

¹⁰ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006.

¹¹ Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu (ZEPEP), Uradni list RS, 57/2000, 30/2001, 25/2004, 73/2004-ZN-C, 61/2006-ZEPT.

¹² Direktiva 2004/18/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev. 2004. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:134:0114:01:SL:HTML> (4. april 2007).

Direktiva 2004/17/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov javnih naročil naročnikov v vodnem, energetskem in transportnem sektorju ter sektorju poštne storitve. 2004. Dostopno prek: http://www.mf.gov.si/slov/javnar/direktiva_evropskega_parlamenta_in_sveta_2004_17_ES.pdf (4. april 2007).

2. POJEM JAVNEGA NAROČANJA

2.1 ZAKONSKA PODLAGA

Postopek javnega naročanja je bil prvič sprejet v zakon leta 1997, ko smo dobili prvi Zakon o javnih naročilih – ZJN¹³. Zakon je dal naročnikom prvič na voljo kar pet različnih postopkov¹⁴ oddaje javnih naročil in tako postavil temelje javnega naročanja v Sloveniji. Zakon je prvič opredelil tudi temeljna načela javnega naročanja (enakopravnost ponudnikov, preglednost postopkov, načelo nediskriminacije), pri čemer je izpustil danes najpomembnejše načelo javnega naročanja: načelo gospodarne porabe javnih sredstev.

Pred uvedbo zakona leta 1997 sta področje javnega naročanja v Sloveniji urejali dve odredbi, ki jih je na podlagi predpisov o izvajanju proračuna izdal minister za finance. To sta bili Odredba o pogojih in načinu javnega razpisa za oddajo določenih del, ki se financirajo iz proračuna RS¹⁵ in Odredba o postopku za izvajanje razpisa za oddajo javnih naročil s pripadajočimi spremembami¹⁶. Zakon se je prvič spremenil že leta 2000, ko je bil sprejet novi Zakon o javnih naročilih¹⁷. Ta zakon naj bi poenostavil postopke javnega naročanja in hkrati uskladal področje oddaje javnih naročil s pravili Evropske unije. V začetku leta 2004 je bil Zakon o javnih naročilih – ZJN-1¹⁸ ponovno spremenjen, kar naj bi dokončno uskladilo zakonodajo javnih naročil s takrat veljavnimi direktivami EU za to področje. "Prinesel je večino tistega, kar so nekaj mesecev kasneje določile evropske direktive, vključno z možnostjo izvedbe elektronske dražbe" (Matas in drugi 2006, 10). Kljub spremembam so nekateri avtorji opozorili (Čampa in drugi 2007, 17–18), da je zakon, ki je skupaj združil vse direktive, za uporabnike prezapleten in ne omogoča doseganja temeljitih načel in ciljev zakona.

¹³ Zakon o javnih naročilih (ZJN), Uradni list RS, 24/1997.

¹⁴ V 3. členu je ZJN predvidel naslednje različne postopke: javni razpis za izbiro izvajalca brez omejitev, javni razpis za izbiro izvajalca s predhodnim ugotavljanjem sposobnosti, dvostopenjski javni razpis, zbiranje ponudb in zbiranje predlogov.

¹⁵ Odredba o pogojih in načinu javnega razpisa za oddajo določenih del, ki se financirajo iz proračuna RS, Uradni list RS, 24/1992.

¹⁶ Odredba o postopku za izvajanje razpisa za oddajo javnih naročil s pripadajočimi spremembami, Uradni list RS, 28/1993, 19/1994.

¹⁷ Zakon o javnih naročilih (ZJN-1), Uradni list RS, 39/2000 (102/2000 - popravek), 2/2004-ZPNNVSM, 2/2004.

¹⁸ Zakon o javnih naročilih (ZJN-1), Uradni list RS, 39/2000 (102/2000 - popravek), 2/2004-ZPNNVSM, 2/2004.

Zato sta bila že konec leta 2006 sprejeta dva nova zakona o javnem naročanju na podlagi zahteve po implementaciji direktiv Evropske unije (Direktiva 2004/18/ES¹⁹ in Direktiva 2004/17/ES²⁰) v nacionalno zakonodajo. Materialna pravila o javnem naročanju v Sloveniji tako danes najdemo v dveh predpisih:

- **Zakon o javnem naročanju – ZJN-2** (Uradni list RS, 128/2006) in
- **Zakon o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštne storitev – ZJNVETPS** (Uradni list RS, 128/2006).

ZJN-2 ureja oddajo javnih naročil pri t.i. klasičnih naročnikih in je temeljni predpis o javnem naročanju. ZJNVETPS pa ureja javno naročanje pri naročnikih na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštne storitev. Vrsta določb je v obeh zakonih povsem enaka. Februarja 2008 sta bila sprejeta še Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem naročanju – ZJN-2A²¹ in Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštne storitev – ZJNVETPS-A²².

Osnovni namen pravil o javnem naročanju je zagotoviti ustrezno konkurenco pri poslovanju z javnim sektorjem oziroma naročniki in zagotoviti gospodarno porabo javnih sredstev. Kot piše Mužina, lahko hitro, dostopno in učinkovito pravno varstvo zagotovi ustrezno delovanje sistema javnih naročil. "Takšno varstvo povečuje skrbnost naročnikov pri postopkih naročanja, jih odvrta od kršitve predpisov, povečuje zaupanje javnosti v poštenost javnega sektorja in vzpodbuja ponudnike k sodelovanju v javnih naročilih" (Mužina 2005b, 15). Pravno varstvo v postopkih oddaje javnih naročil ureja Zakon o reviziji postopkov javnega naročanja – ZRPJN²³. Poseben nadzor nad postopki v zvezi z javnimi naročili izvajata Računsko sodišče in Državna revizijska komisija, pri čemer slednja preverja le zakonitost postopka in izbiro ponudnika, ne ugotavlja pa gospodarnosti,

¹⁹ Direktiva 2004/18/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev. 2004. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:134:0114:01:SL:HTML> (4. april 2007).

²⁰ Direktiva 2004/17/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov javnih naročil naročnikov v vodnem, energetske in transportnem sektorju ter sektorju poštne storitev. 2004. Dostopno prek: http://www.mf.gov.si/slov/javnar/direktiva_evropskega_parlamenta_in_sveta_2004_17_ES.pdf (4. april 2007).

²¹ Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem naročanju (ZJN-2A), Uradni list RS, 16/2008.

²² Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštne storitev (ZJNVETPS-A), Uradni list RS, 16/2008.

²³ Zakon o reviziji postopkov javnega naročanja (ZRPJN), Uradni list RS, 78/1999, 90/1999 - popr., 105/2002 Odl.US: U-I-169/00-33, 110/2002, 2/2004-ZPNNVSM, 42/2004, 61/2005, 78/2006, 53/2007.

namembnosti in učinkovitosti rabe sredstev za oddano javno naročilo, ki so v domeni Računskega sodišča.

V okviru institutov obligacijskega prava so za postopek oddaje javnih naročil aktualna predvsem pravila Obligacijskega zakonika – OZ²⁴ o sklenitvi pogodbe, in sicer pravila o pogajanjih, vabilu k dajanju ponudb in ponudbi (15. do 33. člen). V zvezi s tem sta aktualni naslednji dve vprašanji:

- ali je naročnik potem, ko je objavil javni razpis, zavezan postopek končati z izbiro in sklenitvijo pogodbe o oddaji javnega naročila,
- uveljavljanje odškodninske odgovornosti naročnika v primeru kršitve pravil o javnem naročanju (Kranjc 2007, 68).

2.2 OPREDELITEV NAROČNIKOV IN JAVNIH NAROČIL

Naročniki so osebe, ki morajo pri nabavi blaga, oddaji storitev in gradenj ravnati po pravilih o javnem naročanju. Glede na oba zakona (ZJN-2 in ZJNVETPS) razlikujemo dve skupini naročnikov: **1. klasični naročniki** in **2. naročniki na področju infrastrukturnih dejavnosti**. ZJN-2 v 3. členu²⁵ opredeljuje kot naročnike: osebe javnega prava²⁶ in združenja teh oseb, prejemnike subvencij (ob izpolnjevanju posebnih pogojev) in povezane družbe naročnikov (ob izpolnjevanju posebnih pogojev). Poleg združenja naročnikov so kot naročniki izrecno naštet: organi Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnosti, javni skladi, javne agencije, javni zavodi, javni gospodarski zavodi. "Naročnik je skupni izraz za vse pravne subjekte, ki se morajo ravnati po tem zakonu, kadar naročajo blago, gradnje ali storitve, ki jih posredno ali neposredno potrebujejo za izvajanje svojih, z zakonom ali drugim aktom predpisanih oziroma določenih nalog" (Čampa in drugi 2007, 31).

Javna naročila kot pravni pojem definiramo kot skupnost pravnih dejanj, s katerimi država na podlagi premoženjskopравnih razmerij nabavlja blago, oddaja storitve ali izvaja gradnje po

²⁴ Obligacijski zakonik (OZ), Uradni list RS, 83/2001, 32/2004, 28/2006 Odl.US: U-I-300/04-25, 29/2007 Odl.US: U-I-267/06-41, 40/2007.

²⁵ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 3. člen.

²⁶ V skladu z določbo 2. odstavka 3. člena ZJN-2 je oseba javnega prava vsaka oseba: a) ki je ustanovljena za opravljanje dejavnosti, ki so v splošnem interesu in ki nimajo industrijskega ali poslovnega značaja, b) ki je pravna oseba in c) je v višini več kot 50 % financirana iz sredstev organov Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnosti ali drugih oseb javnega prava ali ti organi opravljajo nadzor nad poslovanjem take osebe ali ki imajo upravljavski ali nadzorni odbor, katerega več kakor polovico članov imenujejo organi Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnosti ali druge osebe javnega prava. Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 2. odstavek, 3. člen.

predpisanem postopku (Mužina in Vesel 2007, 15). Pojem javno naročilo je sinonim s pojmom pogodba o izvedbi javnega naročila, ki ga ZJN-2 opredeljuje v 14. točki 2. člena²⁷. Gre za odplačno pogodbo med enim ali več ponudniki ter enim ali več naročniki, katere predmet je izvedba gradenj, dobava blaga ali opravljanje storitev. Javna naročila so torej pogodbeni razmerja med naročniki in ponudniki, pri katerih naročniki proti plačilu nabavljajo blago, oddajajo storitve in gradnje. Opredelilni elementi javnega naročila so: **1. pogodbeni stranka je naročnik, 2. pravno razmerje je civilne, ne pa javnopravne narave in 3. odplačna narava** (Kranjc 2007, 54). Po 3. členu ZJN-2²⁸ morajo naročniki (osebe javnega prava) vse posle, ki izpolnjujejo opredelilne elemente za javno naročilo oddajati po pravilih o javnem naročanju. Prvi opredelilni element se nanaša na dejstvo, da mora biti pogodbeni stranka pri javnem naročilu naročnik. Pravila o javnem naročanju posegajo v razmerja, kjer se osebe javnega sektorja pojavljajo na trgu kot povpraševalci po blagu, gradnjah in storitvah, saj želijo za takšna pravna razmerja zagotoviti enakopravno obravnavanje možnih ponudnikov. "Teorija upravnega prava imenuje ta razmerja akti poslovanja in poudarja, da pri tem ne gre za upravnopravna razmerja, ampak za premoženjskopravna razmerja, ki so podrejena civilnemu pravu" (Kranjc 2007, 58). Pravilom o javnem naročanju so podrejena civilnopravna razmerja odplačne narave, kar pomeni, da mora biti na strani ponudnika izkazan pridobitni namen. Naročniki morajo posamezna javna naročila opredeliti kot blago, gradnjo ali storitev in nato ravnati po posebnih pravilih glede na vrsto naročila. Javno naročilo blaga se uporabi takrat, ko je predmet naročila nakup blaga, najem oziroma zakup blaga ali leasing. Pri opredelitvi storitev se ZJN-2²⁹ in ZJNVETPS³⁰ sklicujeta na seznam storitev. Te so razdeljene v dva seznama: storitve A, za katere veljajo določbe ZJN-2 in storitve B, za katere veljajo manj stroga pravila. Če so predmet javnega naročila blago in storitve, potem mora naročnik upoštevati, kateri del naročila ima višjo vrednost. Javno naročilo, katerega predmet so blago in storitve se obravnava kot javno naročilo storitev, če vrednost zadevnih storitev presega vrednost blaga, ki je zajeto v naročilu in obratno. Javno naročilo gradenj je javno naročilo, katerega predmet je ali izvajanje ali projektiranje in izvajanje gradenj, ki so povezane z eno od dejavnosti iz Seznama dejavnosti na področju gradenj ali gradnja ali izvedba ene od dejavnosti na področju gradenj. Javno naročilo gradenj mora ustrezati zahtevam, ki jih določijo naročniki.

²⁷ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 14. odstavek, 2. člen.

²⁸ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 3. člen.

²⁹ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 20. člen.

³⁰ Zakon o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštnih storitev (ZJNVETPS), Uradni list RS, 128/2006, 25. člen.

Prvi odstavek 24. člena ZJN-2³¹ našteva temeljne postopke javnega naročanja. Naročnik izvede javno naročanje po enem izmed naslednjih postopkov:

1. odprti postopek³²,
2. postopek s predhodnim ugotavljanjem sposobnosti³³,
3. konkurenčni dialog³⁴,
4. postopek s pogajanjem brez predhodne objave³⁵,
5. postopek s pogajanjem po predhodni objavi³⁶,
6. postopek zbiranja ponudb po predhodni objavi³⁷ in
7. postopek zbiranja ponudb³⁸.

Poleg temeljnih postopkov pa 31. člen ZJN-2³⁹ določa še različice nekaterih osnovnih postopkov.

Posebni načini javnega naročanja so:

1. dinamični nabavni sistem⁴⁰,

³¹ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 1. odstavek, 24. člen.

³² Odprti postopek oddaje javnega naročila je postopek, pri katerem lahko vsi, ki imajo interes pridobiti javno naročilo, predložijo svoje ponudbe, pripravljene skladno z vnaprej določenimi zahtevami naročnika iz razpisne dokumentacije (25. člen ZJN-2).

³³ Postopek s predhodnim ugotavljanjem sposobnosti je postopek, katerega namen je oddaja javnega naročila in v katerem naročnik v prvi fazi na podlagi vnaprej predloženih prijav prizna sposobnost ponudnikom in v drugi fazi povabi k oddaji ponudb kandidate, ki jim je priznal sposobnost (26. člen ZJN-2).

³⁴ Konkurenčni dialog je postopek, ki se lahko uporablja kadar uporaba odprtega ali postopka s predhodnim ugotavljanjem sposobnosti zaradi zahtevnosti javnega naročila ni mogoča in pod pogojem, da je merilo za izbiro najugodnejšega ponudnika ekonomsko najugodnejša ponudba (1. odstavek 27. člena ZJN-2).

³⁵ Postopek s pogajanjem brez predhodne objave se lahko uporabi za javna naročila gradenj, javna naročila blaga in javna naročila storitev, če v postopku oddaje javnega naročila v odprtem postopku ali postopku s predhodnim ugotavljanjem sposobnosti ne pridobi nobene ponudbe ali nobene primerne ponudbe (1. odstavek 29. člena ZJN-2).

³⁶ Naročnik sme oddati svoje javno naročilo po postopku s pogajanjem po predhodni objavi, če v odprtem postopku, postopku s predhodnim ugotavljanjem sposobnosti ali v konkurenčnem dialogu ne dobi nobene pravilne ali sprejemljive ponudbe, pri čemer pa se prvotno določene zahteve iz razpisne dokumentacije ne smejo bistveno spremeniti (1. odstavek 28. člena ZJN-2).

³⁷ Postopek zbiranja ponudb po predhodni objavi je postopek javnega naročanja, v katerem predložijo svoje ponudbe ponudniki na podlagi obvestila o javnem naročilu, objavljenega na portalu javnih naročil (1. odstavek 2. člena ZJN-2).

³⁸ Postopek zbiranja ponudb je postopek javnega naročanja, v katerem naročnik pozove k predložitvi ponudb najmanj tri ponudnike, če je na relevantnem trgu zadostno število ponudnikov (1. odstavek 2. člena ZJN-2).

³⁹ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 31. člen.

⁴⁰ Pri vzpostavitvi dinamičnega nabavnega sistema, naročnik upošteva pravila za odprti postopek v vseh fazah do oddaje naročil, ki se bodo oddala v okviru dinamičnega nabavnega sistema. Vsi ponudniki, ki izpolnjujejo pogoje za uvrstitev in

2. posebna pravila za subvencionirane stanovanjske programe⁴¹,
3. elektronska dražba⁴² in
4. skupno javno naročanje⁴³.

Naročnik lahko po izvedenem postopku javnega naročanja sklene tudi okvirni sporazum, prav tako pa ZJN-2⁴⁴ omenja kot možen postopek javnega naročanja razpis natečaja.

Izvajanje javnih naročil lahko razdelimo na tri faze: **1. predrazpisno**, **2. razpisno** in **3. porazpisno** (glej sliko 2.1). Tri glavne faze so nato razdeljene na posamezne faze, vendar meja med njimi ni tako ostra, kot je prikazano na sliki, temveč se faze medsebojno prepletajo. Z ugotavljanjem potreb se prične neformalni del javnega naročanja. Potrebe po nabavi blaga, izvedbi storitve ali gradnje morajo določiti končni uporabniki. Če ti niso neposredno ali vsaj posredno vključeni v proces ugotavljanja potreb, se lahko zgodi, da bo naročnik uspešno izpeljal javno naročilo, sklenil pogodbo z najugodnejšim dobaviteljem, ob izvedbi javnega naročila pa bo ugotovil, da ta ne zadovoljuje potreb končnih uporabnikov. Sledi raziskava tržišča, ki jo mora izvesti nabavna služba naročnika. Pri raziskavi trga so pomembne tudi lastne izkušnje z dobavitelji oziroma izvajalci. Naročnik ne sme

so predložili prijavo, skladno z razpisno dokumentacijo, ter vsemi dodatnimi dokumenti se vključijo v sistem; prijave se lahko kadar koli popravijo, če so tudi po spremembi skladne z razpisno dokumentacijo. Zaradi vzpostavitve dinamičnega nabavnega sistema in oddaje naročil v njegovem okviru naročnik uporablja izključno elektronska sredstva (1. odstavek 33. člena ZJN-2).

⁴¹ V primeru javnih naročil v zvezi z načrtovanjem in gradnjo subvencioniranega stanovanjskega programa, katerega obseg in zapletenost ter ocena trajanja potrebne gradnje zahteva, da je načrtovanje od začetka izvajano v okviru skupine, v kateri sodelujejo predstavniki naročnika, drugi strokovnjaki in gradbeni izvajalec, ki je odgovoren za izvedbo gradenj, se lahko sprejme poseben postopek oddaje naročil v zvezi z izbiro gradbenega izvajalca, ki je najprimernejši za vključitev v to skupino (1. odstavek 34. člena ZJN-2).

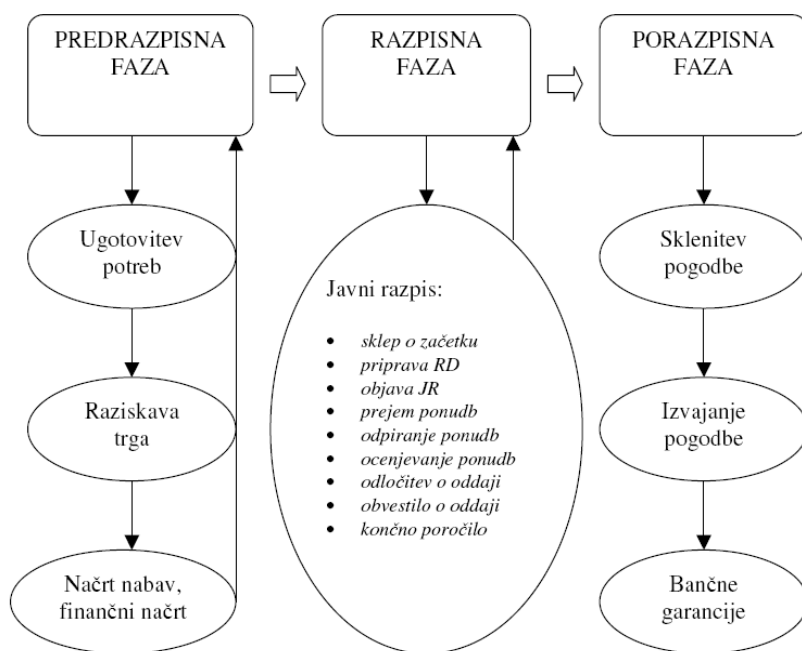
⁴² Naročnik se lahko odloči, da bo v odprtem postopku ali postopku s predhodnim ugotavljanjem sposobnosti ali v postopku s pogajanjem po predhodni objavi naročilo oddal na elektronski dražbi, če je takrat že mogoče natančno in nedvoumno določiti tehnične specifikacije naročila. V enakih okoliščinah se lahko elektronska dražba izvede po ponovnem odpiranju konkurence med strankami okvirnega sporazuma ter po začetku odpiranja konkurence za naročila, ki jih je treba oddati v okviru dinamičnega nabavnega sistema. Izvede se po prvem popolnem ocenjevanju ponudb in s tem omogoči razvrstitev ponudb z uporabo metod za avtomatsko ocenjevanje. Naročila storitev in naročila gradenj, ki vključujejo tudi storitve intelektualne narave, kot je na primer načrtovanje gradenj, ne morejo biti predmet elektronskih dražb (1. odstavek 35. člena ZJN-2).

⁴³ Vlada lahko skladno z letnim programom javnih naročil za posamezno skupno javno naročilo neposrednim uporabnikom državnega proračuna in organom v sestavi odobri skupno naročanje, če na predlog naročnikov, utemeljen z analizo, oceni, da skupne nabave povečujejo gospodarnost in učinkovitost porabe proračunskih sredstev in ne zmanjšujejo konkurence na trgu (1. odstavek 36. člena ZJN-2).

⁴⁴ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 32. člen in 96. člen.

dopustiti, da se ponudnik, ki se je izkazal kot nezanesljiv dobavitelj, prijavi na naslednje naročnikovo javno naročilo. Naročnik lahko takšnega ponudnika izloči, če mu dokaže hudo strokovno napako na področju, ki je povezano s poslovanjem naročnika. Kot zaključek predrazpisne faze sledi zajetje javnega naročila v načrt nabav in v finančni načrt, ki je hkrati tudi pogoj za začetek postopka javnega naročanja (Javornik in drugi 2006, 13–24).

Slika 2.1: Izvajanje javnih naročil – faze v postopku

Vir: Javornik in drugi (2006, 13).

Sledi razpisna faza, v kateri sprožimo javni razpis. Postopek oddaje javnega naročila se prične z izdajo pisnega sklepa, ki ga izda naročnik. S sklepom se predrazpisna faza prevesi v razpisno fazo. Razpisna dokumentacija se mora skladati z objavljenim javnim razpisom. Naročnik mora pripraviti razpisno dokumentacijo tako, da bo na njeni osnovi ponudnik lahko pripravil pravilno ponudbo. Sledi objava javnega naročila. Naročnik nato prejema ponudbe, o katerih vodi ustrezen register. Odpiranje ponudb se prične tako, kot je bilo navedeno v razpisni dokumentaciji. Odpiranje vodi pooblaščen oseb naročnika ali ustrezn komisija. Ta ugotovi, ali ponudbe izpolnjujejo zahtevane pogoje, nato pa jih ocenjuje po merilih. Pri tem upošteva samo pogoje in merila iz razpisne dokumentacije. Sledi odločitev o oddaji naročila oziroma priznanju sposobnosti izbranemu ponudniku. Naročnik mora svojo odločitev obrazložiti in o tem obvestiti vse ponudnike. Obvestilo o oddaji javnega naročila je namenjeno obveščanju širše javnosti o oddaji javnega naročila in pripomore k zagotavljanju načela transparentnosti javnega naročanja. Po zaključku postopka

javnega naročanja naročnik pripravi končno poročilo, ki je namenjeno njemu oziroma nadzornim organom. Sklenitev pogodbe spada v porazpisno fazo javnega naročanja, vendar je z razpisno fazo močno povezana. V razpisni fazi naročnik pripravi v okviru razpisne dokumentacije vzorec pogodbe, s katerim se mora ponudnik strinjati. Podpisana pogodba je vsebinsko enaka vzorčni, le da vsebuje podatke o količinah, cenah, vrednostih in podobnem, ki jih vzorčna seveda še nima. V postopku sledi samo izvajanje pogodbe. Po sklenitvi pogodbe preneha veljati garancija za resnost ponudbe, zato lahko naročnik od ponudnika zahteva predložitve različnih garancij (garancija za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti, garancija za odpravo napak v garancijskem roku in garancija za vrnitev predplačila) (Javornik in drugi 2006, 13–24).

Javna naročila v Republiki Sloveniji so pomemben del javnih financ in so v letu 2006 presegle vrednost 3,2 milijarde evrov brez DDV, kar pomeni 41,7 % odhodkov proračuna Republike Slovenije za leto 2006. V letu 2006 je bil delež javnih naročil v BDP 10,5 % (za primerjavo s prejšnjimi leti glej tabelo 2.1). Med postopki oddaje javnih naročil velike vrednosti prevladujeta odprti (44,6 %) in omejeni postopek (41,8 %), s tem da sta postopek s pogajanjem (12 %) in oddaja javnega naročila z natečajem (1,6 %) rezidualna (Ministrstvo za finance 2006b, 3).

Tabela 2.1: Javna naročila v bruto družbenem proizvodu in odhodkih državnega proračuna (v milijonih evrov)

LETO	2002	2003	2004	2005	2006
Odhodki državnega proračuna v milijonih evrov	5.474	6.097	6.659	7.181	7.628
BDP v milijonih evrov	22.758	24.716	26.677	28.243	30.448
Javna naročila male in velike vrednosti brez DDV v milijonih evrov	1.694	1.586	1.856	1.842	3.148
Delež javnih naročil v odhodkih državnega proračuna v %	31,0 %	26,0 %	27,9 %	25,6 %	41,7 %
Delež javnih naročil v BDP v %	7,4 %	6,4 %	7,0 %	6,5 %	10,5 %

Vir: Ministrstvo za finance (2007, 7).

V letu 2005 so bila glede na klasifikacijo predmeta naročil velike vrednosti pri nakupu blaga po številu najmočneje zastopana prehrana oziroma živila, sledili so potrošni material za opravljanje dejavnosti in vzdrževanje objektov (pisarniški in računalniški material, pralna in čistilna sredstva, splošni drobni inventar, papirna konfekcija ...) ter drugo blago, predvsem zdravila, medicinski potrošni material, obvezilni material, laboratorijski material in knjižnično gradivo. Na gradbenem področju so bila največkrat navedena splošna dela na področju nizkih gradenj, splošna gradbena

dela, splošna dela na področju stavb in nizkih gradenj ter specializirana gradbena dela, povezana z vodo (Ministrstvo za finance 2006b, 12).

2.3 CILJI IN NAČELA JAVNEGA NAROČANJA

Pojem javnega naročanja v najširšem smislu pomeni pridobiti na podlagi vnaprej določenega postopka in na podlagi več konkurenčnih ponudb najugodnejšo ponudbo. "Javno naročanje mora vzpodbujati pošteno konkurenco med ponudniki, omogočiti naročniku, da z javnofinančnimi sredstvi nabavlja blago in storitve najboljše kakovosti in glede na zahtevano kakovost po najnižji ceni" (Primec 2000, 7). Splošni cilji v postopkih javnih naročil so:

- 1. zagotavljanje finančne discipline uporabnikov javnih sredstev,**
- 2. zagotavljanje in pospeševanje konkurence med ponudniki,**
- 3. javna naročila so pogosto načrtno sprejeti inštrument državne gospodarske politike,**
- 4. racionalna poraba javnih sredstev,**
- 5. povečanje zaupanja javnosti v delo države in njenih organov ter**
- 6. preprečevanje korupcije** (Mužina in Vesel 2004, 107–110).

Finančna disciplina zavezuje porabnike, da ravnajo v postopkih javnih naročil v skladu z zakonodajo, še posebej v fazi načrtovanja, zagotavljanja in porabe finančnih sredstev, pri čemer upoštevajo gospodarno, učinkovito in smotno porabo javnih financ. Zagotavljanje in pospeševanje konkurence med ponudniki v vseh fazah postopka ima pozitivne strani, kot so na primer doseganje prihrankov, uveljavitev konkurence med ponudniki z namenom znižanja cene in izboljšanja kakovosti blaga, storitev ali gradbenih del, možnost sodelovanja v mednarodnih okvirih ter preprečevanje monopolnih položajev. Cilj javnih naročil je tudi uveljavitev nekaterih politik države, ki so v skladu z mednarodno sprejetimi pravili, pri čemer pa je uveljavitev gospodarskih politik omejena s pravili, ki prepovedujejo omejevanje konkurence in diskriminacijo v sistemu javnih naročil. Ker so pričakovanja javnosti glede javnih sredstev in njihovega razpolaganja v postopkih javnih naročil izredno visoka, si vsakokratna oblast prizadeva tudi za ohranitev in povečanje zaupanja javnosti v delo države in njenih organov. Zato je eden od ciljev javnega naročanja učinkovito preprečevanje korupcije na način, da se država izogiba škodljivemu, nemoralnemu in kaznivemu ravnanju pri sistemu javnih naročil.

Sama načela javnega naročanja pomagajo pri razumevanju področja javnega naročanja, postavljajo cilje javnega naročanja in so argument pri razlagi pravil zakona. Takšna načela niso neposredno uporabljiva (Kranjc 2001, 38). ZJN-2 opredeljuje naslednja načela javnega naročanja:

▪ **Načelo gospodarnosti, učinkovitosti in uspešnosti (6. člen)**⁴⁵

Naročnik mora izvesti javno naročanje tako, da z njim zagotovi gospodarno in učinkovito porabo javnih sredstev in uspešno doseže cilje svojega delovanja, določene skladno s predpisi, ki urejajo porabo proračunskih in drugih javnih sredstev. "Načelo gospodarnosti zahteva, da naj bodo viri, ki jih uporablja organizacija za opravljanje svojih dejavnosti, na voljo ob pravem času, v ustrezni količini in kakovosti ter po najboljši ceni. Načelo učinkovitosti se ukvarja z najboljšim razmerjem med uporabljenimi vložki in doseženimi učinki. Načelo uspešnosti se ukvarja z doseganjem konkretnih zastavljenih ciljev in predvidenih izidov" (Čampa in drugi 2007, 54).

▪ **Načelo zagotavljanja konkurence med ponudniki (7. člen)**⁴⁶

Naročnik v postopku javnega naročanja ne sme omejevati konkurence med ponudniki še posebej ne z izbiro in izvedbo postopka, ki je v nasprotju z ZJN-2, pri izvajanju javnega naročanja pa mora ravnati v skladu s predpisi o varstvu oziroma preprečevanju omejevanja konkurence. Kot zatrjuje Kranjčeva (2007, 33), načelo zagotavljanja konkurence pojasnjuje, da mora biti vsem zainteresiranim in sposobnim gospodarskim subjektom omogočeno poslovanje z naročniki. "Načelo zagotavljanja konkurence med ponudniki je po svoji vsebini prepoved tistih in takšnih ravnanj naročnikov, katerih učinek ali posledica je omejitev podjetniške svobode ponudnikov na področju oddaje javnih naročil" (Čampa in drugi 2007, 60).

▪ **Načelo transparentnosti javnega naročanja (8. člen)**⁴⁷

Ponudnik mora biti izbran na pregleden način in po predpisanem postopku. Postopki naročanja so javni, kar se zagotavlja z brezplačnimi objavami javnih naročil glede na vrednosti tako v Uradnem listu Evropske unije kot tudi na portalu javnih naročil. "Transparentnost zagotavlja nadzor nad načinom porabe javnih sredstev ter upoštevanjem ostalih temeljnih načel javnega naročanja in pomeni vir za oblikovanje ponudnikovih odločitev o možnostih sodelovanja v postopkih javnega naročanja" (Čampa in drugi 2007, 63). Na pomen načela o transparentnosti pa kaže tudi sama izbira postopka oddaje javnega naročila. Najbolj transparenten je namreč sistem oddaje javnih naročil, ki

⁴⁵ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 6. člen. Identično določbo vsebuje ZJNVETPS v 12. členu.

⁴⁶ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 7. člen. Identično določbo vsebuje ZJNVETPS v 13. členu.

⁴⁷ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 8. člen. Identično določbo vsebuje ZJNVETPS v 14. členu.

postavlja v ospredje odprti postopek pred omejenim postopkom ter nazadnje postopek s pogajanjem. Zadnji podatki o oddaji javnih naročil kažejo, da v Sloveniji med postopki oddaje javnih naročil velike vrednosti odločno prevladujeta odprti postopek s 45 % in omejeni postopek z 42 %, sledi pa postopek s pogajanjem z 12 % (Ministrstvo za finance 2006b, 16). Odprti postopek pomeni teoretično neomejeno število ponudb in s tem največjo možno konkurenco med ponudniki, kar pa s seboj pripelje tudi največjo transparentnost postopka.

▪ **Načelo enakopravne obravnave ponudnikov (9. člen)⁴⁸**

Naročnik mora zagotoviti, da med ponudniki v vseh fazah postopka javnega naročanja in glede vseh elementov ni razlikovanja, upošteva vzajemno priznavanje in sorazmernost zahtev naročnika glede na predmet naročila. Kot pojasnjujeta Mužina in Vesel (2007, 53), načelo enakopravne obravnave ponudnikov prepoveduje diskriminacijo med ponudniki, ki skladno s predpisi in objavljeno razpisno dokumentacijo predložijo svoje ponudbe. Ta zahteva velja za celoten postopek oddaje naročila. "Vsi udeleženci postopka morajo biti (formalno) enakopravni in nihče ne sme biti diskriminiran na podlagi razlogov, ki s konkretnim naročilom niso bistveno povezani in objektivno utemeljeni."

▪ **Načelo sorazmernosti (10. člen)⁴⁹**

Javno naročanje se mora izvajati sorazmerno predmetu javnega naročanja, predvsem glede izbire, določitve in uporabe pogojev in meril, ki morajo biti smiselno povezana s predmetom javnega naročila. "Oblikovanje sorazmernih pogojev in meril spada med bistvene elemente razpisne dokumentacije. Naročnik mora o merilih in pogojih seznaniti potencialne ponudnike že v objavi javnega naročila in/oziroma v razpisni dokumentaciji, kar izključuje možnost sprotnega prilagajanja meril in pogojev glede na prispеле ponudbe" (Čampa in drugi 2007, 75).

⁴⁸ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 9. člen. Identično določbo vsebuje ZJNVETPS v 15. členu.

⁴⁹ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 10. člen. Identično določbo vsebuje ZJNVETPS v 16. členu.

3. ELEKTRONSKO POSLOVANJE S Poudarkom NA PROCESU ELEKTRONSKEGA NAROČANJA

3.1 OPREDELITEV IN DINAMIKA ELEKTRONSKEGA POSLOVANJA

Pojem elektronsko poslovanje izhaja iz angleškega pojma 'electronic commerce', ki pa ga danes vedno bolj nadomešča širši pojem 'e-business'. Termin elektronsko poslovanje Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu – ZEPEP⁵⁰ uporablja iz dveh angleških besednih zvez: 'electronic business' in 'electronic commerce'. "Termin 'electronic business' naj bi se uporabljal v najširšem smislu, ko gre za vsakršno ravnanje subjektov v informacijskem okolju, kamor je treba šteti tudi državne organe, sodišča in druge neprofitne organizacije. Pri izrazu 'electronic commerce' gre za ožje usmerjeno poslovanje, ki se ga lahko prevaja tudi kot elektronsko poslovanje" (Pavliha in drugi 2002, 24). Prav tako ZEPEP v 1. členu definira elektronsko poslovanje kot poslovanje v elektronski obliki na daljavo z uporabo informacijske in komunikacijske tehnologije. Jerman Blažičeva in drugi (2001, 11–13) elektronsko poslovanje definirajo kot dejavnosti, v sklopu poslovne dejavnosti, ki jih opravljamo s pomočjo računalniških aplikacij in omrežij. V najširšem smislu elektronsko poslovanje vključuje uporabo vseh oblik informacijske in komunikacijske tehnologije v poslovnih odnosih. Toplišček (1998, 4) definira tri elemente elektronskega poslovanja:

- **način dela:** elektronska izmenjava podatkov (npr. internet),
- **vsebine poslovanja so neomejene:** prodaja blaga in storitev, plačevanje, pred- in po-prodajne aktivnosti, storitve in delovanje državne uprave in njenih organov ter javnih služb ...,
- **glavne tri skupine udeležencev poslovanja:** podjetja/podjetniki, državne/javne službe in posamezniki.

Splošen pojem elektronskega poslovanja se uporablja predvsem takrat, ko govorimo o skupnih vprašanjih elektronskega poslovanja (globalnost, konkurenčnost in učinkovitost poslovanja, elektronski podpis, pravna veljavnost elektronskega zapisa, verodostojno shranjevanje elektronskih zapisov ...). Elektronsko poslovanje je pomembno na štirih področjih: 1. **povezovanje med potrošniki in organizacijami**, 2. **notranje poslovanje organizacije**, 3. **poslovanje med**

⁵⁰ Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu (ZEPEP), Uradni list RS, 57/2000, 30/2001, 25/2004, 73/2004-ZN-C, 61/2006-ZEPT, 1. člen.

organizacijami in 4. **poslovanje državne administracije** (Jerman Blažič in drugi 2001, 13). V tem magistrskem delu nas bo zanimalo predvsem slednje področje.

Elektronsko poslovanje je prineslo veliko sprememb v samo poslovanje in v širšo družbo. Med najpomembnejše spremembe prištevamo naslednje:

1. **dematerializacija poslovanja in vztrajna rast storitev**, kar pomeni predvsem storitve, ki se izvajajo brez papirja in drugih otipljivih elementov,
2. **vztrajna rast mobilnosti ljudi, storitev in izdelkov**, ki je omogočena z brezžičnim dostopom do storitev interneta,
3. **spremenjen način dela**, s katerim je olajšan prenos znanja, delo je podprto s tehnologijo interneta ... (Jerman Blažič in drugi 2001, 18).

Če bi na kratko povzeli bistvene značilnosti elektronskega poslovanja, bi jih lahko zapisali v obliki šestih pravil. Prvo pravilo elektronskega poslovanja je **spremenjen odnos do tehnologije**, ki ni postranskega pomena, ampak je postala glavni vzrok sprememb in vodilo napredka. Drugo pravilo se nanaša na **prilagajanje nastalim razmeram**. Stalne spremembe namreč silijo podjetja in tudi javni sektor, da spremljajo nove trende in se jim prilagodijo bolje in hitreje kot konkurenca. Tretje pravilo elektronskega poslovanja je **zmožnost posodabljanja, vplivanja na tok informacij in njegovega nadzorovanja**. Četrto pravilo upošteva **neposredno in odprto komunikacijo s kupci**, pri čemer se vodilna podjetja oprejo predvsem na obliko komunikacije z usklajeno povezavo med poslovanjem, uporabljenimi tehnologijami in vzpostavljenim komunikacijskim kanalom s kupci. Pri petem pravilu elektronskega poslovanja je pomembno **ustvarjanje prožne povezave z zunanjimi izvajalci in partnerji**, saj je enostavno poslovanje odločilnega pomena, ker se stroški takšnega poslovanja znižajo tudi takrat, ko podjetja ne znižajo svojih cen. Zadnje, šesto pravilo pa spodbuja **ustvarjanje in ponujanje novosti**. Kupci namreč od podjetij pričakujejo stalne novosti in najvišjo kakovost storitev (Jerman Blažič in drugi 2001, 46–56). Elektronsko poslovanje torej omogoča posameznikom, podjetjem in državnim upravam, da posamezniku ponudijo učinkovite, preprosto dostopne in hitre storitve, prilagojene željam in potrebam možnih uporabnikov teh storitev (Makarovič in drugi 2001, 139).

V Sloveniji področje elektronskega poslovanja ureja Zakon o elektronskem poslovanju na trgu – ZEPT⁵¹, s čimer se v pravni red Republike Slovenije prenaša Direktiva 2000/31/ES⁵² Evropskega

⁵¹ Zakon o elektronskem poslovanju na trgu (ZEPT), Uradni list RS, 61/2006.

parlamenta in Sveta z dne 8. junija 2000 o nekaterih pravnih vidikih storitev informacijske družbe, zlasti elektronskega poslovanja na notranjem trgu. ZEPT ureja vprašanja glede sedeža ponudnikov storitev informacijske družbe, komercialnih sporočil, elektronskih pogodb, odgovornosti posrednikov, kodeksov ravnanja na področju storitev informacijske družbe, izvensodnega reševanja sporov, sodnega varstva in sodelovanja med državami članicami. Pri vprašanjih elektronskega poslovanja, ki niso urejena s tem zakonom, se uporabljajo določbe zakona, ki ureja elektronsko poslovanje in elektronski podpis – ZEPEP⁵³. Na podlagi ZEPEP-a pa je bil izdan še podzakonski predpis⁵⁴, ki ureja tehnične pogoje za elektronsko podpisovanje ter pogoje za elektronsko poslovanje v javni upravi.

3.2 INTERAKCIJE MED SUBJEKTI ELEKTRONSKEGA POSLOVANJA

S pojmom elektronsko poslovanje označujemo vrsto raznolikih storitev in izdelkov ter širok spekter poslovnih področij in sodobnih tehničnih rešitev. Sam trg elektronskega poslovanja zato povzroča dokajšnjo zmedo pri potencialnih uporabnikih. Kot je zapisal Brouchet (1997, 8), je potrebno ugotoviti, "s katerimi različnimi vrstami poslovnih dejavnosti se uporabniki ukvarjajo in katere storitve in izdelki elektronskega poslovanja so namenjeni za njihovo izvajanje."

Literatura na področju elektronskega poslovanja navaja tri glavne vrste interakcij:

1. **podjetje – podjetje** (B2B – business to business),
2. **podjetje – potrošnik** (B2C – business to consumer) in
3. **javna in državna uprava – javnost in podjetja** (B2G – business to government) (Jerman Blažič in drugi 2001, 17).

Največji del elektronskega poslovanja predstavljajo interakcije podjetje – podjetje, pri interakcijah podjetje – potrošnik pa elektronsko poslovanje temelji predvsem na poslovanju z uporabo internetnih strani. Kar 60 odstotkov podjetij v Evropski uniji je na podlagi raziskave Evropske komisije zagotovilo, da ima elektronsko poslovanje vpliv na njihovo delovanje. Od teh podjetij jih kar 11 odstotkov priznava, da je elektronsko poslovanje za njihovo delovanje ključno (European e-

⁵² Direktiva 2000/31/ES o nekaterih pravnih vidikih storitev informacijske družbe, zlasti elektronskega poslovanja na notranjem trgu. 2000. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:13:25:32000L0031:SL:PDF> (12. januar 2008).

⁵³ Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu (ZEPEP), Uradni list RS, 57/2000, 30/2001, 25/2004, 73/2004-ZN-C, 61/2006-ZEPT.

⁵⁴ Uredba o pogojih za elektronsko poslovanje in elektronsko podpisovanje, Uradni list RS, 77/2000, 2/2001, 86/2006.

Business Market Watch 2003, 7). Različne vrste interakcij med subjekti elektronskega poslovanja so predstavljene v tabeli 3.1.

Tabela 3.1: Interakcije med subjekti elektronskega poslovanja

OD	ZA	POTROŠNIK	PODJETJE	JAVNA IN DRŽAVNA UPRAVA
POTROŠNIK		e-dražbe, e-skupnosti	internetne strani za ocenjevanje produktov in storitev	državljske organizacije, elektronska oddaja dohodnine
PODJETJE		e-trgovine	menedžment nabave, načrtovanje, konkurenčno znanje	javno naročanje
JAVNA IN DRŽAVNA UPRAVA		e-storitve (dohodnina, občinska administracija)	e-storitve (davki, ustanavljanje podjetij, navodila, stimulacije)	dostop do podatkov, deljenje informacij in pretok dela med upravami in oddelki

Vir: Schoop (2001, 15).

Pri interakcijah z državno upravo ločimo njeno poslovanje s podjetji (sem prištevamo javno naročanje) in na drugi strani elektronsko poslovanje državne uprave s posamezniki. Največ pobud za elektronsko poslovanje državne uprave prihaja prav s strani gospodarstva, kjer je elektronsko poslovanje pomembno tudi na področju razpisov za javna naročila in njihove izvedbe. "Poglavitna naloga javnega sektorja je zagotoviti takšen pravni sistem, ki bo stimuliral okolje za razvoj elektronskega poslovanja in ustrezno zavaroval javne interese (varovanje zasebnosti, avtorskih pravic, preprečevanje goljufij, zaščita uporabnikov in javna varnost)" (Jerman Blažič in drugi 2001, 161). Javna uprava ima bolj ali manj standardizirano notranje poslovanje, zato so njene dejavnosti posebej primerne za vključevanje v elektronsko poslovanje, tudi v smislu temeljite prenove celotnega poslovanja. Po mnenju Ferfile in Kovačeve (2000, 221) naj bi k uvedbi elektronskega poslovanja v čim večji meri zaradi pritiskov iz gospodarstva prešli zlasti pri carini, davčni službi, statistiki in razpisih za javna naročila. Prav tako dober odnos med državno upravo in podjetji pomeni krepitev tržnega položaja takšnih podjetij, kar se kaže predvsem v zagotavljeni možnosti prodaje blaga ali storitev iz določenega javnega naročila. "Pogosto gre za velike količine blaga ali storitev. Navsezadnje pa pomeni izbor za javno naročilo tudi povečanje ugleda in možnost sklicevanja na ta izbor (reference) pri nadaljnjih poslih" (Zabel 1997, 11).

Pozabiti ne smemo tudi na potencialne ovire, ki lahko nastanejo pri uvedbi elektronskega poslovanja pri javni upravi:

- težnje nekaterih resorjev znotraj javne uprave, da **ohranijo svoje posebnosti in običajne odnose z dobavitelji**,
- pogosto ni organa, ki bi zagotovil usklajen pristop ter
- težave zaradi procesa evropske harmonizacije, pri čemer države članice EU na tem področju na morejo odločati same (Brouchet 1997, 18).

3.3 IZBRANI MODELI ELEKTRONSKEGA POSLOVANJA

Informacijska in komunikacijska tehnologija omogočata širok spekter poslovnih modelov elektronskega poslovanja. V tem magistrskem delu bosta predstavljena le dva izbrana poslovna modela elektronskega poslovanja, in sicer elektronska nabava in elektronska dražba.

3.3.1 Elektronska nabava

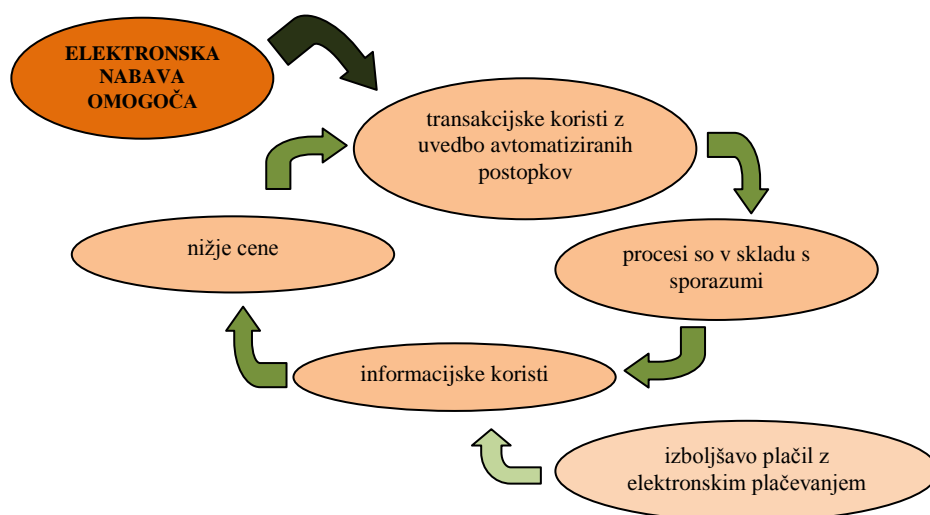
Velika podjetja in javni sektor so subjekti, ki največkrat in najpogosteje uporabljajo to vrsto nabave. Tip poslovnega modela obsega poslovanje, ki je povezano z elektronskimi javnimi razpisi in oskrbo z izdelki in storitvami. "Pričakovane koristi tega modela so večja izbira dobaviteljev, kar omogoča nižje stroške poslovanja in boljšo kakovost, izboljšana dostava (zlasti obsežne dokumentacije, ki se danes izdeluje izključno v elektronski obliki) in nižji stroški oskrbe (odpade pošiljanje po pošti in tiskanje na papir, kopiranje ipd.)" (Jerman Blažič in drugi 2001, 32). Prav tako proces elektronske nabave zmanjšuje porabo časa, saj k temu pripomorejo predvsem vsa elektronska pogajanja ter sklepanje pogodb po izbiri dobavitelja. Agnič (2003, 217) tako piše, da se z elektronsko nabavo pričakujejo tudi od 15 do 20 odstotkov nižje cene, časovno krajši je tudi postopek nabavnega cikla in sicer za 25 do 30 odstotkov. Prav tako informacijska podpora v procesu elektronske nabave omogoča večkriterijsko analizo in vključuje mehanizme sodelovanja ter izmenjave podatkov, preko katerih se upravlja z zapletenimi pogajanja z dobavitelji.

Pridobijo tudi dobavitelji, saj se lahko prijavijo na različne razpise (v širšem ali celo svetovnem merilu), takšen način poslovanja jim zato tudi znižuje stroške. Eakin (2003, 17) je koristi pri elektronski nabavi razdelil na pet skupin:

1. **transakcijske koristi,**
2. **procesi so v skladu s sporazumi,**
3. **informacijske koristi,**
4. **cenovne koristi in**
5. **plačilne koristi.**

Pri čemer se transakcijske koristi nanašajo predvsem na avtomatizirane procese, ki vključujejo najboljše prakse in izključujejo vse nepotrebne aktivnosti, na elektronske stike s ponudniki, ki pospešijo celoten cikel nabave in večjo natančnost podatkov, kar zmanjša napake pri naročilih. Vsi koraki elektronske nabave bodo v skladu z določenimi predpisi in sporazumi, saj je sistem elektronske nabave standardiziran. Vsi podatki in informacije v sistemu elektronske nabave so natančni in lahko dostopni ter sistematično obdelani. Sistem elektronske nabave prav tako omogoča nižje cene in na koncu še plačilne koristi, ki jih dosežemo predvsem z možnostjo elektronskega plačevanja. Koristi, ki jih prinaša elektronska nabava, so predstavljene na sliki 3.1.

Slika 3.1: Koristi elektronske nabave

Vir: Eakin (2003, 17).

3.3.2 Elektronska dražba

V osnovi poznamo več vrst dražb, ki jih lahko vodijo kupci (naročniki) ali prodajalci (ponudniki). Če dražbo začne kupec, potem ponudniki tekmujejo za pridobitev posla tako, da znižujejo cene ali druga vnaprej določena merila svojih storitev. Če dražbo začne prodajalec, potem skušajo kupci priti do predmeta prodaje tako, da zvišujejo ceno ali znižujejo druga merila. Čampa in drugi (2007, 168–169) navajajo več vrst dražb. **Tradicionalna angleška dražba** je klasična dražba, pri kateri prodajalec ponudi izdelek po začetni ceni, nato pa se več kupcev poteguje za nakup izdelka z višanjem cene. Dražba lahko traja dlje časa, vse dokler kupci še višajo ceno izdelka. Za **nizozemsko dražbo** je značilno, da prodajalec določi izhodiščno ceno izdelka, ki je postavljena višje od tiste, ki so jo pripravljene plačati kupci. Cena se postopoma niža, dokler izdelek ni prodan. Takšna oblika

dražbe se uporablja v primerih, kadar je ponudba večja od povpraševanja. Pri **obratni dražbi** je uporabljen sistem klasične dražbe, vendar kupec vzpostavi povpraševanje po izdelku, ponudniki pa nato izdelek skušajo prodati po najnižji ceni oziroma z višanjem drugih meril.

Klemperer (2004, 11) opredeljuje 4 tipe dražb:

1. **naraščajoča dražba** (poimenovana tudi odprta, ustna ali angleška dražba),
2. **padajoča dražba** (poimenovana tudi nizozemska dražba),
3. **zaprta dražba prve cene** in
4. **zaprta dražbe druge cene** (poimenovana tudi Vickreyjeva dražba).

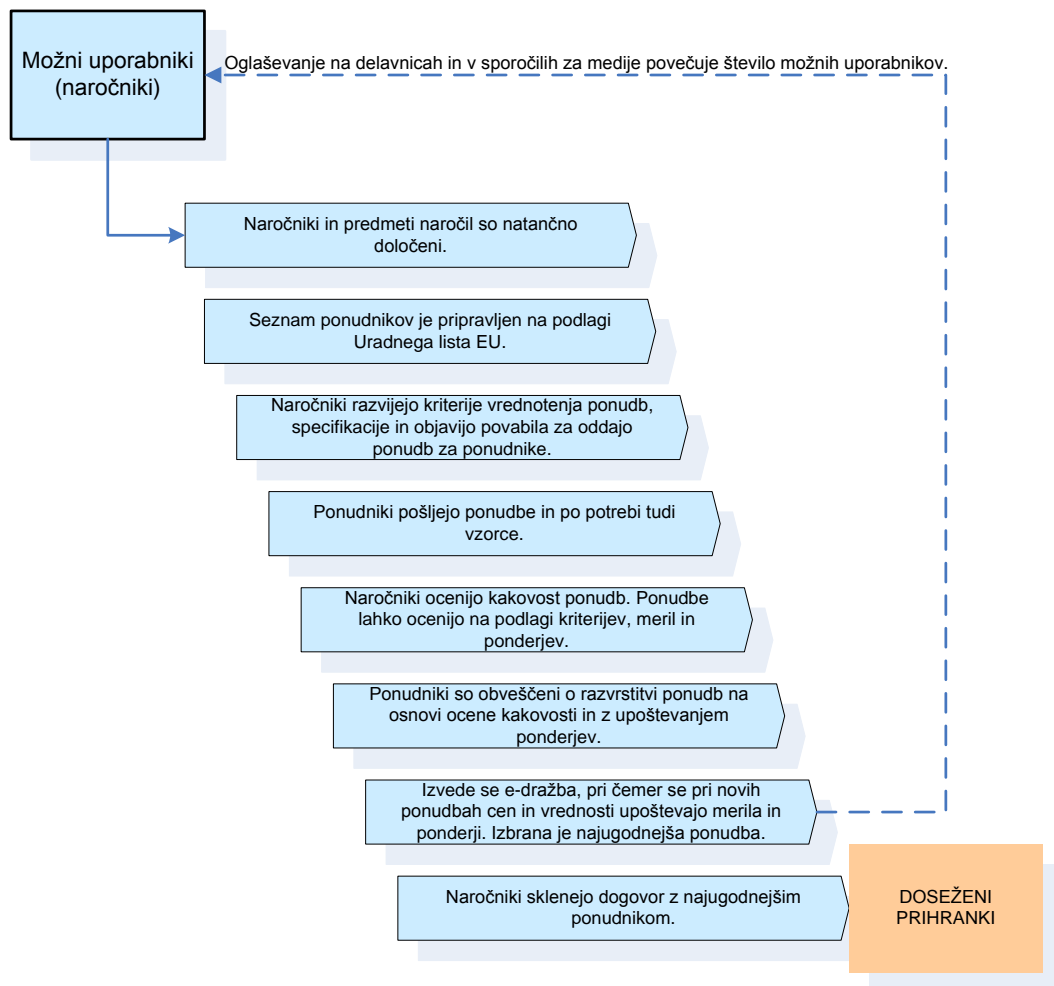
Pri **naraščajoči dražbi** se cena viša tako dolgo, dokler ne ostane samo en kupec. Takšna dražba se lahko izvede na različne načine: prodajalec lahko oznani cene, kupci lahko izklicujejo svoje cene, lahko pa se ponudbe oddajo tudi elektronsko. Največkrat uporabljeni model naraščajoče dražbe je t.i. japonska dražba, pri kateri cene postopno naraščajo, medtem ko kupci počasi zapuščajo dražbo. Ko kupec dražbo zapusti, v njej ne more več sodelovati. **Padajoča dražba** deluje ravno nasprotno: dražitelj začne z visoko izklicno ceno, ki jo v nadaljevanju postopoma niža. Tisti kupec, ki prvi ponudi plačilo za trenutno ceno, zmagava v dražbi in kupi predmet po trenutni ceni. Pri **zaprti dražbi prve cene** vsak kupec poda eno zaprto ponudbo, pri čemer ne vidi in ne pozna ostalih ponudb. Na dražbi zmagava kupec z najvišjo ponudbo, ki jo tudi plača za draženi predmet (obratni tip takšne dražbe se uporablja v klasičnih javnih naročilih). Pri **zaprti dražbi druge cene** vsak kupec prav tako poda eno zaprto ponudbo, pri čemer ne vidi in ne pozna ostalih ponudb. Na dražbi zmagava kupec z najvišjo ponudbo, vendar za predmet plača samo drugo najvišjo ponujeno ceno. Ta tip dražbe imenujemo tudi Vickreyjeva dražba (Klemperer 2004, 11–12).

Elektronske dražbe preko interneta služijo elektronskemu izvajanju licitacije, ki ga poznamo iz tradicionalnih dražb. **Elektronska obratna dražba je dinamična dražba, ki poteka preko interneta in v realnem času med naročnikom (kupcem) in skupino izbranih ponudnikov (dobaviteljev), ki tekmujejo med seboj, da bi dobili posel dobave izdelkov ali storitev**, ki imajo natančno določene parametre glede izgleda, količine, kakovosti, dobavnih rokov in ostalih pogojev (Beall in drugi v Carter in Kaufmann 2007, 16). "Koristi za dobavitelja in kupca so povečana učinkovitost in varčevanje s časom, nepotrebnost fizičnega transporta, dokler posel ni sklenjen ter dostop do globalnih virov. Zaradi nižjih stroškov so možne tudi ponudbe manjših količin nizkih vrednosti" (Jerman Blažič in drugi 2001, 33). Dobavitelj pri modelu elektronske dražbe pridobi predvsem zaradi zmanjšanja odvečnih zalog blaga, boljše izkoriščenosti lastnih proizvodnih kapacitet, nižjih režijskih stroškov prodaje ter nižjih splošnih stroškov nakupov. "Namen dražb, kot elektronskega načina javnega naročanja, je zmanjševanje stroškov dela, večja transparentnost

postopkov ter gospodarnejša in hitrejša oddaja naročil" (Čampa in drugi 2007, 169). Na skrajšanje postopkov zaradi uporabe obratne elektronske dražbe opozarja tudi Japova (2003, 4), ki poleg tega omenja še naslednje koristi e-dražb: geografska neomejenost, takojšen odziv in večja zasebnost oziroma tajnost.

Kakšen je torej postopek pri obrnjeni elektronski dražbi, ki se uporablja v javnem naročanju? Naročnik najprej pridobi ponudbe v klasični obliki, ki jih mora pregledati in izločiti vse tiste, ki so neustrezne. Sledi povabilo ponudnikom za sodelovanje v elektronski dražbi. Dražba poteka tako, da se ponudniki prijavijo v sistem aplikacije preko svetovnega spleta. Sledi izboljševanje njihovih ponudb (zniževanje cene in spreminjanje drugih elementov ponudbe, kot na primer garancijski rok, rok dobave, rok izvedbe ...) do vnaprej znanega poljubnega roka, ko se elektronska dražba zaključi. Med samo elektronsko dražbo vsi ponudniki v vsakem času vidijo trenutno najnižjo ceno, ne pa kdo je to ponudbo oddal. Ponudnik lahko nato svojo ponudbo zniža pod trenutno najnižjo vsaj za minimalni korak nižanja cene, ki je prav tako določen pred samo izvedbo dražbe. Dražba se zaključi, če nobeden od ponudnikov ne zniža cene v določenem časovnem obdobju, ali pa ko preteče skrajni rok za zaključek dražbe. Sistem v vsakem trenutku dražbe zabeleži vsako dejanje ponudnikov, ob zaključku dražbe pa izpiše izid dražbe (Škufca in Slapničar 2005, 101–102). Proces priprave, izvedbe in zaključka obratne elektronske dražbe v postopku javnega naročanja je predstavljen na sliki 3.2.

Slika 3.2: Proces priprave, izvedbe in zaključka obratne elektronske dražbe v postopku javnega naročanja

Vir: Office of Government Commerce (2006, 4).

4. ELEKTRONSKO JAVNO NAROČANJE NA EVROPSKI RAVNI

4.1 PRENOS EVROPSKEGA PRAVA V SLOVENSKO ZAKONODAJO

Slovenija zaradi članstva v Evropski uniji ni povsem avtonomna pri sprejemanju pravil javnega naročanja, saj mora upoštevati cilje in zahteve na področju javnega naročanja iz EU in svojo zakonodajo uskladiti z njimi. Z vidika Evropske unije namreč "pravila o javnem naročanju preprečujejo neenakopravno obravnavanje ponudnikov iz posameznih držav članic ter zagotavljajo prost pretok blaga in storitev" (Kranjc 2004a, 19).

Staro zakonodajo s področja javnih naročil je bilo tako potrebno uskladiti z določbami evropskih direktiv. "Po mnenju Evropske komisije ZJN-1⁵⁵ ni bil v celoti usklajen z direktivami in ima nekaj nerazumljivih določb in nekonsistentnosti" (Šoltes in Čampa 2004, 24). Komisija je opozorila na več poglavij zakona, kjer ta ni sledil direktivama na ustrezen način, prav tako niso bile ustrezne in dovolj jasno določene definicije v zakonu. V nacionalno zakonodajo je bilo zato potrebno prenesti vsebino naslednjih dveh direktiv, ki urejata postopke oddaje javnih naročil⁵⁶: Direktiva 2004/18/ES⁵⁷ Evropskega parlamenta in Sveta sprejeta dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev ter Direktiva 2004/17/ES⁵⁸ Evropskega parlamenta in Sveta sprejeta dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil naročnikov v vodnem, energetske in transportnem sektorju ter sektorju poštnih storitev. Vlada Republike Slovenije je na 84. redni seji 27. julija 2006 obravnavala predloga zakona o javnem naročanju in zakona o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštnih storitev. Skladno s pripombami, podanimi na seji vlade, in sklepi Vlade RS številka 0071211/2006/40 in številka 0071212/2006/15 je Ministrstvo za finance popravilo gradivo in ga 4. avgusta 2006 ponovno posredovalo vladi v obravnavo. Oba predloga zakonov (Zakon o javnem naročanju –

⁵⁵ Zakon o javnih naročilih (ZJN-1), Uradni list RS, 39/2000 (102/2000 - popravek), 2/2004-ZPNNVSM, 2/2004.

⁵⁶ Pravno varstvo javnega naročanja v EU urejata naslednji direktivi: Direktiva sveta 89/665/EGS, ki ureja pravila pravnega varstva v postopkih oddaje javnih naročil in Direktiva sveta 92/13/EGS, ki ureja pravila pravnega varstva v postopkih oddaje javnih naročil na vodnem, energetske, telekomunikacijske in transportnem sektorju. Določbe teh dveh direktiv najdemo v slovenskem pravu v Zakonu o reviziji postopkov javnega naročanja – ZRPJN.

⁵⁷ Direktiva 2004/18/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev. 2004. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:134:0114:01:SL:HTML> (4. april 2007).

⁵⁸ Direktiva 2004/17/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov javnih naročil naročnikov v vodnem, energetske in transportnem sektorju ter sektorju poštnih storitev. 2004. Dostopno prek: http://www.mf.gov.si/slov/javnar/direktiva_evropskega_parlamenta_in_sveta_2004_17_ES.pdf (4. april 2007).

ZJN-2⁵⁹ in Zakon o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštne storitve – ZJNVETPS⁶⁰) je vlada sprejela 23. novembra 2006, objavljena sta bila v Uradnem listu RS, 128/2006, dne 8. decembra 2006. Datum začetka veljavnosti omenjenih zakonov je 23. december 2006, zakona pa sta stopila v uporabo 7. januarja 2007.

“Zakon o javnem naročanju na področju blaga, storitev in gradenj ima za namen uresničiti neposredne cilje, ki jih postavlja Evropska direktiva in pričakovanja domačih udeležencev v javnem naročanju. Eden od prioriteten ciljev je poenostavitev pravil oziroma postopkov oddaje javnih naročil” (Ministrstvo za finance 2006a, 15). Prav tako prinaša zakon naslednje vsebinske novosti, ki bodo prispevale k izboljšanju javnega naročanja:

- vključena so vsa načela javnega naročanja,
- vključeni so novi postopki javnega naročanja (konkurenčni dialog),
- vključeni so posebni načini naročanja (dinamični nabavni sistem, okvirni sporazum),
- zajeta je izdelava tehničnih specifikacij,
- uvaja se elektronsko naročanje z elektronsko dražbo,
- postavljene so jasne opredelitve pogojev za udeležbo in meril za ocenjevanje,
- vključene so sekundarne politike kot dejavnik trajnostnega razvoja, kot so možnost pospeševanja razvoja srednjih in malih podjetij ter okoljevarstveni in socialni vidiki,
- odpravljene so administrativne ovire z uvedbo enotnega postopka zbiranja ponudb za naročila pod evropskimi mejnimi vrednostmi,
- uvaja se sistemska ureditev skupnega javnega naročanja.

Vlada RS je 28. novembra 2007 na 148. seji sprejela predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem naročanju – ZJN-2A⁶¹ in predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštne storitve – ZJNVETPS-A⁶². Ob predloga zakona sta stopila v veljavo februarja 2008.

⁵⁹ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006.

⁶⁰ Zakon o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštne storitve (ZJNVETPS), Uradni list RS, 128/2006.

⁶¹ Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem naročanju (ZJN-2A), Uradni list RS, 16/2008.

⁶² Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštne storitve (ZJNVETPS-A), Uradni list RS, 16/2008.

4.2 DIREKTIVE EU O JAVNIH NAROČILIH

Leta 2004 sta Evropski parlament in Svet Evropske unije sprejela dve novi direktivi, ki urejata javna naročila:

1. sklop: Postopki oddaje javnih naročil:

- Direktiva 2004/18/ES o uskladitvi postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev⁶³ ter

2. sklop: Postopki oddaje naročil na vodnem, energetske, transportnem in poštnem sektorju:

- Direktiva 2004/17/ES o uskladitvi postopkov javnih naročil naročnikov v vodnem, energetske in transportnem sektorju ter sektorju poštnih storitev⁶⁴.

Skrajni rok za implementacijo obeh direktiv v nacionalne zakonodaje držav članic EU, ki ga je določila Evropska unija, je potekel 31. januarja 2006. "Sporočilo reforme EU je, da ni smiselno ohranjati togosti in tistih formalnosti v pravilih o javnem naročanju, ki niso neposreden pogoj za uresničitev ciljev javnega naročanja saj te formalnosti dejansko le ovirajo sklepanje poslov med naročniki in udeleženci na trgu. Novi direktivi omogočata večjo fleksibilnost v javnem naročanju" (Kranjc 2007, 30). Direktivi so v svojo nacionalno zakonodajo implementirale naslednje države: Avstrija, Danska, Madžarska, Litva, Malta, Nizozemska Slovaška, Velika Britanija, Nemčija, Francija, Belgija, Irska, Italija, Poljska in Luksemburg. Dolgoletno tradicijo in največ izkušenj na področju javnih naročil v Evropski uniji imajo tri države članice: Velika Britanija, Nizozemska in Danska. Te tri članice EU imajo na področju javnih naročil najboljše rezultate glede izpolnjevanja načel gospodarnosti in učinkovite uporabe javnih sredstev, prav tako so vse tri države celovito prenesle obe direktivi v nacionalno zakonodajo in tako predpisale režim, ki velja za javna naročila nad evropskimi mejnimi vrednostmi (Ministrstvo za finance 2006a, 16).

Kot trdi Mužina, je bistvena lastnost obeh direktiv njuna lažja razumljivost za vse, ki so pri javnih naročilih udeleženi kot naročniki ali kot ponudniki oziroma dobavitelji (Mužina 2005a, 17). Novi direktivi imata dva glavna cilja. Prvi je poenostavitev in razjasnitev obstoječih direktiv, drugi pa je

⁶³ Direktiva 2004/18/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev. 2004. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:134:0114:01:SL:HTML> (4. april 2007).

⁶⁴ Direktiva 2004/17/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov javnih naročil naročnikov v vodnem, energetske in transportnem sektorju ter sektorju poštnih storitev. 2004. Dostopno prek: http://www.mf.gov.si/slov/javnar/direktiva_evropskega_parlamenta_in_sveta_2004_17_ES.pdf (4. april 2007).

njihova prilagoditev sodobnim administrativnim potrebam v ekonomskem okolju. Da bi povečali transparentnost pri postopku oddaje javnih naročil ter pri boju proti korupciji in organiziranemu kriminalu, direktivi vključujeta tudi ukrepe, ki zagotavljajo več jasnosti pri pogojih za udeležbo in merilih za izbiro ponudnikov. Nekdanji komisar za notranji trg Frits Bolkestein je ob sprejetju direktiv dejal:

Te reforme pravil javnih naročil so ključne za evropsko konkurenčnost. Posodobitev, ki jo prinaša nov zakonodajni sveženj, bo pomagala graditi na že velikih prihrankih, ki so jih omogočile obstoječe direktive. Sveženj prinaša poenostavitve in spremembe, ki so jih želeli tisti v prvih bojnih vrstah – javni naročniki in ponudniki. Davkoplačevalci bodo imeli dvojno korist. Elektronsko javno naročanje in enostavnejši postopki bodo znižali upravne stroške. Več čezmejne konkurenčnosti za naročila bo znižalo cene (Bolkestein v Zapušek 2006, 2–3).

Kot pravi Mužina (2005a, 17), naj bi takšna "nova ureditev zmanjšala birokracijo, določila, kako se lahko uporabljajo socialna in ekološka merila pri oddaji naročila, in zagotovila, da lahko naročniki in ponudniki prihranijo čas in denar z uporabo nove tehnologije za izvedbo postopkov." Glavna cilja reforme pravil EU sta: omogočiti večjo fleksibilnost pri javnem naročanju in odpraviti nejasnosti v veljavnih pravilih. Direktivi na prvo mesto postavljata uporabo informacijske tehnologije v postopkih javnega naročanja in tako omogočata javnemu sektorju, da se prilagodi razvijajočemu informacijskemu okolju in hkrati spodbudi tudi vse javne naročnike k uporabi elektronskih sredstev v postopkih javnega naročanja. Direktivi zagotavljata "jasen okvir za elektronsko vodenje javnih naročil na odprt, transparenten in nediskriminatoren način, določata pravila za elektronsko oddajanje ponudb ter pogoje za mednarodne postopke kupovanja, ki temeljijo na elektronskih sredstvih obveščanja" (Evropska komisija 2004a, 3). Večja fleksibilnost novih direktiv se kaže predvsem v novih postopkih ali načinih oddaje javnih naročil (npr. konkurenčni dialog), posameznih novih institutih naročanja (npr. strokovni dialog), spodbujanju uporabe elektronskih sredstev in poenostavitvi pravil. Z direktivama je predstavljena tudi elektronska dražba kot ponavljajoči se postopek, ki vključuje elektronsko napravo za predstavitev novih cen, cen, popravljenih navzdol in/ali novih vrednosti glede določenih elementov ponudbe in ki omogoča, da se cene razvrstijo z uporabo avtomatičnih ocenjevalnih metod. Elektronsko dražbo obravnava Direktiva 2004/18/ES⁶⁵ v 54. členu in Direktiva 2004/17/ES⁶⁶ v 56. členu.

⁶⁵ Direktiva 2004/18/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev. 2004. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:134:0114:01:SL:HTML> (4. april 2007), 54. člen.

4.3 ELEKTRONSKO JAVNO NAROČANJE Z UPORABO ELEKTRONSKE DRAŽBE V IZBRANIH ČLANICAH EU

Elektronsko javno naročanje združuje uporabo elektronskih orodij in sistemov za povečanje učinkovitosti in zmanjševanje stroškov med različnimi fazami javnega naročanja. Zaradi lažjega razumevanja lahko elektronsko javno naročanje razdelimo v štiri različne kategorije:

- **Posamezne pogodbe**: Sem spadajo sistemi, ki podpirajo objave, predložitve in/ali dodelitve v fazi elektronskega javnega naročanja v odprtem postopku, omejenem postopku ali postopku s pogajanjem.
- **Ponavljajoči nakupi**: Sem spadajo sistemi, ki podpirajo javno naročanje preko okvirnih sporazumov in elektronskih katalogov in omogočajo integracijo s sistemi elektronske izdaje računov in elektronskih plačil.
- **Elektronske dražbe**: Sem spadajo sistemi, ki podpirajo e-dražbe, pri katerih so pomembni predvsem priprava razpisnih kriterijev, definiranje funkcij za vrednotenje ponudb, podpora elektronski oddaji ponudb in avtomatizirano ocenjevanje ter vrednotenje oddanih ponudb.
- **Dodatni sistemi**: Obsegajo obrobne sisteme, ki povečujejo funkcionalnost delovanja sistemov elektronskega javnega naročanja, vendar ne vplivajo oziroma ne spreminjajo nobenih aktivnosti elektronskega javnega naročanja (Evropska komisija 2004e, 30).

Elektronsko javno naročanje je koristno tako za javni sektor, ponudnike, kot tudi za splošno javnost, saj povečuje transparentnost samih postopkov javnega naročanja in odgovornost javnega sektorja pri porabi davkoplačevalskega denarja. Prav tako se zmanjšajo potencialne korupcije in goljufije v samih postopkih javnega naročanja (za več prednosti glej tabelo 4.1). Svetovna banka tako ocenjuje, da se cene pri uporabi elektronskih sredstev v postopkih javnega naročanja zmanjšajo za 10 do 20 odstotkov, administrativni stroški pa kar za 50 do 80 odstotkov (Svetovna banka 2003, 3).

⁶⁶ Direktiva 2004/17/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov javnih naročil naročnikov v vodnem, energetskem in transportnem sektorju ter sektorju poštne storitve. 2004. Dostopno prek: http://www.mf.gov.si/slov/javnar/direktiva_evropskega_parlamenta_in_sveta_2004_17_ES.pdf (4. april 2007), 56. člen.

Tabela 4.1: Prednosti elektronskega javnega naročanja po posameznih udeležencih

	Javni sektor – naročniki	Ponudniki	Javnost
TRANSPARENTNOST	<ul style="list-style-type: none"> • boj proti korupciji in goljufijam • večje število ponudnikov • boljše sodelovanje med organi javnega naročanja • boljše spremljanje javnega naročanja • višja kakovost odločanja in boljše evidence o javnih naročilih 	<ul style="list-style-type: none"> • večja nepristranskost in možnost konkurence • izboljššan dostop do trga javnih naročil • dostopnost trga javnih naročil novim ponudnikom • vzpodbujanje sodelovanja manjših in srednjih podjetij • izboljššan dostop do informacij o postopkih javnega naročanja 	<ul style="list-style-type: none"> • dostop do informacij o javnem naročanju • možnost spremljanja javne porabe • možnost odločanja pri nabavah javnega sektorja • odgovornost javnega sektorja
POSLEDICE UČINKOVITOSTI: <i>Stroški</i>	<ul style="list-style-type: none"> • nižje nakupne cene • nižji stroški postopkov • nižji stroški dela • nižja proračunska poraba 	<ul style="list-style-type: none"> • nižji stroški postopkov • nižji stroški dela • boljša likvidnost denarnega toka 	<ul style="list-style-type: none"> • razdelitev proračunske porabe
<i>Čas</i>	<ul style="list-style-type: none"> • poenostavitev oz. ukinitvev ponavljajočih se opravil • komunikacija omogočena kjerkoli in kadarkoli • krajši nabavni cikli 	<ul style="list-style-type: none"> • poenostavitev oz. ukinitvev ponavljajočih se opravil • komunikacija omogočena kjerkoli in kadarkoli • krajši nabavni cikli 	<ul style="list-style-type: none"> • komunikacija omogočena kjerkoli in kadarkoli

Vir: Svetovna banka (2003, 8).

Poleg prednosti pa obstajajo tudi številne nevarnosti pri pomanjkljivi uvedbi elektronskega javnega naročanja. Prav tako predstavljajo večje izzive še pravne, tehnične in organizacijske ovire elektronskega javnega naročanja. Takšne ovire so predvsem neprimerna oblika sistemov za oddajanje ponudb in nezdržljivost s standardi informacijske tehnologije. Raznolikost in nezdržljivost tehničnih rešitev lahko ponudniku onemogoči dostop do sistemov elektronskega javnega naročanja ali jih odvrne od sodelovanja zaradi dodatnih težav ali povečanja stroškov. Pri uvajanju elektronskega javnega naročanja moramo skrbeti, "da sredstva sporočanja in orodja, uporabljena v elektronskem sistemu javnega naročanja, niso diskriminatorna, da so splošno dosegljiva ter interoperabilna in gospodarskim subjektom nikakor ne omejujejo dostopa do postopka oddaje ponudb" (Evropska komisija 2004a, 5).

Elektronsko javno naročanje se v Evropski uniji še vedno razvija in je v večini primerov še pod povprečjem. Tako na primer države članice EU elektronsko javno naročanje definirajo različno, saj se ponekod termin nanaša le na možnost objav obvestil o razpisu javnih naročil na internetnih

straneh in portalih javnih naročil. V drugih primerih se termin nanaša na uporabo interneta in drugih informacijskih tehnologij za iskanje novih ponudnikov blaga in storitev, pri čemer gre predvsem za uporabo elektronskega plačevanja (npr. kartice ali elektronske plačilne sheme), elektronskih katalogov in elektronskih tržnic. Po mnenju Kierkegaard Mercadove lahko trenutno stanje EU v elektronskem javnem naročanju razdelimo na tri stopnje: 1. **stopnja – obvestilo o javnem razpisu objavljeno na internetu**, 2. **stopnja – elektronska oddaja ponudb** in 3. **stopnja – elektronski prenos ponudb** (Kierkegaard Mercado 2006, 31).

V Akcijskem načrtu za izvajanje pravnega sistema za elektronsko javno naročanje⁶⁷ je Evropska komisija (2004a, 3) predlagala ukrepe na treh osrednjih področjih, s katerimi želi komisija modernizirati, odpreti in ustvariti bolj konkurenčen trg javnega naročanja:

- zagotovitev dobrega delovanja notranjega trga pri elektronskem upravljanju javnega naročanja,
- doseganje večje učinkovitosti javnega naročanja in izboljšanje uprave ter
- vzpostavitev mednarodnega okvira za elektronsko javno naročanje.

Na Ministrski konferenci z naslovom "Preoblikovanje javnih storitev" je bila 24. novembra 2005 v Manchestru sprejeta Ministrska deklaracija⁶⁸, v kateri so opredeljeni štirje vidiki razvoja e-uprave, izpostavljeno pa je bilo tudi področje elektronskega naročanja. In sicer je med drugim v deklaraciji zapisano, da bodo do leta 2010 institucije javnega sektorja v EU v celoti pripravljene izvajati javna naročila na elektronski način, kjer bo to zakonsko dovoljeno. Na tak način bodo ustvarjeni pogoji za razvoj bolj konkurenčnega in transparentnega enotnega trga javnih naročil za vse poslovne subjekte, ne glede na velikost ali lokacijo. Prav tako bo do leta 2010 vsaj polovica javnih naročil, ki bo presegala evropske vrednostne pragove izvedena po elektronski poti. Elektronske dražbe bodo po napovedih zapisanih v Ministrski deklaraciji o e-upravi omogočile zniževanje stroškov javnih uprav, poleg tega bodo zagotovile tudi nižje administrativne stroške za javne uprave. Da bi to lahko dosegle, bodo morale javne uprave po Evropi vložiti velike truda pri izmenjavi izkušenj in rešitev, povezanih z javnimi naročili. Če bodo javne uprave dosegle v Ministrski deklaraciji zastavljene cilje, jim bo "uspelo zmanjšati transakcijske stroške in stroške postopka ter izboljšati svojo

⁶⁷ Evropska komisija. 2004a. *Akcijski načrt za izvajanje pravnega sistema za elektronsko javno naročanje*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/internalmarket/publicprocurement/docs/eprocurement/actionplan/actionplan_sl.pdf (10. april 2007).

⁶⁸ Ministrska deklaracija. 2005. Ministrska deklaracija: "Preoblikovanje javnih storitev" soglasno sprejeta 24. novembra 2005 v Manchestru, Velika Britanija. *Revija za management, informatiko in kadre* 39 (1): 77–82.

učinkovitost na primer s hitrejšo ponudbo storitev in dobrin ter z zmanjšanjem stroškov zaradi večje izbire in konkurence" (Ministrska deklaracija 2005, 80).

Evropska komisija je leta 2004 med državami članicami EU izvedla vprašalnik o elektronskem javnem naročanju, s katerim so želeli predvsem preveriti, ali je v državah članicah možen popoln prehod iz tradicionalnega, "papirnega" javnega naročanja v elektronsko javno naročanje. Analiza je pokazala, da kar 18 držav članic⁶⁹ meni, da je takšen prehod realno mogoč. Še več, kar pet držav članic⁷⁰ načrtuje, da bo v naslednjih treh letih uporabljala tako "papirno" kot tudi elektronsko javno naročanje, medtem ko šest drugih držav⁷¹ predvideva, da bo tranzicijsko obdobje "papirnega" in elektronskega javnega naročanja trajalo še naslednjih šest let. Enajst držav članic⁷² pa bo oba tipa javnega naročanja uporabljala dolgoročno. Ostale države članice niso odgovorile na vprašanje (Evropska komisija 2004b, 55).

Graf 4.1 prikazuje trenutno stanje razvoja elektronskega javnega naročanja v posameznih članicah EU. Države, ki so bolj odprte za elektronsko javno naročanje, se lahko pohvalijo z različnimi modeli elektronskega javnega naročanja, ki so že v fazi testiranja ali celo v uporabi. Zanimanje za elektronske dražbe je med državami veliko predvsem zaradi možnosti dodatnih prihrankov v postopkih javnega naročanja. Kljub temu je ta aplikacija tehnološko zapletena, saj med drugim zahteva razvoj e-ocenjevanja ter varen prenos podatkov, zaupnost komunikacije, overitev in identifikacijo ponudnikov. Po trenutnih podatkih razvoj aplikacij za elektronsko dražbo načrtuje 11 držav (Avstrija, Belgija, Bolgarija, Ciper, Francija, Nemčija, Grčija, Litva, Malta, Slovenija in Švedska). Elektronske dražbe so v fazi testiranja v 4 državah (Danska, Madžarska, Latvija in Slovaška), v 4 državah (Italija, Nizozemska, Poljska in Velika Britanija) so elektronske dražbe v stalni uporabi. Za Češko Republiko, Estonijo, Finsko, Irsko, Luksemburg, Portugalsko, Romunijo, in Španijo ni podatkov (Carsa 2007, 20–22).

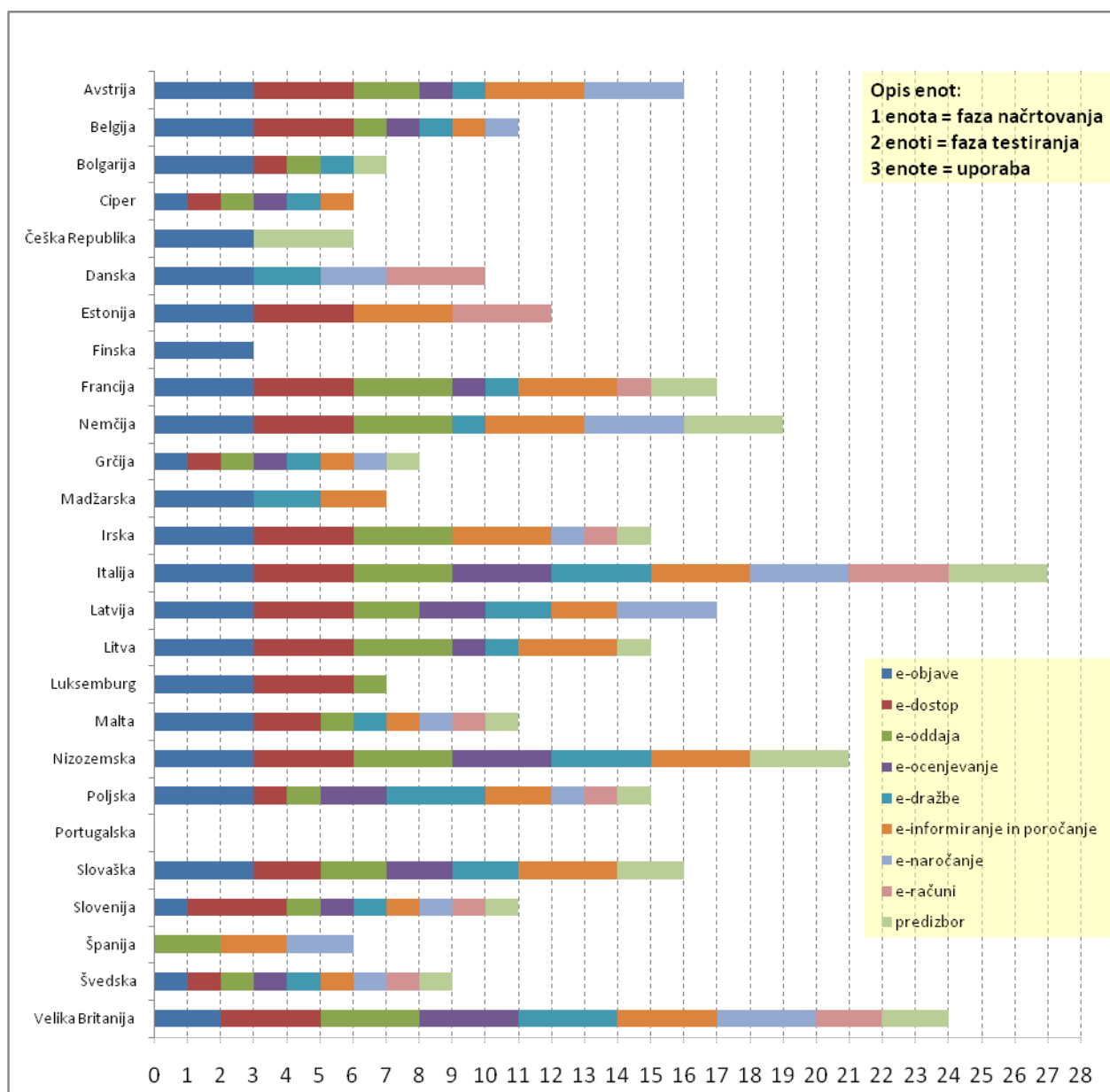
⁶⁹ Avstrija, Belgija, Francija, Nemčija, Grčija, Irsko, Italija, Nizozemska, Portugalska, Španija, Velika Britanija, Češka, Madžarska, Latvija, Litva, Malta, Poljska in Slovenija.

⁷⁰ Nemčija, Irsko, Španija, Malta in Slovenija.

⁷¹ Grčija, Italija, Švedska, Velika Britanija, Latvija in Litva.

⁷² Avstrija, Belgija, Danska, Finska, Francija, Luksemburg, Portugalska, Češka, Ciper, Madžarska in Poljska.

Graf 4.1: Razvoj modelov elektronskega javnega naročanja v državah EU

Vir: Carsa (2007, 22).

Rezultati vprašalnika Evropske komisije so prav tako pokazali, da so nekatere države EU že pridobile izkušnje na področju uporabe elektronskih dražb. Izkušnje imajo Avstrija, Danska, Finska, Italija, Nizozemska, Portugalska, Španija, Velika Britanija, Madžarska in Slovenija. Uporaba elektronskih dražb v državah članicah ni obvezna. Na vprašalnik, ki ga je izvedla Evropska komisija, je kar 23 držav članic odgovorilo, da v prihodnosti načrtujejo implementacijo elektronskih dražb (Evropska komisija 2004b, 55). Podatki o izkušnjah z uporabo elektronske dražbe v postopkih javnega naročanja so prikazani v tabeli 4.2.

Tabela 4.2: Izkušnje z uporabo elektronske dražbe v postopkih javnega naročanja v državah članicah EU

ELEKTRONSKA DRAŽBA	
IZKUŠNJE NA DRŽAVNI RAVNI	<ul style="list-style-type: none"> ● Danska ● Italija ● Francija ● Velika Britanija
OMEJENE IZKUŠNJE – PILOTSKI PROJEKTI	<ul style="list-style-type: none"> ● Avstrija ● Madžarska ● Irska ● Nizozemska ● Portugalska ● Slovenija

Vir: Evropska komisija (2004b, 56).

Tabela 4.3 predstavlja zadnje stanje tehničnega razvoja na področju sistema elektronskih dražb, ki so bile razvite v Evropski uniji na podlagi zahtev novih evropskih direktiv⁷³ na področju javnega naročanja. Zgornji del tabele vsebuje funkcionalnosti elektronske dražbe glede na cikel elektronskega javnega naročanja, spodnji del tabele pa vsebuje funkcionalnosti, ki se nanašajo na pravne okvire javnega naročanja. Cikel elektronskega javnega naročanja pri izvajanju elektronskih dražb vključuje: podporo elektronskim objavam, podporo elektronskim ponudbam, podporo elektronskemu vrednotenju ter druge podporne procese. Pravni okviri javnega naročanja, ki se nanašajo na elektronsko dražbo, so naslednji: enakovredna količina informacij, pan-evropski standardi, neomejen dostop do informacij, interoperabilnost, zaupnost podatkov, omejen dostop do ponudb, princip štirih oči, overitev, specifikacija razpisa, varnost, revizija/sledljivost in časovni žig.

⁷³ Direktiva 2004/18/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev. 2004. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:134:0114:01:SL:HTML> (4. april 2007).

Direktiva 2004/17/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov javnih naročil naročnikov v vodnem, energetskem in transportnem sektorju ter sektorju poštnih storitev. 2004. Dostopno prek: http://www.mf.gov.si/slov/javnar/direktiva_evropskega_parlamenta_in_sveta_2004_17_ES.pdf (4. april 2007).

Tabela 4.3: Funkcionalnost elektronskih dražb glede na cikel elektronskega javnega naročanja in pravne okvire

CIKEL ELEKTRONSKEGA JAVNEGA NAROČANJA	FUNKCIONALNOST	IZVEDBA SISTEMA
Podpora za e-objave	▪ Vabilo ponudnikom	• Avtomatizirano obvestilo za kvalificirane ponudnike
	▪ Definiranje parametrov	• Definiranje postopka, kriterijev in funkcije ocenjevanja
Podpora za e-ponudbe	▪ Priprava ponudb	• Online priprava ponudb
	▪ Oddaja ponudb	• Online oddaja ponudb
Podpora za e-vrednotenje	▪ Ocenjevanje in razporeditev ponudb	• Avtomatizirano ocenjevanje in razporeditev ponudb s pomočjo funkcije ocenjevanja
Podporni procesi	▪ Preliminarna poročila	• Sposobnost poročanja
	▪ Spremljanje dnevnikov	• Analiza sistemskih dnevnikov
	▪ Statistične analize	• Sposobnost izvedbe statističnih analiz
PRAVNI OKVIRI	FUNKCIONALNOST	IZVEDBA SISTEMA
Enakovredna količina informacij	▪ Avtomatizirano obvestilo	• Avtomatizirano opozorilo ponudnikom o pomembnih dogodkih
	▪ Vprašanja in odgovori	• Online izvajanje serij vprašanj in odgovorov
Pan-evropski standardi	▪ Mednarodno šifriranje	• Kategoriziranje glede na mednarodne hierarhične sisteme šifriranja
	▪ Standardi dokumentov	• Standardni formati dokumentov
Neomejen dostop do informacij	▪ Celotna razpisna dokumentacija	• Objava vseh podatkov postopka javnega naročila
Interoperabilnost	▪ Dostop do sistema	• Enostavnost dostopa do sistema
	▪ Brez posebnih zahtev za programsko in strojno opremo	• Dostop do sistema brez posebnih stroškov za programsko in strojno opremo
	▪ Podpora večjezikovnosti	• Raznoliki seti pisav in znakov
	▪ Lokalizacija parametrov	• Parametri: valuta, datum, čas, format, merske enote ...
Zaupnost podatkov	▪ Profili uporabnikov	• Omejen dostop do podatkov glede na profil uporabnika
	▪ Klasifikacija obvestil	• Omejena objava podatkov o razporeditvi (brez identitet ponudnikov)
Omejen dostop do ponudb	▪ Zaklepanje ponudb ponudnikov	• Zaklepanje ponudb ponudnikov v primeru, kadar ocenjevanje in razporeditev nista avtomatično izvedena
	▪ Enkripcija shranjenih ponudb	• Varno shranjevanje oddanih ponudb
Princip štirih oči	▪ Dva uradnika odpirata ponudbe	• Fizično odpiranje ponudb s strani dveh uradnih oseb, kadar ocenjevanje in razporeditev nista avtomatično izvedena
Overitev	▪ Overitev ponudb	• Dokaz o identiteti ponudnika
Specifikacija razpisa	▪ Ponudbe so v skladu s specifikacijami razpisa	• Odobritev ponudb, ki so v skladu s specifikacijami razpisa
Varnost	▪ Uporaba varnih spletnih povezav	• Minimalna varnost za prenos podatkov
	▪ Enkripcija podatkov	• Varno shranjevanje vseh občutljivih informacij
	▪ Digitalni podpisi	• Aplikacija digitalnih potrdil
Revizija/Sledljivost	▪ Vsa dejanja uporabnikov so zabeležena v sistemski dnevnik	• Avtomatizirano shranjevanje vseh elementov in dogodkov
	▪ Zaznavanje nedovoljenih in nepooblaščenih dejanj	• Mehanizem za opazovanje poskusov vdora v sistem
Časovni žig	▪ Uradni čas	• Povezava z uradnim overiteljem

Vir: Evropska komisija (2004e, 76).

Najbolje sta zahteve zapisane v zgornji tabeli v svoj sistem uvedli Danska in Italija, saj sta aplikacijo elektronske dražbe prilagodili direktivam EU⁷⁴. Pomanjkljivosti se kažejo še na področju interoperabilnosti oziroma skupne uporabnosti aplikacij, beleženju dnevnika, vprašanjih in odgovorih in poskusih vdora v aplikacijo. Tabela 4.4 prikazuje delovanje obeh aplikacij elektronske dražbe.

Tabela 4.4: Delovanje aplikacije elektronska dražba na Danskem in v Italiji

AKTIVNOST	AKTER	OPIS
Priprava elektronske dražbe	naročnik	Izbere tip dražbe, definira parametre dražbe (en interval, dva intervala ali več intervalov elektronske dražbe, določi pogoje za zaključek intervala, določi čas med posameznimi intervali ...).
Definiranje pogojev oddaje ponudbe	naročnik	Definira pogoje oddajanja ponudb v sistemu (minimalni in maksimalni korak v ceni pri oddaji nove ponudbe).
Definiranje kriterijev vrednotenja	naročnik	Definira natančno formulo za vrednotenje oddanih ponudb glede na posamezno elektronsko dražbo in njene zahteve. Definira ekonomske in tehnične vrednosti, pri čemer si pomaga z neomejenim številom spremenljivk in uteži.
Povabilo ponudnikom	naročnik	Izbere ponudnike, ki bodo sodelovali pri elektronski dražbi.
Oddaja ponudb	ponudnik	Novo ponudbo odda elektronsko s pomočjo elektronskih obrazcev. Na novo postavi cene in odda ponudbo.
Razvrščanje ponudb	sistem	Avtomatično razvrsti ponudbe glede na kriterije vrednotenja. Ročni popravki in razvrščanje niso mogoči.
Zaključek intervala dražbe	naročnik	Interval se zaključi avtomatično, ko je dosežen prej določen skrajni rok, ali pa ga zaključi naročnik, ko vsi sodelujoči ponudniki oddajo nove ponudbe.
Zaključek elektronske dražbe	sistem	Elektronska dražba se zaključi avtomatično, ko se zaključijo vsi prej določeni intervali. Ročno posredovanje ni mogoče.

Vir: Evropska komisija (2004b, 57).

⁷⁴ Direktiva 2004/18/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev. 2004. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:134:0114:01:SL:HTML> (4. april 2007).

Direktiva 2004/17/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov javnih naročil naročnikov v vodnem, energetskem in transportnem sektorju ter sektorju poštnih storitev. 2004. Dostopno prek: http://www.mf.gov.si/slov/javnar/direktiva_evropskega_parlamenta_in_sveta_2004_17_ES.pdf (4. april 2007).

Prva elektronska dražba je bila v Evropski uniji izvedena v Franciji, takratni prihranki so znašali kar 24 % (Evropska komisija 2004b, 68). Rezultat pilotske elektronske dražbe, ki so jo izvedli na Portugalskem novembra 2003, je bil prihranek približno 25 %, kar je v skladu s cilji portugalske vlade, da bi z uvajanjem elektronskega javnega naročanja dosegli prihranke med 10 % in 20 %. Elektronsko dražbo sta na Portugalskem izvedla Ministrstvo za družbeno varnost in delo ter Ministrstvo za šolstvo v okviru nacionalnega programa za elektronsko javno naročanje. Na elektronski dražbi je sodelovalo 7 ponudnikov, ki so oddali preko 50 novih ponudb s spremenjenimi cenami za dobavo papirja za mesec december. Elektronska dražba je ministrstvoma prinesla prihranek v višini 9.600 evrov (Evropska komisija 2004b, 173). V tabeli 4.5 so predstavljene še druge elektronske dražbe v državah članicah EU in njihovi prihranki.

Tabela 4.5: Vpliv elektronske dražbe na nakupno ceno in administrativne stroške

ELEKTRONSKA DRAŽBA	NAKUPNA CENA (NAROČNIK)	CENA IZDELKA IN ADMINISTRATIVNI STROŠKI (PONUDNIKI)
DOIPEI, e-dražba, Danska	18 % realiziranih prihrankov	85,7 % prihrankov pri postopku
Pilotska testna e-dražba v okviru nacionalnega programa elektronskega javnega naročanja, Portugalska	25 % prihrankov pri nakupu papirja za en mesec	ni podatka
Essex Marketplace, e-dražba, Velika Britanija	53% realiziranih prihrankov pri e-dražbi blaga 26 % prihrankov pri nabavi informacijske tehnologije 25 % prihrankov pri pisarniškem materialu	ni podatka
NHS Purchasing and Supply Agency, e-dražba, Velika Britanija	31 % prihrankov pri nabavi računalniške strojne opreme	ni podatka
Wales Health Supplies, e-dražba, Velika Britanija	10 % znižana nakupna cena	ni podatka

Vir: Evropska komisija (2004c, 46).

Britanski oddelki javne uprave in agencije so v postopku elektronskega javnega naročanja največ pozornosti namenili prav uporabi elektronskih dražb, ki so se izkazale za izredno lahko izvedljive, z odličnimi končnimi rezultati. Ulfigova in Rosier (2004, 6) sta poudarila, da lahko z elektronsko dražbo naročnik kupuje različne izdelke ali storitve, paziti mora le, da so blago ali storitve natančno

definirane. Med najpogostejše predmete nakupa v Veliki Britaniji tako uvrščata: pisarniški material, računalnike in računalniško strojno opremo, prehrabene izdelke, medicinske izdelke in storitve agencij za zaposlovanje.

Za izvedbo elektronskih dražb v Veliki Britaniji je Office of Government Commerce (OGC) pooblastila naslednja podjetja: Achilles, British Telecom, BravoSolution, Trading Partners in Wipro. OGC v Veliki Britaniji deluje kot pravna podpora naročnikom in jim tako pomaga pri pripravi pravilnih in transparentnih postopkov javnega naročanja in izvedbe elektronskih dražb. Pravni poudarek je predvsem na načinu, kako so elektronske dražbe izvedene, pri čemer naročnikom OGC nudi popolno pravno podporo med samo izvedbo elektronske dražbe. Prav tako pa je OGC na voljo tudi za vsa vprašanja sodelujočih ponudnikov (Evropska komisija 2004d, 67). Pri 17 elektronskih dražbah, ki so jih izvedli v šestih oddelkih in agencijah v finančnem letu 2004, so bili prihranki v povprečju okrog 13 % (glej tabelo 4.6), pri skupni porabi 44,8 milijonov britanskih funtov, nakupi računalniške strojne opreme pa so prinesli prihranke tudi do 23 % (Office of Government Commerce 2005, 6).

V primeru nemških pilotskih dražb, ki so jih različna ministrstva in agencije izvedli med februarjem 2002 in majem 2004, so bili predmet nakupa na dražbah največkrat računalniki in računalniška strojna oprema ter medicinski izdelki. V pilotskem projektu so sodelovali Zvezno Ministrstvo za gospodarstvo in tehnologijo, Agencija za javna naročila Ministrstva za notranje zadeve – BESCHA, Zvezno Ministrstvo za obrambo in Raziskovalni center za bolezni raka. Prihranki pri 13 elektronskih dražbah so bili v povprečju okrog 8,7 % (glej tabelo 4.6), največji prihranki so se pokazali pri računalniški strojni opremi (za prikaz elektronske dražbe monitorjev glej sliko 4.1), ki so znašali okrog 21 % (Schmidt 2006, 9).

Tabela 4.6: Prihranki pri elektronskih dražbah: primerjava med Veliko Britanijo, Nemčijo in Slovenijo

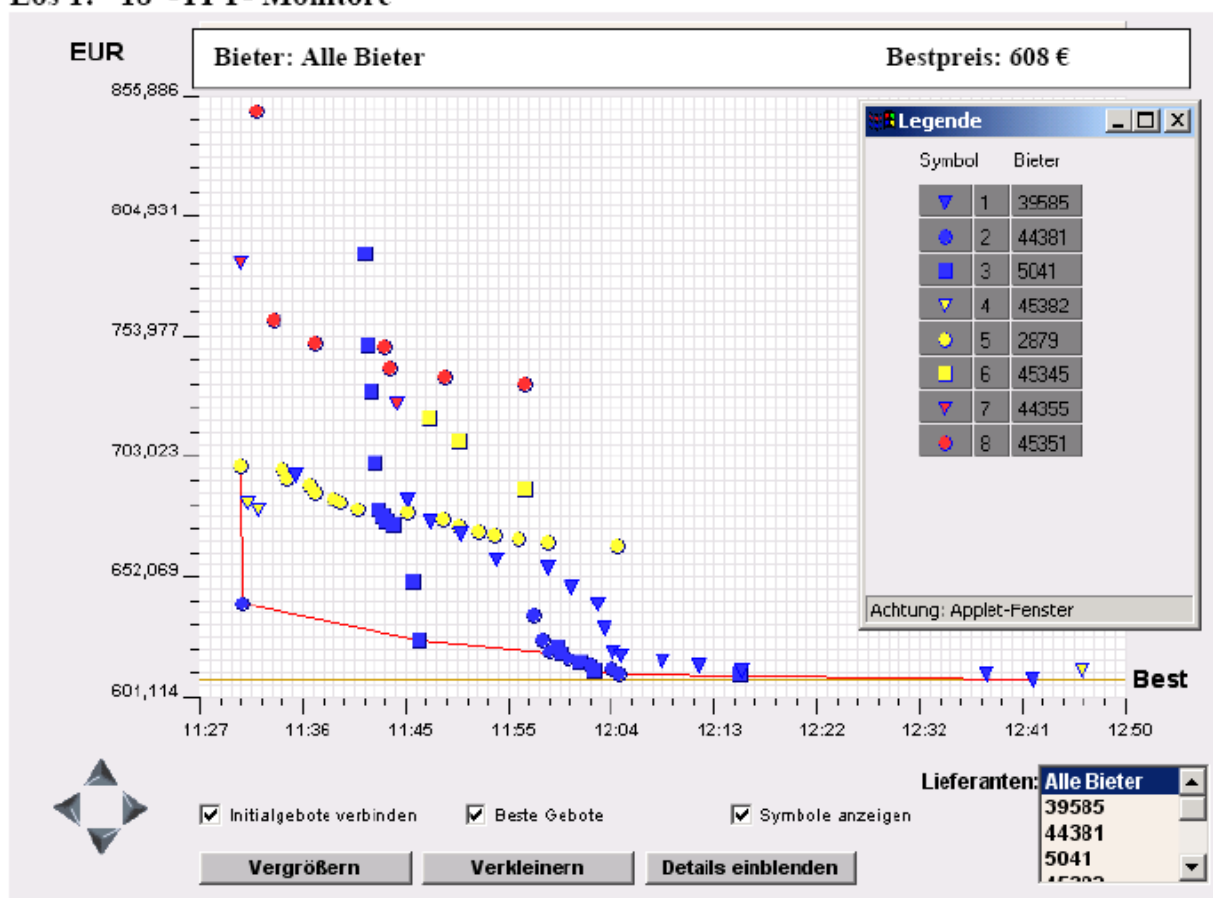
Predmet nakupa	Velika Britanija april 2003 – marec 2004		Nemčija februar 2002 – maj 2004		Slovenija december 2004	
	Število dražb	Povprečni prihranek	Število dražb	Povprečni prihranek	Število dražb	Prihranek
1. Pisarniški material	4	9,7 %	4	10,0 %	/	/
2. IT oprema	2	23,0 %	1	21,0 %	1	34,0 %
3. Blago široke potrošnje	2	11,7 %	1	0,0 %	/	/
4. Drugo blago	6	12,6 %	7	3,6 %	/	/
5. Storitve	3	12,8 %	/	/	/	/
SKUPAJ	17	13,4 %	13	8,7 %	1	34,0 %

Vir: Office of Government Commerce (2005, 22), Schmidt (2006, 9), Center Vlade RS za informatiko (2004a).

Slovensko izvedbo elektronske dražbe lahko primerjamo zgolj s podatki o elektronskih dražbah za računalniško opremo, saj je bila do danes izvedena le ena dražba za nakup računalniških strežnikov Centra Vlade RS za informatiko (CVI). Prihranek slovenskega CVI je bil s 34 % izdatno višji kot pa prihranka angleških (23 %) in nemških (21 %) elektronskih dražb za računalniško opremo.

Slika 4.1: Prikaz procesa elektronske dražbe za računalniško opremo - monitorje nemškega Raziskovalnega centra za bolezn

Los 1: 18“-TFT- Monitore

Erläuterungen:

- Die horizontale Achse gibt den zeitlichen Verlauf wieder: Beginn der Auktion 11:30 Uhr, Ende 12:47 Uhr
- Die vertikale Achse gibt die Angebotspreise wieder: Der niedrigste Preis am Ende betrug 608,-- €.
- Die unterschiedlichen graphischen Symbole korrespondieren zu den verschiedenen Bietern.
- Die in der Legende unter Bieter aufgeführten Zahlen (z.B. 39585) identifizieren die einzelnen Bieter

Vir: Schmidt (2006, 8).

Ugotovitve nemškega pilotskega projekta elektronskih dražb so bile naslednje:

- sam postopek (odprti, omejeni, s pogajanji) ni vplival na rezultat elektronskih dražb, saj so bili prihranki pri vseh postopkih približno enaki,

- tudi elektronske dražbe s samo enim intervalom draženja so bile izpeljane dinamično in s številnimi spremenjenimi ponudbami,
- bolj podrobna je bila specifikacija javnega razpisa, uspešnejše so bile elektronske dražbe,
- elektronske dražbe niso primerne za monopolistične trge ali trge z majhnim številom ponudnikov (primer nakupa plina za Zvezno Ministrstvo za obrambo, kjer niso bili zabeleženi prihranki), temveč so uspešne samo pri zadostnem številu ponudnikov,
- večji kot je bil nakup z elektronsko dražbo, večji so bili prihranki,
- v primerjavi s prihranki so bili stroški za izvedbo elektronske dražbe izredno nizki (Schmidt 2006, 11–12).

Prednosti elektronskih dražb v postopkih javnega naročanja v Veliki Britaniji so bile naslednje:

- prihranek proračunskih sredstev britanske vlade je od aprila 2003 do marca 2004 znašal 13,4 %,
- izboljšale so se priprave in samo načrtovanje javnega naročanja,
- ponudniki so dobili možnost, da oddajo ponovno ponudbo (spreminjanje cen) za posamezno javno naročilo,
- povečal se je trg – tako za naročnike kot tudi za ponudnike (povečana zavest o konkurenčnih ponudnikih in cenah) ter
- izboljšala se je kakovost storitve (Office of Government Commerce 2005, 22–23).

Naročniki OGC so na podlagi vprašalnika o postopkih elektronske dražbe izpostavili naslednje koristi:

- prilagodljivost ponudnikov se je izboljšala (22 %),
- kakovost produktov in storitev ponudnikov se je izboljšala (20 %),
- dobavni rok in zanesljivost sta se izboljšala (12 %),
- držanje obljub pri ponudnikih je naraslo (11 %),
- naročniška podpora kupcem se je izboljšala (8 %) (Office of Government Commerce 2005, 22–23).

Maja 2006 je britanski Office of Government Commerce izvedel še prvo elektronsko dražbo po novi Direktivi 2004/18/ES⁷⁵. 12 naročnikov iz centralne vlade in lokalnih oblasti, šol in zdravstvene organizacije NHS je izvedlo elektronsko dražbo za nakup računalniške strojne opreme, vrednost katere je bila ocenjena na 6,6 milijonov britanskih funtov. Elektronska dražba je cene znižala za 41 % oziroma 2,7 milijona britanskih funtov. Med drugim so udeleženci na elektronski dražbi poudarili tudi izjemno hitrost uporabe same elektronske dražbe, saj so nekateri naročniki in ponudniki sklenili dogovore že en teden po izvedeni elektronski dražbi (Office of Government Commerce 2006, 7).

4.4 UVAJANJE ELEKTRONSKEGA JAVNEGA NAROČANJA V SLOVENIJI

Z uvajanjem elektronskega javnega naročanja so v Sloveniji pričele naslednje institucije: Ministrstvo za finance, Center vlade RS za informatiko (CVI) in Ministrstvo za informacijsko družbo. Takratno Ministrstvo za informacijsko družbo je bilo odgovorno za aplikacije za informacijsko družbo ter informacijsko infrastrukturo, za nadgradnjo strategije e-Slovenija, strategije e-uprava in strategije elektronskega poslovanja in javne uprave. Za pravne okvire je skrbelo Ministrstvo za finance, medtem ko sta si odgovornost na področju tehničnih rešitev delila Ministrstvo za finance in Center vlade RS za informatiko.

Izhodišča in smernice elektronskega javnega naročanja v Sloveniji je določila Strategija e-poslovanja v javni upravi RS za obdobje od leta 2001 do 2004⁷⁶, ki jo je izdelal Center Vlade RS za informatiko.

V strategiji so izpostavili:

- razvoj elektronskega sistema objavljanja namer o oddaji javnih naročil,
- poenotenje elektronskih obrazcev razpisne dokumentacije in nekaterih drugih univerzalnih obrazcev,
- izdelava informacijskega sistema za zbiranje informacij o javnih razpisih, ki se posredujejo organom Evropske unije in so namenjeni za vodenje statistike,
- izdelava in uvedba ekspertnega sistema za podporo odločanju o izbiri najustrežnejšega ponudnika ter izdelava vzporednega sistema nadzora kakovosti (Center vlade za informatiko 2001a, 34).

⁷⁵ Direktiva 2004/18/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev. 2004. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:134:0114:01:SL:HTML> (4. april 2007).

⁷⁶ Center Vlade RS za informatiko. 2001a. *Strategija e-poslovanja v javni upravi RS za obdobje od leta 2001 do 2004*. Dostopno prek: <http://www.vlada.si/data/e-poslovanje.pdf> (20. oktober 2007).

Kot največji potrošnik lahko javna uprava elektronska javna naročila ob bistveni poenostavitvi in pocenitvi javnega naročanja pripelje do tega, da ta spodbudijo uporabo elektronskega poslovanja v gospodarstvu. Namen strategije, ki jo je predstavil Center Vlade RS za informatiko, je bil prenesti postopke javnega naročanja v elektronsko obliko ter v roku nekaj let povsem odpraviti uporabo papirnatih dokumentov v postopkih javnega naročanja, in sicer najprej v okviru CVI nato pa tudi na drugih državnih organih (Center vlade za informatiko 2001a, 46).

Kasneje so na Centru Vlade RS za informatiko razvili še usmeritve v Akcijskem načrtu e-uprave do leta 2004⁷⁷. V predlogu Strategije e-uprave RS za obdobje od leta 2006 do leta 2010 – SEP 2010⁷⁸ elektronsko javno naročanje ni posebej izpostavljeno, povzeti so le poudarki Ministrske deklaracije iz Manchestra leta 2005⁷⁹.

Naslednji korak elektronskega javnega naročanja je bil uvedba enotnega informacijskega portala javnega naročanja, ki je bil v zakonodaji določen v Zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o javnih naročilih – ZJN-1A⁸⁰. Portal je bil definiran kot spletni informacijski portal Urada za javna naročila, kamor naročniki neposredno pošiljajo objave razpisov in drugo razpisno dokumentacijo v skladu s tem zakonom in drugimi predpisi, ki urejajo načine in vrsto objav. V skladu s tem zakonom je moral naročnik poleg objav v Uradnem glasilu Evropskih skupnosti vse objave v zvezi z javnimi naročili objaviti na informacijskem portalu Urada za javna naročila, če je bila ocenjena vrednost javnega naročila enaka ali je presegala vrednost, določeno za posamezne vrste javnih naročil. Ker portal ni bil vzpostavljen do konca januarja 2005, so se do nadaljnjega vsa obvestila v zvezi z javnimi naročili objavljala v Uradnem listu Republike Slovenije. 26. junija 2007 je začel delovati portal javnih naročil Ministrstva za finance, kamor naročniki neposredno pošiljajo v objavo obvestila o javnih naročilih in razpisne dokumentacije v skladu z ZJN-2 in ZJNVETPS. S portalom upravlja javno podjetje Uradni list RS, ki v celoti zagotavlja tudi tehnično podporo za njegovo delovanje. Vzpostavitev portala javnih naročil urejata določbi 113. člena ZJN-2⁸¹ in 108. člena

⁷⁷ Center Vlade RS za informatiko. 2004b. *Akcijski načrt e-uprave do leta 2004*. Dostopno prek: http://e-uprava.gov.si/eud/e-uprava/akcijski_nacrt_1.4.pdf (20. oktober 2007).

⁷⁸ Ministrstvo za javno upravo. 2006. *Strategija e-uprave RS za obdobje od leta 2006 do leta 2010 – SEP-2010*. Dostopno prek: http://www.mju.gov.si/fileadmin/mju.gov.si/pageuploads/mju_dokumenti/pdf/SEP-2010.pdf (20. oktober 2007).

⁷⁹ Ministrska deklaracija. 2005. Ministrska deklaracija: "Preoblikovanje javnih storitev" soglasno sprejeta 24. novembra 2005 v Manchestru, Velika Britanija. *Revija za management, informatiko in kadre* 39 (1): 77–82.

⁸⁰ Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnih naročilih (ZJN-1A), Uradni list RS, 2/2004.

⁸¹ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 113. člen.

ZJNVETPS⁸². Vzpostavitev portala je bila zakonska obveza. Njegov namen in prednosti pa so predvsem:

- zmanjšanje administrativnih ovir in posodobitev načina poslovanja pri javnem naročanju,
- zagotoviti objavo in dostopnost informacij v zvezi z javnim naročanjem na enem mestu,
- zmanjšanje stroškov za naročnike, ki so bili vezani na objave,
- možnost skrajšanja rokov za oddajo ponudb (Uradni list RS 2007).

Slika 4.2: Portal javnih naročil – pregled objav

The screenshot shows the 'eObjave eNarocanje' portal. The main content area is titled 'PREGLED OBJAV' and contains search filters and three tables of tender announcements. The first table is under the heading 'Obvestilo o naročilu po postopku zbiranja ponudb po predhodni objavi v skladu z 61. členom ZJN-2'. The second table is under 'Obvestilo o oddaji naročila po postopku zbiranja ponudb po predhodni objavi v skladu s 63. členom ZJN-2'. The third table is under 'Obvestilo o naročilu po postopku zbiranja ponudb po predhodni objavi v skladu z 62. členom ZJNVETPS'. On the right side, there is an advertisement for 'PRAVNIK NA POTI KOMU ALI KAM?' and a section titled 'MOŽNOST OGLAŠEVANJA' with bullet points and the text 'Zakaj pri nas?'.

PREGLED OBJAV

Prikaži samo objave za / 2008 (dd/mm/llll) [Prikaži](#)

Prikaži objavo JN / 2008 [Prikaži](#)

Prikaži objave, vezane na objavo Ob-, objavljeno v Razglasnem delu Uradnega lista RS [Prikaži](#)
(primer pravilne oblike vnosa: 12345/07)

Obvestilo o naročilu po postopku zbiranja ponudb po predhodni objavi v skladu z 61. členom ZJN-2

Datum objave	Naziv	Skrajni rok
11.1.2008	JN207/2008, Gradnje: Gotovi izdelki, pohištvo, izdelki umetne obrti, izdelki za posebne namene in pripadajoče potrošno blago	25.1.2008
11.1.2008	JN179/2008, Blago: Pisarniški material iz papirja in drugi predmeti	30.1.2008
10.1.2008	JN173/2008, Storitve: Oprema za fotokopiranje in oprema za tiskanje	31.1.2008
10.1.2008	JN171/2008, Gradnje: Stranska cesta	19.2.2008

Obvestilo o oddaji naročila po postopku zbiranja ponudb po predhodni objavi v skladu s 63. členom ZJN-2

Datum objave	Naziv
11.1.2008	JN205/2008, Blago: Časopisi, strokovne revije, periodične publikacije in revije
11.1.2008	JN198/2008, Gradnje: Dvigala, portalna dvigala in delovni vozički, opremljeni z dvigalom
11.1.2008	JN196/2008, Blago: Aparati za odkrivanje mamil
11.1.2008	JN181/2008, Storitve: Zavarovalniške storitve in storitve pokojninskih skladov, razen storitev obveznega socialnega zavarovanja

Obvestilo o naročilu po postopku zbiranja ponudb po predhodni objavi v skladu z 62. členom ZJNVETPS

Datum objave	Naziv	Skrajni rok
11.1.2008	JN180/2008, Blago: Pisarniški in delovni stroji	4.2.2008

MOŽNOST OGLAŠEVANJA

- Oglašujte svoje podjetje
- Nagovorite svoje ciljne skupine
- Poskrbite za hitre in ažurne informacije

Zakaj pri nas?

- več kot 1500 obiskov dnevno
- neposredno srečanje

Vir: Uradni list RS (2008).

⁸² Zakon o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštnih storitev (ZJNVETPS), Uradni list RS, 128/2006, 108. člen.

Portal je elektronski medij za objave v zvezi z javnim naročanjem in predstavlja enega od segmentov e-uprave (glej sliko 4.2). S prehodom na elektronsko obliko pošiljanja obvestil v objavo na portalu se skrajšajo roki za oddajo ponudb. Splošni rok, ki velja za javna naročila, za katera je potrebna objava v Uradnem listu EU, se tako skrajša iz dosedanjih 52 dni na 40 dni (Uradni list RS 2007).

Center vlade RS za informatiko je 2. decembra 2004 izvedel prvi elektronski javni razpis z uporabo elektronske dražbe v Sloveniji. Uporaba elektronske dražbe v Sloveniji je omogočila naročnikom, da od ponudnikov zahtevajo predložitve novih cen, ki so ustrezno znižane ter izboljšanje tudi drugih elementov poleg cene, če gre pri javnem naročilu za ekonomsko najugodnejšo ponudbo. Ker bo v prihodnosti takšnih elektronskih dražb verjetno vedno več, je bilo potrebno te elektronske dražbe opredeliti na ravni zakona s posebnimi pravili skladnimi z direktivami EU, z namenom da bi zagotovili njihovo popolno usklajenost z načeli enake obravnave, nediskriminacije in preglednosti. Zaradi tega je bilo potrebno "za te elektronske dražbe sprejeti določbo, da naj se uporabljajo samo za naročila gradenj, blaga ali storitev, za katera se specifikacije lahko natančno določijo ex-ante" (Ministrstvo za finance 2006a, 12).

S sprejetjem sprememb in dopolnil ZJN-2A⁸³ je vlada ZJN-2 dodala nov člen 67.a, s katerim določa, da mora javno podjetje Uradni list Republike Slovenije ob sodelovanju in strokovni pomoči Ministrstva za javno upravo in Ministrstva za finance vzpostaviti sistem za elektronsko javno naročanje, ki omogoča osnovno funkcionalnost elektronskega naročanja. 19. člen ZJN-2A⁸⁴ opredeljuje, da mora osnovni funkcionalni sistem za elektronsko javno naročanje Uradni list Republike Slovenije vzpostaviti najkasneje do 31. marca 2008, informacijski sistem za izvedbo elektronske dražbe pa v treh mesecih od uveljavitve tega zakona.

⁸³ Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem naročanju (ZJN-2A), Uradni list RS, 16/2008, 11. člen.

⁸⁴ Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem naročanju (ZJN-2A), Uradni list RS, 16/2008, 19. člen.

5. ELEKTRONSKA DRAŽBA PO ZJN-2

5.1 PRAVILA ZA UPORABO ELEKTRONSKE DRAŽBE PO ZJN-2

Uporabo elektronske dražbe v postopkih javnega naročanja je predvidel že ZJN-1A⁸⁵ v 81.a členu za javna naročila, katerih ocenjena vrednost ni presegala vrednosti, za katero je moral naročnik objaviti javno naročilo tudi v Uradnem glasilu Evropskih skupnosti. Nov ZJN-2⁸⁶ uporabo elektronske dražbe obravnava v 35. členu. "Elektronske dražbe so način nakupa ali prodaje, ko udeleženci sočasno sodelujejo pri pogajanju o ceni ali drugih merilih in s tem določijo vrednost svoje ponudbe, po kateri naj bi kupec in prodajalec sklenila pravni posel" (Čampa in drugi 2007, 168). Kljub temu da gre pri javnem naročanju za obratno elektronsko dražbo, se večinoma uporablja kar izraz elektronska dražba. Elektronska dražba je najprimernejša za uporabo v primerih, kadar je merilo za izbiro ponudnika najnižja ponujena cena. Poleg najnižje cene lahko naročnik določi tudi druga merila in ponderje, ki vplivajo na končno izbiro ponudnika pri elektronski dražbi. Naročnik lahko odda naročilo z elektronsko dražbo v **odprtem postopku, postopku s predhodnim ugotavljanjem sposobnosti ali v postopku s pogajanjem po predhodni objavi**. ZJN-2⁸⁷ in tudi Direktiva 2004/18/ES⁸⁸ ne dopuščata uporabe elektronske dražbe pri konkurenčnem dialogu in postopku s pogajanjem brez predhodne objave.

Naročnik lahko elektronsko dražbo uporabi samo za naročila gradenj, blaga ali storitev, za katera določi natančne zahteve v razpisni dokumentaciji. "Elektronska dražba na nek način predstavlja nadaljevanje odprtega, omejenega oziroma postopka s pogajanjem, na katerega mora naročnik povabiti vse ponudnike, ki so oddali sprejemljive (verjetno tudi pravilne) ponudbe" (Mužina in Vesel 2007, 120). Prav tako elektronska dražba zaradi specifičnih lastnosti uporabe ni uporabna za naročila storitev in gradenj, ki vključujejo intelektualne storitve. Predmet elektronske dražbe so lahko samo tisti elementi, ki so primerni za avtomatsko oceno z elektronskimi sredstvi brez dodatnih posegov in/ali ocenjevanja s strani naročnika. Takšni elementi so merljivi in se lahko izrazijo v odstotkih ali številkah.

⁸⁵ Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnih naročilih (ZJN-1A), Uradni list RS, 2/2004, 81.a člen.

⁸⁶ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 35. člen.

⁸⁷ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 35. člen.

⁸⁸ Direktiva 2004/18/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev. 2004. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:134:0114:01:SL:HTML> (4. april 2007), 54. člen.

Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem naročanju – ZJN-2A⁸⁹, ki je stopil v veljavo februarja 2008, v 5. členu predvideva spremembe v 35. členu ZJN-2⁹⁰. V 35. členu se dodata nov drugi in tretji odstavek, ki se glasita:

(10) V primerih in pod pogoji iz prvega odstavka tega člena mora naročnik v postopku javnega naročanja uporabiti elektronsko dražbo, če v postopku oddaje javnega naročila ne prejme nobene sprejemljive ponudbe, ker so cene iz prejetih ponudb višje od cen, ki veljajo za predmet javnega naročila na trgu. Vsi ponudniki, ki predložijo nesprejemljive ponudbe, ker so cene iz prejetih ponudb višje od cen, ki veljajo za predmet javnega naročila na trgu, morajo biti na elektronski način istočasno povabljeni, da predložijo nove cene in/ali nove vrednosti. Če se z izvedeno elektronsko dražbo ne doseže znižanje cen na raven, ki velja za predmet javnega naročila na trgu, naročnik ne glede na določbe šestega, sedmega in osmega odstavka tega člena zaključi postopek kot neuspešen in ne odda javnega naročila na podlagi izidov elektronske dražbe. Postopek oddaje javnega naročila lahko v tem primeru naročnik nadaljuje s pogajanjem v skladu s 1. točko prvega odstavka 28. člena tega zakona.

(11) Naročnik ni dolžan uporabiti elektronske dražbe v skladu s prejšnjim odstavkom v primerih, ko prejme samo eno ponudbo, ki jo oceni kot nesprejemljivo.

Sprememba zakona naročniku omogoča oziroma ga celo zavezuje, da uporabi elektronsko dražbo v primeru, če so ponudbe nesprejemljive, ker so cene iz prejetih ponudb višje od cen, ki veljajo za predmetno javno naročilo na trgu. S spremembo zakona se povečuje pomen instituta tržne cene. Po besedah državnega sekretarja na Ministrstvu za finance Andreja Šircelja bo tržna cena tista vrednost, okrog katere se bodo vrtela javna naročila. Po veljavni zakonodaji je to orientacijska vrednost, ki je lahko zelo blizu oziroma zelo daleč od tržne vrednosti. Posamezni ponudniki na elektronski dražbi bodo konkurirali, da bi pridobili javno naročilo. "Če tudi na elektronski dražbi ne bo znižanja cene in bo ponujena cena še vedno previsoka, se bodo lahko začela neposredna pogajanja, da bi se ponujena cena čim bolj približala tržni" (Šircelj v Fidermuc 2007, 3).

V primeru da se z izvedeno elektronsko dražbo ne doseže znižanja cen, naročnik zaključi postopek kot neuspešen. Nato pa lahko izvede postopek s pogajanjem v skladu z določbo 1. točke prvega odstavka 28. člena predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem naročanju⁹¹

⁸⁹ Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem naročanju (ZJN-2A), Uradni list RS, 16/2008, 5. člen.

⁹⁰ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 35. člen.

⁹¹ Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem naročanju (ZJN-2A), Uradni list RS, 16/2008, 28. člen.

(Urad Vlade za komuniciranje 2007, 2). Javno podjetje Uradni list d.o.o. bo ob strokovni podpori Ministrstva za javno upravo in Ministrstva za finance v roku treh mesecev po uveljavitvi tega zakona zagotovilo vzpostavitev informacijskega sistema za izvedbo elektronske dražbe, ki bo omogočilo osnovno funkcionalnost elektronskega javnega naročanja. Po poročanju dnevnika Finance bo vlada za nov sistem zagotovila 3 milijone evrov (Zagorac 2007, 8).

Predvidene finančne posledice za državni proračun zaradi zagotavljanja varnosti aplikacije elektronska dražba bodo znašale 400.000 evrov. Ta znesek predstavlja najvišjo zgornjo vrednost in predstavlja vsakoletni strošek zagotavljanja potrebne varnosti delovanja aplikacije.

Če izhajamo iz statističnih podatkov za leto 2006 znaša vzdrževanje oziroma zagotavljanje varnosti aplikacije za elektronsko dražbo 0,29 % potencialnega prihranka, kar je približno 137.644.934 evrov. Uvedbo elektronske dražbe poleg navedenih izračunov opravičuje tudi dejstvo, da namen zakona ni dosežen v primerih, ko naročnik po izvedbi postopka javnega naročanja izbere najugodnejšega ponudnika, katerega ponudba pa je še vedno višja od cene, ki velja za takšno javno naročilo na trgu (Državni zbor RS 2007, 6).

5.2 OBJAVA ELEKTRONSKE DRAŽBE

Naročnik se za uporabo elektronske dražbe odloči pred objavo obvestila o javnem naročilu, če lahko že takrat natančno določi tehnične specifikacije naročila zaradi uporabe avtomatiziranih metod vrednotenja ponudb. ZJN-2⁹² v drugem odstavku 35. člena zahteva tudi, da mora razpisna dokumentacija vsebovati naslednje podatke o predmetu, poteku elektronske dražbe in informacijskem sistemu, s katerim bo elektronska dražba izvedena:

- značilnosti blaga oziroma storitev, katerih vrednost bo predmet elektronske dražbe, pod pogojem, da so te značilnosti merljive in se lahko izrazijo v številkah ali odstotkih;
- omejitve glede vrednosti, ki se lahko predložijo, kot izhajajo iz razpisne dokumentacije v zvezi s predmetom naročila;
- informacije, ki bodo na voljo ponudnikom med potekom elektronske dražbe, ter če je mogoče, kdaj jim bodo na voljo;
- informacije v zvezi s postopkom elektronske dražbe;
- pogoje, pod katerimi bodo ponudniki lahko predložili ponudbe, ter zlasti minimalne razlike, ki bodo, če je to primerno, zahtevane pri ponujanju;

⁹² Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 2. odstavek, 35. člen.

- ustrezne informacije v zvezi z uporabljenimi elektronsko opremo ter z modalitetami in tehničnimi specifikacijami za povezavo s sistemom, ki bo uporabljen.

5.3 PRED POSTOPKOM ELEKTRONSKE DRAŽBE

Pred začetkom postopka elektronske dražbe mora naročnik opraviti začetno ocenjevanje ponudb v skladu z merili za ocenjevanje in njihovimi ponderji. "Namen meril je, da omogočijo razlikovanje ponudb, tako da se vse ponudbe, ki so pravočasne in pravilne, razvrstijo na ocenjevalni lestvici" (Kranjc 2004b, 72). Vsi ponudniki, ki predložijo ustrezne ponudbe, morajo biti na elektronski način in istočasno povabljeni k predložitvi novih cen in/ali novih vrednosti ter obveščeni o datumu in uri začetka elektronske dražbe. Če bo ponudnik izbran na podlagi ekonomsko najugodnejše ponudbe, kjer se predmet določa z vrsto meril, potem mora povabilo vsebovati tudi matematično formulo, ki se uporabi v elektronski dražbi za avtomatično razvrstitev ponudb na podlagi predloženih novih cen in/ali novih vrednosti. Če naročnik dovoli variante ponudbe, potem mora za vsako varianto določiti ločeno formulo. Povabilo ponudnikom, ki ga prejmejo pred izvedbo elektronske dražbe, mora vsebovati vse informacije o povezavah z aplikacijo, ki se bo uporabljala pri sami elektronski dražbi. V povabilu morata biti navedena tudi datum in čas začetka elektronske dražbe. Elektronska dražba se ne sme začeti prej kot dva delovna dneva po datumu odpošiljanja povabil.

Pred začetkom postopka elektronske dražbe je potrebno opredeliti strategijo poteka same dražbe, ki je v največji meri odvisna od samega naročnika. Temeljne zahteve in pogoji, ki jih je potrebno določiti pred potekom elektronske dražbe so:

- **Začetna cena:** Kateri kriterij bomo uporabili za določitev začetne cene pri elektronski dražbi (npr. cena, ki so jo navedli ponudniki v ponudbah)?
- **Zniževanje cen:** Kakšen bo najmanjši korak pri zniževanju cene ponudnikov?
- **Trajanje:** Koliko dolgo bo trajala elektronska dražba?
- **Podaljšanja:** Ali so možna podaljšanja elektronske dražbe (npr. če se cena spremeni v zadnjih petih minutah, se lahko elektronska dražba podaljša za nadaljnjih pet minut, da lahko na zadnjo ponudbo odgovorijo tudi drugi ponudniki)?
- **Ponderji in merila:** Bolj zapletene dražbe vsebujejo tudi ponderje in merila, ki se ne nanašajo izključno na ceno ponudnika (Office of Government Commerce 2005, 23).

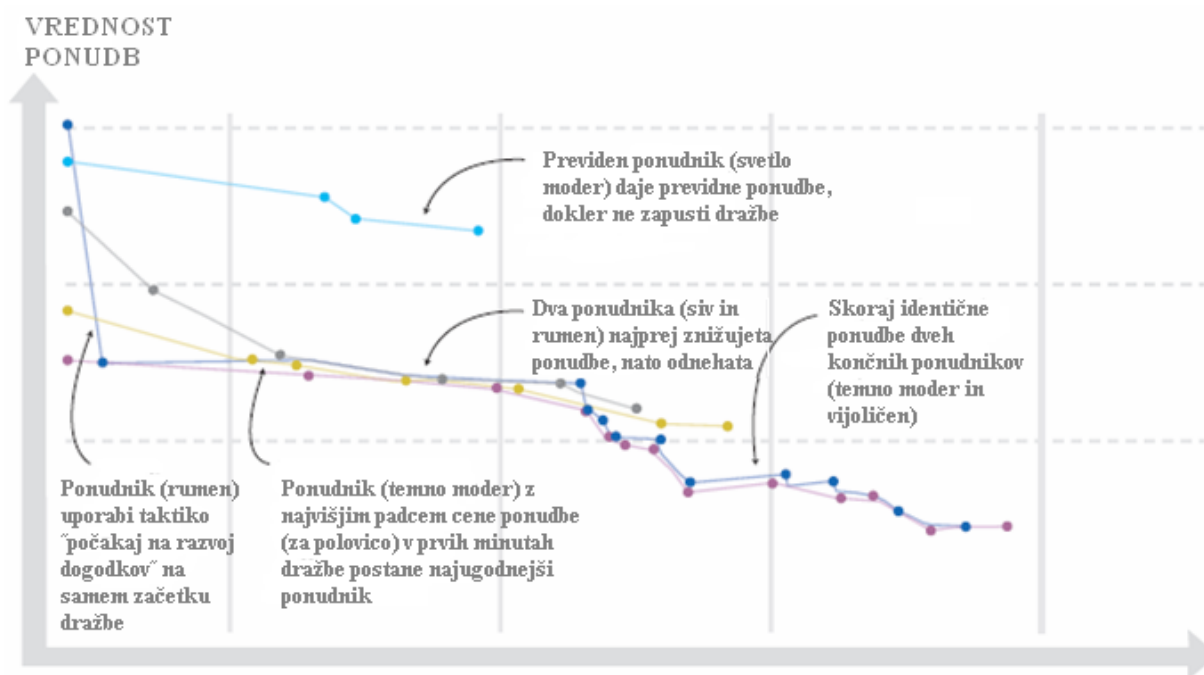
5.4 IZVAJANJE IN ZAKLJUČEK ELEKTRONSKE DRAŽBE

Sistem elektronskih dražb omogoča naknadna pogajanja v klasičnem odprtem ali omejenem postopku oddaje naročila. "Po oddaji ponudb imajo ponudniki v sistemu določen čas možnost zniževati ceno in spreminjati druge elemente ponudbe, naročniki pa na ta način dosežejo ugodnejše pogoje oddaje. Sistem je prijazen tudi do ponudnikov, saj se pogosto zgodi, da bi tudi ponudnik v želji po pridobitvi posla še bil pripravljen nekoliko spustiti ponudbeno ceno" (Škufca in Slapničar 2005, 101). V nobeni fazi elektronske dražbe naročnik ne sme razkriti identitet ponudnikov, dokler dražba ni zaključena.

Elektronska dražba se lahko izvede v več zaporednih fazah, in sicer najprej v dveh dneh po odpošiljanju vabil. Predmet naročila, kot je opredeljen v objavljenem obvestilu o naročilu in v razpisni dokumentaciji, se med postopkom elektronske dražbe ne sme spreminjati. Med dražbo se ponudnik seznanja s ponudbami ostalih ponudnikov ter ima možnost, da v času poteka elektronske dražbe spremeni svojo ponudbo, torej jo prilagaja glede na ostale ponudbe konkurentov v elektronski dražbi. "Neposredna konkurenca sili dražitelje, da naročniku ponudijo posebno ugodno ceno oziroma da na drugačen način izboljšajo svojo ponudbo" (Kranjc 2007, 106).

Graf 5.1 prikazuje aktivnost in različne profile ponudnikov med izvajanjem elektronske dražbe. Vsak ponudnik je izbral različno strategijo pri sodelovanju v elektronski dražbi: nekateri so ponudili nizke cene takoj na začetku, drugi šele proti koncu. Ponudniki lahko graf spremljajo med samo elektronsko dražbo in tako ocenijo svoje ponudbe v primerjavi z drugimi, ne vidijo pa identitet drugih ponudnikov.

Graf 5.1: Aktivnost in različni profili ponudnikov med izvajanjem elektronske dražbe

Vir: Office of Government Commerce (2005, 23).

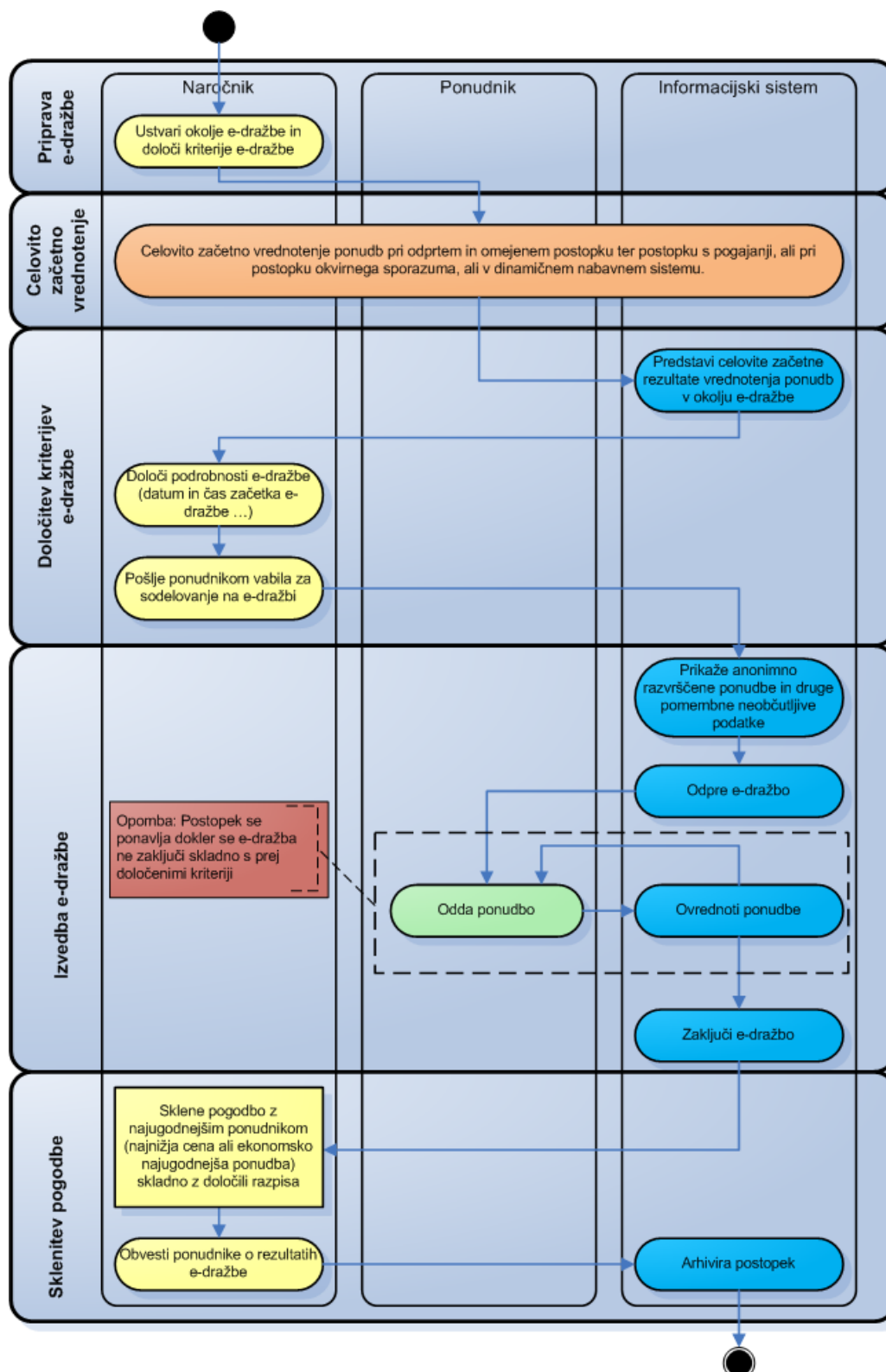
ZJN-2⁹³ v 6. odstavku 35. člena opredeljuje zaključek elektronske dražbe. Dražba se lahko zaključi na enega izmed naslednjih načinov:

- naročnik mora v povabilu k sodelovanju v elektronski dražbi navesti datum in čas zaključka dražbe,
- naročnik mora v povabilu k sodelovanju v elektronski dražbi navesti, da bo dražba zaključena, ko ne bo več ponujenih novih cen ali novih vrednosti in hkrati opredeliti tudi rok, po katerem ni več mogoče predložiti nove ponudbe,
- ko se izvedejo vse faze elektronske dražbe, ki jih je naročnik navedel v povabilu k sodelovanju na elektronski dražbi.

Način zaključka elektronske dražbe mora naročnik določiti vnaprej v povabilu k sodelovanju. Po zaključku elektronske dražbe mora naročnik oddati naročilo na podlagi rezultatov dražbe, ki so dobljeni na podlagi vnaprej objavljenih meril in ponderjev. Slika 5.1 nazorno prikazuje priprave, potek in zaključek elektronske dražbe po različnih udeležencih: naročnik, ponudniki in informacijski sistem.

⁹³ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 6. odstavek, 35. člen.

Slika 5.1: Diagram poteka in aktivnosti elektronske dražbe

Vir: Evropska komisija (2005, 50).

Oddaja javnega naročila pri elektronski dražbi lahko temelji na dveh elementih: **1. na ceni**, če se naročilo odda ponudniku z najnižjo ceno ali **2. na ceni in novih vrednostnih elementih**

ponudbe, če se naročilo odda ponudniku z ekonomsko najugodnejšo ponudbo. "Ekonomsko najugodnejša ponudba je ponudba, kjer naročnik za njeno ugotovitev uporabi različna merila v povezavi s predmetom naročila, kot so cena, tehnične in druge lastnosti, okoljske lastnosti, stroški poslovanja, poprodajne storitve, roki in podobno" (Čampa in drugi 2007, 170).

Elektronska dražba se lahko pred zaključkom prekine ali ustavi samo v primeru višje sile, ki nastane zaradi nedelovanja informacijskega sistema. Vsak ponudnik mora poskrbeti, da bo v času elektronske dražbe lahko oddajal ponudbe in bo lahko pravilno sodeloval pri postopku draženja v informacijskem sistemu za elektronsko dražbo. "Za morebitno nedelovanje ponudnikovega informacijskega sistema, napačnih nastavitvev brskalnika, nezmožnosti dostopa do interneta ali neupoštevanje naročnikovih navodil, odgovarja ponudnik sam" (Matas in drugi 2006, 357–358).

5.5 ELEKTRONSKA DRAŽBA Z ELEKTRONSKIM PREJEMOM PONUDB

Če naročnik izvede elektronsko dražbo na podlagi elektronske oddaje ponudb, 9. odstavek 35. člena ZJN-2⁹⁴ zahteva, da naročnik ponudnike o tem seznani že v razpisni dokumentaciji. Hkrati mora biti ponudnikom omogočen vpogled v trenutno razvrstitev na podlagi meril že ob prvi prijavi v informacijski sistem elektronske dražbe. Informacijski sistem omogoča tudi popolno anonimnost prejetih ponudb, saj naročnik prej do ponudb ne dostopa in jih tudi ne pozna. Ocenjevanje ponudb se namreč izvede samodejno, prav tako se samodejno opravi tudi odpiranje ponudb po končani dražbi. Če naročnik izvede postopek z elektronsko oddajo ponudb, mora biti ponudba elektronsko podpisana in podpis overjen s kvalificiranim potrdilom k elektronski ponudbi, ki mu je dodan časovni žig. Digitalni podpis mora pripadati pravni osebi ponudnika.

⁹⁴ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 9. odstavek, 35. člen.

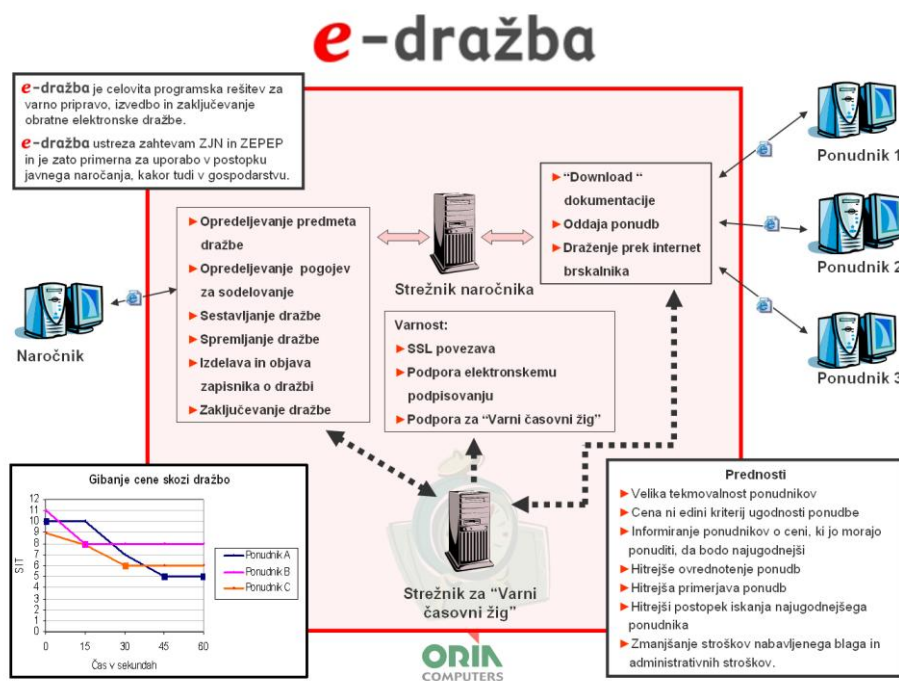
6. INFORMACIJSKA REŠITEV ZA IZVEDBO ELEKTRONSKE DRAŽBE V SLOVENIJI

6.1 SPLOŠNO O INFORMACIJSKI REŠITVI E-DRAŽBA PODJETJA ORIA COMPUTERS

Informacijska rešitev z imenom e-dražba je spletna aplikacija, ki je namenjena za izvajanje obratne elektronske dražbe v postopkih javnega naročanja. Spletna aplikacija je nameščena na strežniku, s katerim ostali uporabniki komunicirajo s pomočjo spletnih iskalnikov (npr. Internet Explorer, Netscape, Mozilla). Z elektronsko dražbo ponudniki torej predstavijo nove cene, popuste in/ali izboljšanje ponudbe v okviru določenih elementov. Sam proces elektronske dražbe (glej sliko 6.1) pa vključuje naslednje 3 faze:

1. **Postopke priprave na elektronsko dražbo** (priprava dražbe, objava razpisne dokumentacije, izločitev neustreznih ponudnikov, ocenjevanje kakovosti ponudb).
2. **Postopek izvedbe elektronske dražbe** (spreminjanje cen na strani ponudnikov, spremljanje cen po artiklih v tabelah, spremljanje nihanja cen ponudnikov v grafični obliki, obveščanje ponudnikov o najugodnejših treh cenah).
3. **Postopek zaključevanja elektronske dražbe** (pregled finančne analize rezultatov elektronske dražbe, izdelava in objava zapisnika o izbiri kandidata, odpiranje zapisnika o zaključeni elektronski dražbi) (Naraks 2004b, 5).

Slika 6.1: Proces elektronske dražbe

Vir: Naraks (2005, 14).

Naraks (2004b, 5) v uporabniškem priročniku za e-dražbo definira tri vrste uporabnikov, ki imajo različne uporabniške pravice.

- **Administrator**, ki skrbi za pripravo dražbe, dodajanje in urejanje uporabnikov (komisije in ponudnikov), pregleduje dražbe in kontrolira dejanja ostalih uporabnikov.
- **Komisija**⁹⁵ pregleduje ponudbe, spremlja dražbo, sprejme odločitev o izbiri ponudnika, sestavi zapisnik in ga objavi.
- **Ponudniki**, ki si priskrbijo razpisno dokumentacijo, pošljejo ponudbe in ostalo zahtevano dokumentacijo, sodelujejo na dražbi in preberejo zapisnik o izbiri kandidata.

Elektronska dražba je v osnovi obratna angleška dražba, ki omogoča draženje več artiklov hkrati. Prva razvita aplikacija e-dražbe podjetja Oria Computers je vsebovala dva tipa dražb (Naraks 2004b, 6):

- **klasično obratno dražbo**, ki upošteva ceno kot edino merilo ugodnosti ponudbe in
- **obratno dražbo z uporabo ponderjev**, pri kateri na ugodnost ponudbe vplivajo poleg cene tudi necenovni dejavniki (npr. garancije, servis, dobavni roki ...).

Po prenovi aplikacije e-dražba v letu 2007 zaradi novega Zakona o javnem naročanju – ZJN-2⁹⁶ sta poleg zgornjih tipov mogoča še dva tipa dražb (Naraks 2007):

- **intervalna obratna dražba**, kjer je dražba razdeljena na posamezne intervale, nove cene pa so prikazane ob koncu intervala in
- **intervalna obratna dražba z uporabo ponderjev** (glej sliko 6.2), kjer je dražba razdeljena na posamezne intervale, na ugodnost ponudbe pa poleg cene vplivajo tudi drugi necenovni dejavniki (npr. garancije, servis, dobavni roki ...).

⁹⁵ Komisija je v postopku javnega naročanja opredeljena kot naročnik.

⁹⁶ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006.

Slika 6.2: Obratna intervalna elektronska dražba

The screenshot displays the 'e-dražba' web application interface. At the top, the 'ORIA COMPUTERS' logo and 'e-dražba' branding are visible. The user is logged in as 'Administrator (vgrajeni)'. The main navigation bar shows 'Postopki > Seznam mojih postopkov > Nakup osebnih računalnikov'. The left sidebar contains menu items: 'Postopki', 'Organizacija', 'Upravljanje', 'Odjava', and 'Pomoč'. The main content area is divided into several sections:

- Header:** 'Dokumentacija in roki', 'SPREMLJANJE CEN', 'Pregled ponudnikov', 'Administracija', 'Dnevnik dogodkov'. A 'Čas za oddajo ponudb:' field shows '0:07:19'.
- Process Details:**
 - Šifra postopka: MBMN-1/2007
 - Naziv postopka: Nakup osebnih računalnikov
 - Kratek opis: Nakup osebnih računalnikov z 19" LCD monitorji
 - Organizacija: Ministrstvo I.
 - Organizacijska enota: Oddelek IT
 - Vrsta naročila: Javno naročilo
 - Vrsta postopka: Obratna dražba, zaprt postopek, intervalna dražba
 - Postopek je ustvaril: Administrator (vgrajeni)
 - Tip postopka: Omejen postopek
 - Povabljeni ponudniki: - Ponudnik ena, - Ponudnik dva, - Ponudnik tri
 - Komisija: - Komisija 1
 - Status: Postopek odprt
 - Število ponudnikov: 3
 - Čas objave postopka: 31.10.2007 13:16
 - Rok za oddajo ponudb / prijavo: 31.10.2007 13:35
 - Rok začetka dražbe: 31.10.2007 13:40
 - Število intervalov: 10
 - Trajanje posameznega intervala: 0:03 (hh:mm)
 - Rok zaključka dražbe: 31.10.2007 14:10
- Dokumentacija:**
 - Navodila ponudnikom.doc (10,5 KB, različica 1, 31.10.2007 13:15)
 - Specifikacija LCD monitorji.doc (10,5 KB, različica 1, 31.10.2007 13:15)
 - Specifikacija PC.doc (10,5 KB, različica 1, 31.10.2007 13:15)

At the bottom, the footer reads: 'E-pogajanja 1.0.0.IH8 (Ministrstvo I.) (C) 2007 ORIA Computers d.o.o. Vse pravice pridržane.'

Vir: Oria Computers (2007).

6.2 SKLADNOST INFORMACIJSKE REŠITVE E-DRAŽBA Z ZAKONOM O JAVNEM NAROČANJU (ZJN-2) IN OBLIGACIJSKIM ZAKONIKOM (OZ)

Aplikacija e-dražba je primerna za uporabo v vseh javnih podjetjih in zavodih, saj ustreza zahtevam Zakona o javnem naročanju – ZJN-2⁹⁷. Razvoj aplikacije e-dražba je bil zasnovan že na prejšnjem Zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o javnih naročilih – ZJN-1A⁹⁸, ki je v 81.a členu v štirih odstavkih na kratko opredelil zahteve za uporabo elektronske dražbe. Ta se je lahko uporabila za javna naročila, katerih ocenjena vrednost ni presegala vrednosti, za katero je moral naročnik objaviti javno naročilo tudi v Uradnem glasilu Evropskih skupnosti. Novi ZJN-2⁹⁹ elektronsko dražbo podrobneje obravnava v 35. členu z devetimi odstavki. Novemu zakonu je sledila tudi razvojna ekipa podjetja Oria Computers, ki je v letu 2007 posodobila aplikacijo e-dražba glede na

⁹⁷ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006.

⁹⁸ Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnih naročilih (ZJN-1A), Uradni list RS, 2/2004, 81.a člen.

⁹⁹ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 35. člen.

nove smernice zapisane v 35. členu. Naraks (2007) je poudaril, da je bila aplikaciji e-dražba dodana možnost izvedbe intervalne dražbe, izboljšana je bila funkcija za dodajanje meril in ponderjev, kjer lahko sedaj naročnik določi različna merila in ponderje za različne sklope predmetov nakupa. Aplikaciji je bil dodan tudi nov tip uporabnika – revizor, ki ima pravice vpogleda v celoten proces e-dražbe, prenovili pa so tudi časovne roke, ki so pomembni pri e-dražbi.

Informacijski sistem e-dražba je v skladu s pravili Obligacijskega zakonika – OZ¹⁰⁰, ki se nanašajo predvsem na del o sklenitvi pogodbe, pravila o pogajanjih, vabilu k oddaji ponudbe in sami ponudbi, ki jih najdemo od 15. do 30. člena. Ponudba ali katerikoli drug podatek, povezan s predložitvijo ponudbe in posredovan v informacijski sistem e-dražba, šteje za ponudbo, dano v pisni obliki. Tako ponudnika v celoti zavezuje skladno z določili OZ, ki se nanašajo na dajanje ponudb. Tako je po 21. členu OZ¹⁰¹ pogodba med odsotnima strankama sklenjena, ko druga stranka sprejme ponudbo prve stranke. To se v primeru e-dražbe prikaže kot obvestilo naročnika o oddaji javnega naročila ponudniku, ki je zmagal pri elektronskem draženju. Razpisna dokumentacija in ostala dokumentacija, ki jo predložijo ponudniki v sistem e-dražba, štejejo za predpogodbeno fazo. Posebnost javnega naročanja in elektronske dražbe je v tem, da so vsa določila pogodbe vnaprej določena z razpisno in ponudbeno dokumentacijo in niso predmet pogajanj, razen na novo ponujene cene in ostali necenovni dejavniki, ki jih ponudniki lahko spreminjajo med samo dražbo. Prvi odstavek 22. člena OZ¹⁰² določa ponudbo kot določeni osebi dan predlog za sklenitev pogodbe, ki vsebuje vse bistvene sestavine. S sprejetjem predloga se pogodba lahko sklene. Bistvene sestavine ponudbe v primeru e-dražbe sestavljajo: definiranje pogodbenih strank (naročnik – ponudnik) ter opredelitev predmeta ponudbe. Na tem mestu je potrebno poudariti, da se zaradi narave e-dražbe, cene, rok dobave, garancija oziroma drugi necenovni dejavniki še spreminjajo, saj so v ponudbi podane zgolj izhodiščne cene ter necenovni dejavniki.

¹⁰⁰ Obligacijski zakonik (OZ), Uradni list RS, 83/2001, 32/2004, 28/2006 Odl.US: U-I-300/04-25, 29/2007 Odl.US: U-I-267/06-41, 40/2007, 15. do 30. člen.

¹⁰¹ Obligacijski zakonik (OZ), Uradni list RS, 83/2001, 32/2004, 28/2006 Odl.US: U-I-300/04-25, 29/2007 Odl.US: U-I-267/06-41, 40/2007, 21. člen.

¹⁰² Obligacijski zakonik (OZ), Uradni list RS, 83/2001, 32/2004, 28/2006 Odl.US: U-I-300/04-25, 29/2007 Odl.US: U-I-267/06-41, 40/2007, 1. odstavek, 22. člen.

6.3 VARNOST IN ELEKTRONSKI PODPIS

Aplikacija e-dražba je razvita tudi v skladu z določbami ZEPEP¹⁰³, in sicer v delu, ki se nanaša na varen elektronski podpis in časovni žig. Določbe ZEPEP lahko glede na vsebino razdelimo na naslednje 3 sklope: 1. elektronska komunikacija, 2. elektronska oblika in 3. elektronski podpis (Makarovič in drugi 2001, 10). Za prva dva sklopa zakon uporabljan termin elektronsko poslovanje, sledi tretji sklop z elektronskim podpisom, ki pa ga lahko prav tako štejemo kot enega izmed elementov elektronskega poslovanja. Zakon tudi določa pogoje, ki jih morajo v povezavi z overjanjem javnih ključev oziroma v zvezi z elektronskimi podpisi izpolnjevati ponudniki in uporabniki storitev, prav tako zakon določa tudi tehnične zahteve za varno elektronsko podpisovanje, določa oblike kvalificiranih digitalnih potrdil, ureja odgovornost vpletenih subjektov in določa obliko nadzora nad ponudniki storitev. Zato morajo v skladu z ZEPEP biti vsi elektronski dokumenti v aplikaciji e-dražba podpisani z veljavnim elektronskim potrdilom in časovnim žigom. E-dražba podpira tako digitalno podpisovanje dokumentov kot tudi varni časovni žig ('time stamp') (glej sliko 6.3). Elektronski podpis je pomemben del elektronskega poslovanja in podpisovanja elektronskih dokumentov, saj nadomešča lastnoročni podpis v elektronskem poslovanju in je namenjen preverjanju pristnosti podatkov in identifikaciji podpisnika. "E-dražba podpira elektronsko podpisovanje s pomočjo digitalnih ključev nameščenih v brkljalnikih in digitalno podpisovanje z digitalnimi ključi, ki so namešчени na 'pametnih' karticah" (Naraks 2004b, 7).

¹⁰³ Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu (ZEPEP), Uradni list RS, 57/2000, 30/2001, 25/2004, 73/2004-ZN-C, 61/2006-ZEPT.

Slika 6.3: Informacije o elektronskem podpisu in časovnem žigu

SPLOŠNE INFORMACIJE	
Ime datoteke:	Navodila ponudnikom.doc
Različica:	1 - 31.10.2007 13:15:38
Velikost:	10,5 KB (10.752 B)
MIME tip datoteke:	application/msword
Čas vpisa v bazo:	31.10.2007 13:15:38
Izvorna oblika:	
ELEKTRONSKI PODPIS	
Veljavnost podpisa:	Podpis ustreza datoteki.
Predmet potrdila:	EMAILADDRESS: andrej.marako@oria.com CN: andrej.komercijalist O: Oria Computers d.o.o. L: Ljubljana ST: Slovenia C: SI
Izdajatelj potrdila:	CN: DC: DC: DC: si
Serijska št. potrdila:	170061485282428910043783
Veljavnost potrdila:	8.3.2007 - 8.3.2009 (Potrdilo je veljavno.)
Izvorna oblika:	
VARNI ČASOVNI ŽIG	

Vir: Oria Computers (2007).

Evropski direktivi¹⁰⁴ ne predpisujeta, katero vrsto elektronskega podpisa je treba uporabiti pri elektronskem postopku oddaje ponudb. Varen elektronski podpis mora po 2. členu ZEPEP¹⁰⁵ izpolnjevati naslednje zahteve:

- podpis je povezan izključno s podpisnikom;
- iz podpisa je mogoče zanesljivo ugotoviti podpisnika;
- podpis je ustvarjen s sredstvi za varno elektronsko podpisovanje, ki so izključno pod podpisnikovim nadzorom;

¹⁰⁴ Direktiva 2004/17/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov javnih naročil naročnikov v vodnem, energetskem in transportnem sektorju ter sektorju poštnih storitev. 2004. Dostopno prek: http://www.mf.gov.si/slov/javnar/direktiva_evropskega_parlamenta_in_sveta_2004_17_ES.pdf (4. april 2007).

Direktiva 2004/18/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev. 2004. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:134:0114:01:SL:HTML> (4. april 2007).

¹⁰⁵ Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu (ZEPEP), Uradni list RS, 57/2000, 30/2001, 25/2004, 73/2004-ZN-C, 61/2006-ZEPT, 2. člen.

- podpis je povezan s podatki, na katere se nanaša tako, da je opazna vsaka kasnejša sprememba teh podatkov ali povezave z njimi.

Poleg elektronskega podpisa je pri oddaji ponudb pomemben tudi časovni žig, saj na tak način "označimo neizpodbiten datum in čas prejema sporočila" (Toplišek 1998, 47). Časovni žig v 2. členu obravnava ZEPEP¹⁰⁶ in sicer ga definira kot elektronsko podpisano potrdilo overitelja, ki potrjuje vsebino podatkov, na katere se nanaša v navedenem času. Z elektronskim podpisom torej preverimo, kdo je nekaj storil, medtem ko nam časovni žig pove, kdaj je bilo to storjeno.

6.4 NAROČNIK IN E-DRAŽBA

Naročnik je tisti udeleženec pri elektronski dražbi, ki:

- pregleda prejete ponudbe pred ali po elektronski dražbi (odvisno od nastavitve informacijskega sistema, s katerim izvajamo elektronsko dražbo),
- vnese ocene kakovosti ponudb (če jih ne vnese ponudnik sam in kadar naročnik izvaja obratno elektronsko dražbo z uporabo ponderjev),
- spremlja dražbo (preko tabel in grafov),
- na osnovi rezultatov dražbe sestavi zapisnik o izbiri kandidata in
- objavi zapisnik o poteku elektronske dražbe in zaključi dražbo (Naraks 2004b, 10).

V fazi priprave na elektronsko dražbo se naročnik odloči za tip dražbe: **klasična obratna dražba, obratna dražba z uporabo ponderjev, intervalna obratna dražba ali intervalna obratna dražba z uporabo ponderjev**. Pri intervalnih dražbah določi število in trajanje intervalov, pri obratnih dražbah z uporabo ponderjev, pa določi še merila in ponderje (npr. garancijski rok, dobavni rok, odzivni čas servisne službe ...). Naročnik vnese v aplikacijo šifro postopka, naziv postopka in kratek opis. Določiti pa mora tudi vse časovne roke. Ključni so:

- **Datum in čas objave postopka** – od tega datuma naprej bo postopek viden ponudnikom in naročniku.
- **Rok za oddajo ponudb** – do tega roka morajo biti ponudbe oddane.
- **Čas začetka dražbe** – določen je datum in čas začetka dražbe.

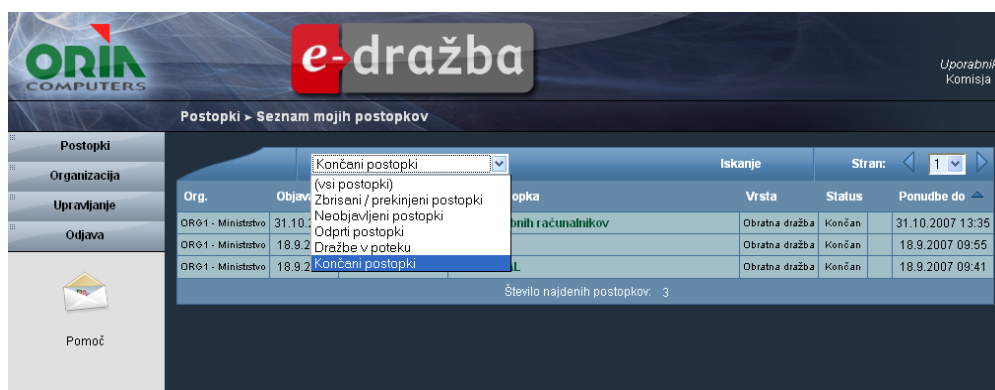
¹⁰⁶ Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu (ZEPEP), Uradni list RS, 57/2000, 30/2001, 25/2004, 73/2004-ZN-C, 61/2006-ZEPT, 2. člen.

- **Čas zaključka dražbe** – določen je datum in čas zaključka dražbe, pri intervalnih dražbah je zaključek dražbe določen z zadnjim intervalom (Oria Computers 2007).

Naročnik mora vnesti še predmete nakupa in jih ustrezno oblikovati v sklope. Pri predmetih nakupa je potrebno paziti, da so ti natančno definirani. Naročnik določi šifro in naziv blaga ali storitve, določi količino in minimalni ter maksimalni korak v ceni. Če želi ob koncu dražbe narediti finančno analizo in izračunati prihranek, potem naročnik vnese tudi pričakovano oziroma referenčno ceno. Naročnik določi tudi pogoje za sodelovanje pri elektronski dražbi. Na podlagi določenih pogojev (npr. standardi kakovosti, bančne garancije, ustrezna izobrazbena struktura ...) oceni ponudnike in jih povabi k sodelovanju pri dražbi, ali pa jih zavrne. Naročnik objavi razpisno dokumentacijo in morebitne obrazce ter specifikacije. Ko naročnik shrani postopek v aplikacijo e-dražba, lahko do postopka ponovno dostopa preko menija *Seznam postopkov*. Naročnik lahko v tem meniju izbira tudi med naslednjimi postopki (glej sliko 6.4):

1. **Zbrisani/prekinjeni postopki** – v tej skupini so prikazane dražbe, ki niso bile nikoli izvedene in dražbe, ki so bile prekinjene (npr. na zahtevo revizorja).
2. **Neobjavljeni postopki** – v tej skupini so prikazane dražbe, ki jih je naročnik že pripravil, vendar se rok za javno objavo še ni iztekel.
3. **Odprti postopki** – v tej skupini so dražbe, ki se bodo odvijale v prihodnosti in so že javno objavljene.
4. **Dražbe v poteku** – v tej skupini so dražbe, ki so v izbranem trenutku v teku.
5. **Končani postopki** – v tej skupini so prikazane dražbe, ki so se končale vendar ni nujno, da so že zaključene. Dražba je zaključena v trenutku, ko ji komisija pripne zapisnik (Oria Computers 2007).

Slika 6.4: Pregled postopkov

Vir: Oria Computers (2007).

Glede na tip obratne elektronske dražbe ima naročnik pri odprtem postopku elektronske dražbe na razpolago različne možnosti. Naročnik pregleduje oddane ponudbe, dokumentacijo in cene, ponudnike z neustreznimi ponudbami izloči (potrdi ali zavrne sodelovanje ponudnika v nadaljevanju postopka), spremlja lahko tudi dnevnik dogodkov, v katerem so zabeležene aktivnosti vseh uporabnikov v trenutnem postopku (glej sliko 6.5). S klikom na meni **Pregled ponudnikov** se v oknu naročniku izpišejo osnovni podatki o ponudnikih, njihovi dokumentaciji in ponudbah ter podatek, ali je ponudniku sodelovanje na dražbi sploh omogočeno (status: potrjen ali zavrnjen).

Slika 6.5: Pregled menijev naročnika pri odprtem postopku v elektronski dražbi – meni *Pregled ponudnikov*

The screenshot shows the 'e-dražba' web application interface. At the top, there is a logo for 'ORIA COMPUTERS' and 'e-dražba'. The user is logged in as 'Administrator (vgrajeni)'. The breadcrumb trail is 'Postopki > Seznam mojih postopkov > Nakup osebnih računalnikov'. The main content area has a navigation bar with tabs: 'Dokumentacija in roki', 'SPREMLJANJE CEN', 'Pregled ponudnikov' (selected), 'Administracija', and 'Dnevnik dogodkov'. Below the navigation bar, there is a form with the following fields:

- Šifra postopka: MBMN-1/2007
- Naziv postopka: Nakup osebnih računalnikov
- Čas do začetka dražbe: 0:01:55

The main table displays the following data:

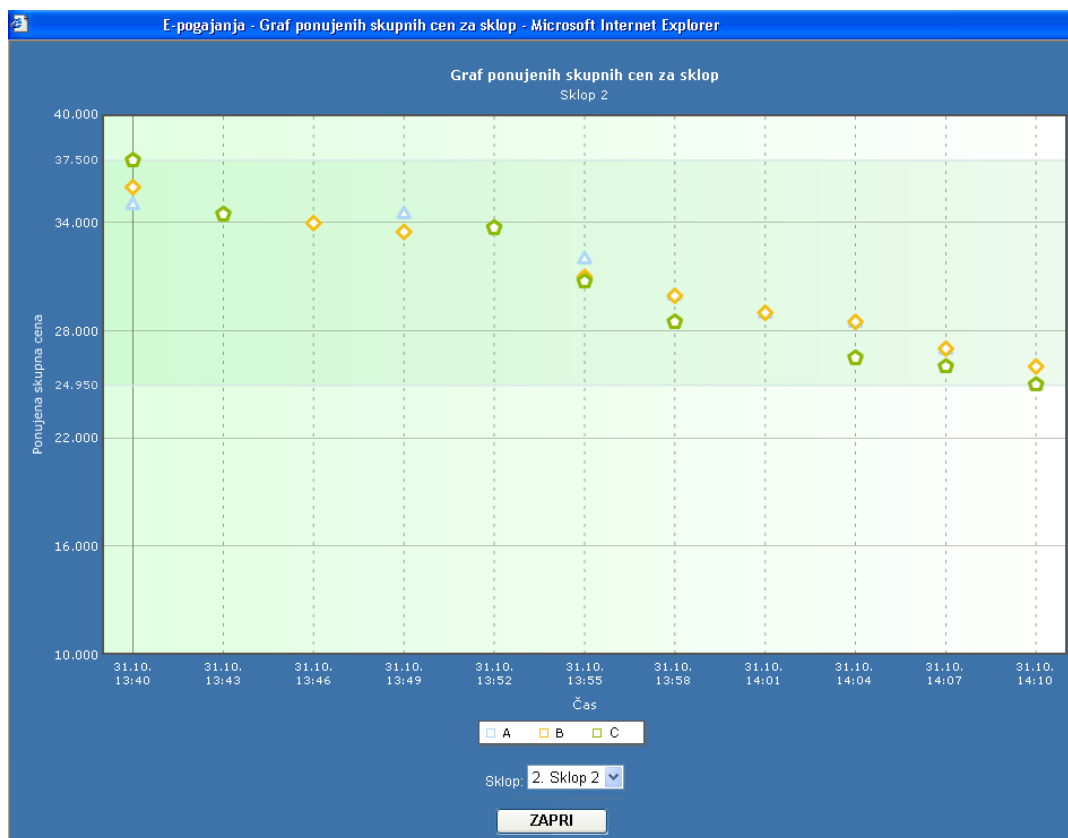
Ponudnik	Prijava	Prejeta dokumentacija	Status
1 Testni Ponudnik ENa	31.10.2007 13:18:02	<ul style="list-style-type: none"> Ponudba.doc (31.10.2007 13:22, 10,5 KB) Začetne cene (31.10.2007 13:18, 0,2 KB) Pogoji za udeležbo (31.10.2007 13:21, 0,2 KB) Merila (ponderji) (31.10.2007 13:22, 0,4 KB) 	Potrjen
2 Ponudnik dve	31.10.2007 13:21:36	<ul style="list-style-type: none"> Ponudba.doc (31.10.2007 13:22, 10,5 KB) Začetne cene (31.10.2007 13:21, 0,2 KB) Pogoji za udeležbo (31.10.2007 13:21, 0,2 KB) Merila (ponderji) (31.10.2007 13:22, 0,4 KB) 	Potrjen
3 Ponudnik tri	31.10.2007 13:23:28	<ul style="list-style-type: none"> Ponudba.doc (31.10.2007 13:24, 10,5 KB) Začetne cene (31.10.2007 13:23, 0,2 KB) Pogoji za udeležbo (31.10.2007 13:23, 0,2 KB) Merila (ponderji) (31.10.2007 13:23, 0,4 KB) 	Potrjen

Buttons for 'Dnevnik dogodkov' and 'Potrditev udeležbe' are visible for each bid. A 'Graf ocen' button is at the bottom right.

Vir: Oria Computers (2007).

Med dražbo v poteku naročnik spremlja dražbo. Med samim draženjem lahko pregleduje grafe, kjer so prikazane ponudbe vseh ponudnikov, njihove identitete pa niso razkrite (glej sliko 6.6).

Slika 6.6: Spremljanje dražbe – izpis grafa ponudb ponudnikov

Vir: Oria Computers (2007).

Pri končani dražbi lahko naročnik v meniju **Poročila** izbira med naslednjimi možnostmi: **Končne cene po ponudnikih**, **Najugodnejše ponudbe**, **Finančna analiza razpisa**, ki jih lahko pregleduje po vseh ponudnikih (najugodnejši je obarvan zeleno) ali samo po posameznih ponudnikih (glej sliko 6.7). Naročnik si lahko ogleda tudi graf ponujenih skupnih cen za posamezen sklop e-dražbe. V meniju **Dnevnik dogodkov** so časovno opredeljeni in podrobno opisani vsi dogodki ponudnikov med odprto dražbo. Prikažemo lahko le enega ponudnika ali vse ponudnike. Naloga naročnika je, da po koncu dražbe sestavi zapisnik, iz katerega je razvidno, kateri izmed ponudnikov je bil izbran, in ga objavi. Ko je zapisnik objavljen se status elektronske dražbe spremeni iz **Končana** v **Zaključena**. Zapisnik je tako dostopen poleg ostale razpisne dokumentacije v aplikaciji.

Slika 6.7: Končan postopek – izpis končnih cen po ponudnikih

Postopki > Seznam mojih postopkov > Nakup osebnih računalnikov

Šifra postopka: MBMN-1/2007
Naziv postopka: Nakup osebnih računalnikov

Vrsta poročila: Končne cene po ponudnikih
Ponudnik: (vsi ponudnik)

Z.št.	Sklop	Naročnik	Šifra	Naziv	Kol.	EM	P.cena/EM	Ponudnik	Cena
Sklop 1									
1	1	ORG1 - Ministrstvo	002a	Monitor LCD 19" po priloženi specifikaciji	50	kos	300,00	Ponudnik tri	230,00
								Ponudnik ena	245,00
								Ponudnik dva	245,00
							15000,00	Ponudnik tri	11500,00
								Ponudnik ena	12250,00
								Ponudnik dva	12250,00
Sklop 2									
2	2	ORG1 - Ministrstvo	001a	Osební računalnik po priloženi specifikaciji	50	kos	600,00	Ponudnik ena	499,00
								Ponudnik tri	500,00
								Ponudnik dva	520,00
							30000,00	Ponudnik ena	24950,00
								Ponudnik tri	25000,00
								Ponudnik dva	26000,00

Epogajanja 1.0.0.IH8 (Ministrstvo I.) (C) 2007 ORIA Computers d.o.o. Vse pravice pridržane.

Vir: Oria Computers (2007).

6.5 PONUDNIK IN E-DRAŽBA

Ponudniki imajo v informacijskem sistemu elektronske dražbe dostop do dražb, ki jih je naročnik javno objavil in pri katerih ima javno naročilo status odprtega postopka in do dražb, na katere jih je povabil naročnik in ima javno naročilo status omejenega postopka. Ponudniki od administratorja prejmejo internetni naslov aplikacije, uporabniško ime in geslo za prijavo v aplikacijo. Omejen je tudi dostop do tistih elektronskih dražb, kjer ponudniki s ponudbami niso ustrezali zahtevam naročnika (njihov status je zavržen). Ponudniki imajo v meniju dražbe razdeljene na:

1. **odprte postopke,**
2. **dražbe v poteku in**
3. **končane postopke.**

Za ponudnika so pri e-dražbah najpomembnejši naslednji podatki (glej sliko 6.8):

- rok za oddajo dokumentacije,

- začetek elektronske dražbe,
- konec elektronske dražbe ter
- razpisna dokumentacija (Naraks 2004c, 11).

Slika 6.8: Odprti postopek (status) pred pričetkom e-dražbe – ponudnik

The screenshot shows the ORIA e-dražba web application interface. The top navigation bar includes the ORIA logo and the text 'e-dražba'. The user is logged in as 'Testni Ponudnik ENa'. The main content area displays the details for a procurement process with the following information:

Postopki > Seznam mojih postopkov > Nakup osebnih računalnikov	
Šifra postopka:	MBMN-1/2007
Naziv postopka:	Nakup osebnih računalnikov
Kratek opis:	Nakup osebnih računalnikov z 19" LCD monitorji
Organizacija:	Ministrstvo I.
Organizacijska enota:	Oddelek IT
Vrsta naročila:	Javno naročilo
Vrsta postopka:	Obratna dražba, zaprt postopek, intervalna dražba
Status:	Postopek odprt
Število ponudnikov:	3
Čas objave postopka:	31.10.2007 13:16
Rok za oddajo ponudb / prijavo:	31.10.2007 13:35
Rok začetka dražbe:	31.10.2007 13:40
Število intervalov:	10
Trajanje posameznega intervala:	0:03 (hh:mm)
Rok zaključka dražbe:	31.10.2007 14:10
Dokumentacija:	<ul style="list-style-type: none"> Navodila ponudnikom.doc (Navodila ponudnikom) 10,5 KB, različica 1, 31.10.2007 13:15 Specifikacija LCD monitorji.doc (Specifikacija LCD monitorji) 10,5 KB, različica 1, 31.10.2007 13:15 Specifikacija PC.doc (Specifikacija osebni računalniki) 10,5 KB, različica 1, 31.10.2007 13:15

Vir: Oria Computers (2007).

Pri pripravi zahtevane dokumentacije mora ponudnik temeljito preučiti vse zahteve naročnika in upoštevati rok za oddajo dokumentacije. Ponudnik pripravi začetne cene, ki jih mora oddati do roka za oddajo ponudb. Ponudbo in ostale dokumente pripravi v elektronski obliki v ustreznem formatu, ki ga je predpisal naročnik. Naročnik lahko od ponudnika zahteva tudi, da ta izpolnjuje določene pogoje, ki jih definira v razpisni dokumentaciji in jih nato vnese v aplikacijo e-dražba. Pogoji za udeležbo so ponudniku v aplikaciji vidni v meniju *Moja dokumentacija* pod povezavo *Pogoji za udeležbo*. V primeru, da ponudnik ne ustreza vsem pogojem, ki jih je postavil naročnik, aplikacija ponudnika opozori, da zaradi neustreznosti naročnikovim zahtevam in pogojem ne bo mogel sodelovati na elektronski dražbi (glej sliko 6.9). Ponudnik je iz dražbe izločen tudi v primeru, ko ne odda začetnih cen do roka za oddajo ponudbe.

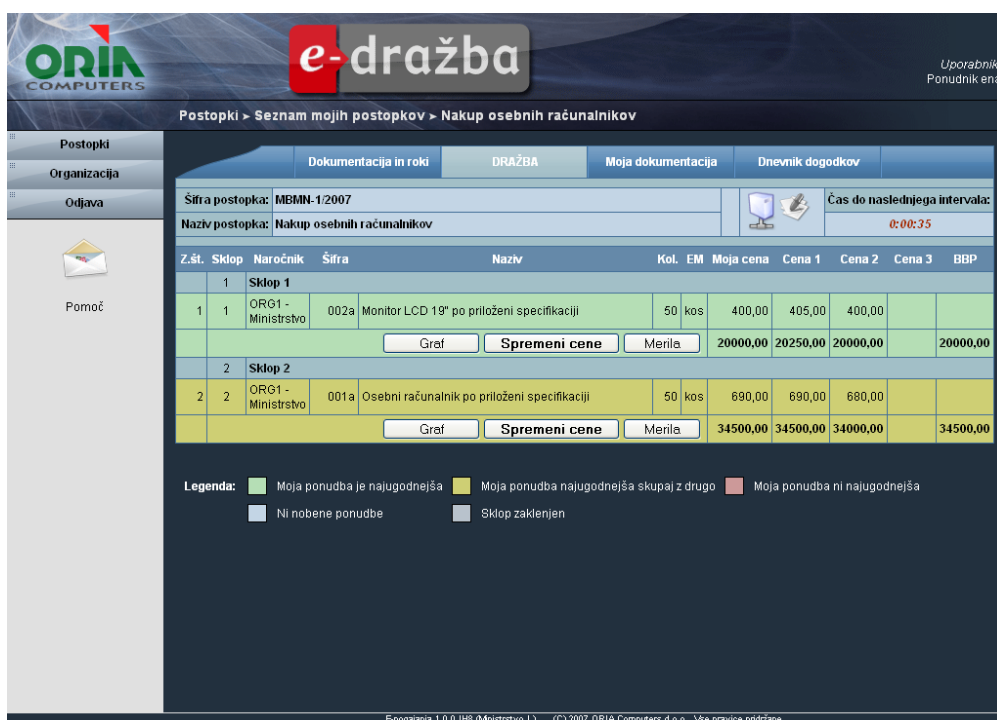
Slika 6.9: Ponudnik ne ustreza pogojem naročnika za sodelovanje v e-dražbi

Vir: Oria Computers (2007).

Pri dražbah v poteku ponudniki oddajajo nove ponudbe. V primeru intervalne dražbe se nove cene na ekranu ponudnika osvežijo ob koncu intervala. Ponudnik je v primeru najugodnejše ponudbe obarvan zeleno, identitete ostalih ponudnikov niso prikazane. Z rumeno barvo so označeni ponudniki z izenačenimi ponudbami, z rdečo pa ponudniki, ki niso podali najugodnejše ponudbe (glej sliko 6.10).

Slika 6.10: Spremljanje dražbe – ponudnik

Vir: Oria Computers (2007).

Končane dražbe lahko ponudnik pregleduje v trenutku, ko se dražbi v poteku izteče čas. Po tem času ponudnik tudi ne more več spreminjati cen, vidi pa cene, ki so jih ponudili drugi ponudniki brez njihovih identitet. Ko naročnik objavi zapisnik in se status elektronske dražbe spremeni iz **Končana** v **Zaključena**, ga lahko pregleda tudi ponudnik. Zapisnik je dostopen poleg ostale razpisne dokumentacije v aplikaciji.

7. RAZISKAVA IZBRANIH ŠTUDIJ PRIMEROV UPORABE ELEKTRONSKIH DRAŽB V VELIKI BRITANiji IN SLOVENIJI

7.1 IZBRANE ŠTUDIJE PRIMEROV UPORABE ELEKTRONSKIH DRAŽB V VELIKI BRITANiji

Opis študije primera

Študija primera uporabe elektronske dražbe v Veliki Britaniji je predstavljena na primeru uporabe elektronskih dražb v britanski organizaciji NHS Purchasing and Supply Agency. Agencija NHS si je v letih 2003 in 2004 zastavila cilj, da bo financirala in izvedla 40 pilotskih elektronskih dražb za javna naročila. Cilj pilotskega projekta je bil dokazati, da lahko uporaba elektronskih dražb v postopkih javnega naročanja prinese pomembne prihranke. Zaradi različnih vzrokov so na koncu izvedli samo 13 elektronskih dražb za različno blago in storitve: računalniška strojna oprema, zamrznjena zelenjava, obveze za rane, žilne terapije, blazinice za oči, oprema za diagnostiko, sesalke, vložene grenivke, vloženi ananas, riž, zamrznjeni krompir in potrošni material za hemodializo. Vrednost pogodb¹⁰⁷ je bila različna, in sicer v razponu od 19.700 britanskih funtov pa vse do 39 milijonov britanskih funtov.

Tehnološke zahteve in tehnološka podpora

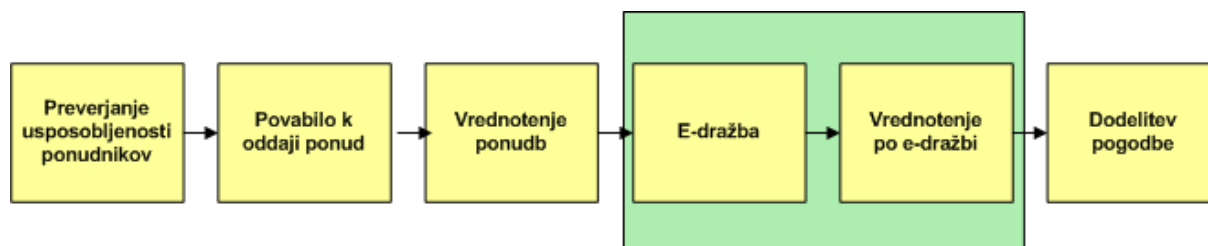
Podjetje Emptoris je bilo izbrano za izvedbo in tehnično podporo pri elektronskih dražbah. Ponudniki, ki so želeli sodelovati na e-dražbi, so potrebovali osebni računalnik in dostop do interneta. Za naročnika in ponudnike so bile predhodno izvedene 30 minutne testne elektronske dražbe z namenom, da se vsi udeleženci spoznajo z aplikacijo in njenimi funkcijami. Tehnična pomoč je bila na voljo s strani podjetja Emptoris in vodje projekta pri Agenciji NHS. Strošek izvedbe ene elektronske dražbe je znašal 10.000 britanskih funtov.

Potek postopka javnega naročanja

Po preverjanju usposobljenosti ponudnikov je Agencija NHS vse ponudnike, ki so izpolnjevali kriterije, povabila k oddaji ponudb. Po vrednotenju oddanih ponudb so bili k sodelovanju pri e-dražbi povabljeni samo tisti ponudniki, ki so izpolnjevali vse pogoje. Potek postopka je predstavljen na sliki 7.1.

¹⁰⁷ Vrednost pogodb pred izvedbo elektronske dražbe oziroma vrednost proračuna namenjenega posameznemu javnemu naročilu.

Slika 7.1: Potek postopka javnega naročanja z uporabo elektronske dražbe v primeru Agencije NHS

Vir: NHS Purchasing and Supply Agency (2004, 5).

Ponudniki

Na 13 dražbah je skupno sodelovalo 100 ponudnikov, med njimi tudi večja mednarodna podjetja, manjša podjetja in celo en tuji ponudnik iz Azije. Uporabo elektronske dražbe so pohvalili manjši ponudniki in podjetja, in sicer so posebej izpostavili predvsem transparentnost samega postopka oddaje novih ponudb (NHS Purchasing and Supply Agency 2004, 10). Na posamezni elektronski dražbi je sodelovalo od 3 do največ 17 ponudnikov.

Rezultati elektronskih dražb

V 13 elektronskih dražbah je bilo podanih različno število ponudb: od 8 do največ 619. Skoraj polovica elektronskih dražb je imela manj kot 50 ponudb vsaka, 4 elektronske dražbe pa so imele več kot 150 ponudb vsaka. Prihranki vseh izvedenih elektronskih dražb so znašali 2,5 milijona britanskih funtov¹⁰⁸. Podrobni rezultati so predstavljeni v tabeli 7.1.

¹⁰⁸ Prihranki so bili izračunani glede na najnižjo ponujeno ceno, ki so jo ponudniki oddali v ponudbi.

Tabela 7.1: Rezultati izvedenih elektronskih dražb NHS Purchasing and Supply Agency v obdobju 2003/2004

Datum e-dražbe	Predmet nakupa	Cena pred e-dražbo oz. proračun nakupa (referenčna cena)	Ponudbene cene (najnižje) ¹⁰⁹	Prihranki ponudbe (od referenčne cene)	% prihrankov ponudbe	Cene na e-dražbi (najnižje) ¹¹⁰	Prihranki pri e-dražbi (od ponudbene cene)	% prihrankov e-dražbe ¹¹¹	Skupni prihranki (od referenčne cene)	% skupnih prihrankov ¹¹²	Št. ponudnikov	Št. ponudb	Trajanje
23-Sep-03	Računalniška strojna oprema	£39.804.950	£28.928.735	£10.876.215	27,32 %	£27.272.422	£1.656.313	5,73 %	£12.532.528	31,48 %	8	278	4h 45min
25-Sep-03	Zamrznjena zelenjava	£234.688	£224.285	£10.403	4,43 %	£222.555	£1.730	0,77 %	£12.133	5,17 %	5	19	1h
24-Nov-03	Obveze za rane	£2.878.538	£1.367.194	£1.511.344	52,50 %	£1.242.523	£124.671	9,12 %	£1.636.015	56,83 %	17	619	3h 13min
24-Nov-03	Žilne terapije	£6.635.429	£5.647.084	£988.345	14,89 %	£5.318.575	£328.509	5,82 %	£1.316.854	19,85 %	7	199	2h 10min
25-Nov-03	Blazinice za oči	£311.904	£222.127	£89.777	28,78 %	£60.605	£161.522	72,72 %	£251.299	80,57 %	8	119	1h 49min
09-Jan-04	Oprema za diagnostiko	£813.688	£655.950	£157.738	19,39 %	£532.463	£123.488	18,83 %	£281.225	34,56 %	10	160	2h 11min
09-Jan-04	Sesalke	£1.240.430	£1.115.062	£125.368	10,11 %	£1.093.802	£21.260	1,91 %	£146.628	11,82 %	6	47	43min
15-Jan-04	Vložene grenivke	£143.413	£126.739	£16.674	11,63 %	£108.758	£17.981	14,19 %	£34.655	24,16 %	6	54	1h 15min
15-Jan-04	Vloženi ananas	£191.797	£186.277	£5.520	2,88 %	£179.592	£6.685	3,59 %	£12.205	6,36 %	8	90	1h 13min
16-Jan-04	Riž	£371.798	£400.523	-£28.725	-7,73 %	£396.505	£4.018	1,00 %	-£24.707	-6,65 %	3	8	32min
04-Feb-04	Zamrznjeni krompir	£119.792	£93.094	£26.698	22,29 %	£92.319	£775	0,83 %	£27.473	22,93 %	6	31	1h 19min
04-Feb-04	Zamrznjena zelenjava	£96.586	£98.552	-£1.966	-2,04 %	£97.664	£888	0,90 %	-£1.078	-1,12 %	6	44	44min
10-Mar-04	Potrošni material za hemodializo	£1.583.159	£1.271.548	£311.611,00	19,68 %	£1.269.837	£1.711	0,13 %	£313.322	19,79 %	10	47	1h 17min

Vir: NHS Purchasing and Supply Agency (2004, 16).

¹⁰⁹ Seštevek najnižje ponujene cene iz ponudb za posamezne predmete nakupa glede na pogodbe

¹¹⁰ Seštevek najnižje ponujene cene na dražbo za posamezen sklop

¹¹¹ % izračunan na podlagi razlike med najnižjo ponudbeno ceno

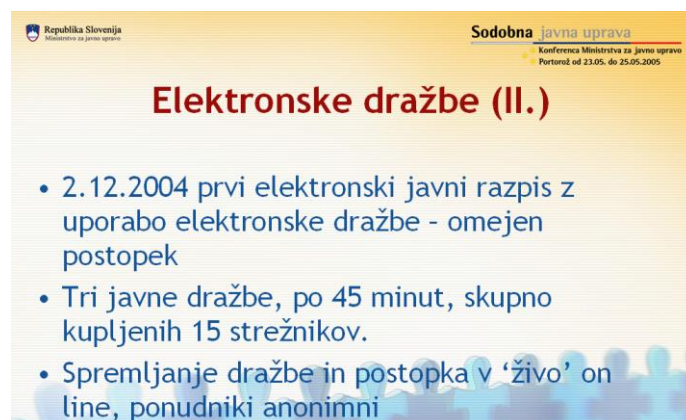
¹¹² % izračunan na podlagi razlike med referenčno ceno

7.2 ŠTUDIJA PRIMERA: PRVA IZVEDENA ELEKTRONSKA DRAŽBA V SLOVENIJI – CENTER VLADE RS ZA INFORMATIKO

Opis študije primera

Javno naročanje je storitev Centra vlade RS za informatiko (CVI), ki je omogočala nabavo in naročanje blaga in storitev s področja informacijske in komunikacijske opreme za različne državne organe, ki so za ta namen pooblastili CVI. Center Vlade RS za informatiko je tako v letu 2004 veljal za enega izmed večjih naročnikov v Sloveniji, saj je izvedel kar 2,3 % vseh naročil velike vrednosti v Sloveniji. Med največja ponudnika sta se uvrstili podjetji: SRC.SI d.o.o. (12,65 % delež v odhodkih naročnika) in Sintal d. d. (9,75 % delež v odhodkih naročnika) (Ministrstvo za finance 2005a, 4). Prvo elektronsko dražbo je CVI opravil 2. decembra 2004. Takratni projekt elektronske dražbe na javnih naročilih je omogočila sprememba zakona o javnih naročilih, ki je v začetku leta 2004 uvedla elektronsko poslovanje in omogočila oddajo javnih naročil z uporabo elektronske dražbe (Kučić 2004, 19). CVI je takrat na treh različnih dražbah kupoval informacijsko opremo, in sicer so kupili 15 računalniških strežnikov za upravne enote. Celotno dražbo so izpeljali na elektronski način, pri čemer so uporabili tudi elektronski prejem ponudb (glej sliko 7.2). Izvedli so obratno elektronsko dražbo, kjer so ponudniki nižali ceno.

Slika 7.2: Podatki o izvedbi prve elektronske dražbe na Centru Vlade RS za informatiko

Vir: Matas (2005, 19).

Tehnološke zahteve in tehnološka podpora

Podjetje Oria Computers je izdelalo preizkusno aplikacijo, namenjeno testiranju elektronske dražbe v praksi. CVI omenjene aplikacije ni kupil, saj jo je uporabljal zgolj za testne namene. Ponudniki, ki so želeli sodelovati na e-dražbi, so potrebovali osebni računalnik in dostop do

interneta. Za naročnika in ponudnike so bila predhodno izvedena izobraževanja in testne elektronske dražbe z namenom, da se vsi udeleženci spoznajo z aplikacijo in njenimi funkcijami. Tehnična pomoč je bila na voljo s strani podjetja Oria Computers. Ker je bila elektronska dražba izvedena zgolj v testne namene, stroškov izvedbe e-dražbe podjetje Oria Computers ni zaračunalo.

Potek postopka javnega naročanja

Zaradi dvofaznega postopka javnega naročanja so celotno dražbo izpeljali na elektronski način, pri čemer so uporabili tudi elektronski prejem ponudb. Ponudniki so tako celotno dokumentacijo oddali elektronsko, na papirju so predložili samo bančno garancijo. Vsaka elektronsko oddana ponudba je morala biti v skladu z zakonom varno elektronsko podpisana, podpis overjen s kvalificiranim potrdilom, ponudbi pa je moral biti dodan tudi časovni zaznamek. Digitalni podpis je moral pripadati pravni osebi ponudnika. Ponudniki so uporabljali digitalna potrdila z elektronskim podpisom družb Halcom Informatika d.o.o., Nova Ljubljanska banka d. d., Pošta Slovenije d.o.o. in Center Vlade RS za informatiko.

Rok za oddajo ponudb v elektronski obliki je naročnik postavil do 1. decembra 2004 do 12.00 ure, oddaja pa je bila omogočena na spletnem naslovu <https://e-drazba.gov.si>. Javno odpiranje ponudb se je začelo 2. decembra 2004 ob 11.00 uri na istem spletnem naslovu. Elektronska dražba za sklop 23U1 (nakup treh datotečnih strežnikov) se je pričela ob 11.00 in je trajala 45 minut. Elektronska dražba za sklop 23U2 (nakup treh aplikacijskih strežnikov z zunanjim FC diskovnim sistemom) se je pričela ob 12.00 uri in je potekala do 12.45 ure. Elektronska dražba za sklop 23U3 (nakup devetih datotečnih strežnikov) se je pričela ob 13.00 uri in je prav tako trajala 45 minut.

Ko so se ponudniki prvič prijavili v sistem elektronske dražbe po oddaji ponudb, so lahko začeli z izklicevanjem zadnje cene, ki so jo lahko ustrezno nižali. Ponudniki in naročniki so skozi celoten potek elektronske dražbe prek interneta spremljali zadnje ponujene cene in druge parametre, niso pa poznali identitet ponudnikov. Identiteta izbranega ponudnika je bila znana šele po zaključku elektronske dražbe.

Ponudniki

Na treh elektronskih dražbah je sodelovalo šest ponudnikov. Ponudniki, ki so se prijavili na javni razpis, so sodelovali na elektronski dražbi interaktivno preko spleta. "Vsi ponudniki so svoje ponudbe oddali na elektronski način, z uporabo spletnih certifikatov vseh v Sloveniji delujočih overiteljev digitalnega podpisa, in pristopili k dražbi ter spreminjali svojo ponudbo"

(Čampa in drugi 2007, 169). Kot ponudniki v drugi fazi omejenega postopka javnega naročila so lahko sodelovali samo tisti kandidati, ki jim je bila v okviru javnega razpisa OMNM.IT-5/2001 priznana sposobnost za vrsto opreme, ki je bila predmet razpisa. Ponudbe, ki niso izpolnjevale tega pogoja, so bile zavrjene kot nepravilne (Center Vlade RS za informatiko 2004c, 5).

Rezultati elektronskih dražb

Na treh elektronskih dražbah je skupaj sodelovalo šest ponudnikov, vsaka dražba pa je trajala 45 minut. Kot so zapisali v sporočilu za javnost na Centru Vlade RS za informatiko je "CVI na tem projektu prihranil 4 milijone tolarjev [16.700 evrov op.a.], kar pomeni skoraj 34 odstotkov vrednosti celotnega nakupa, ki je vreden približno 12 milijonov slovenskih tolarjev [50.000 evrov op.a.]" (Center Vlade RS za informatiko 2004a). Kot zatrjuje Naraks (2004a, 6), so z uporabo elektronske dražbe na Centru Vlade RS za informatiko pri izvedenem prvem elektronskem javnem razpisu z obratno elektronsko dražbo dosegli naslednje vidnejše rezultate: zmanjšanje administrativnih stroškov, manjša poraba časa in zmanjšanje stroškov nabavljenega blaga. Rezultati elektronskih dražb Centra Vlade RS za informatiko so predstavljeni v tabeli 7.2.

Tabela 7.2: Rezultati izvedenih elektronskih dražb Centra Vlade RS za informatiko

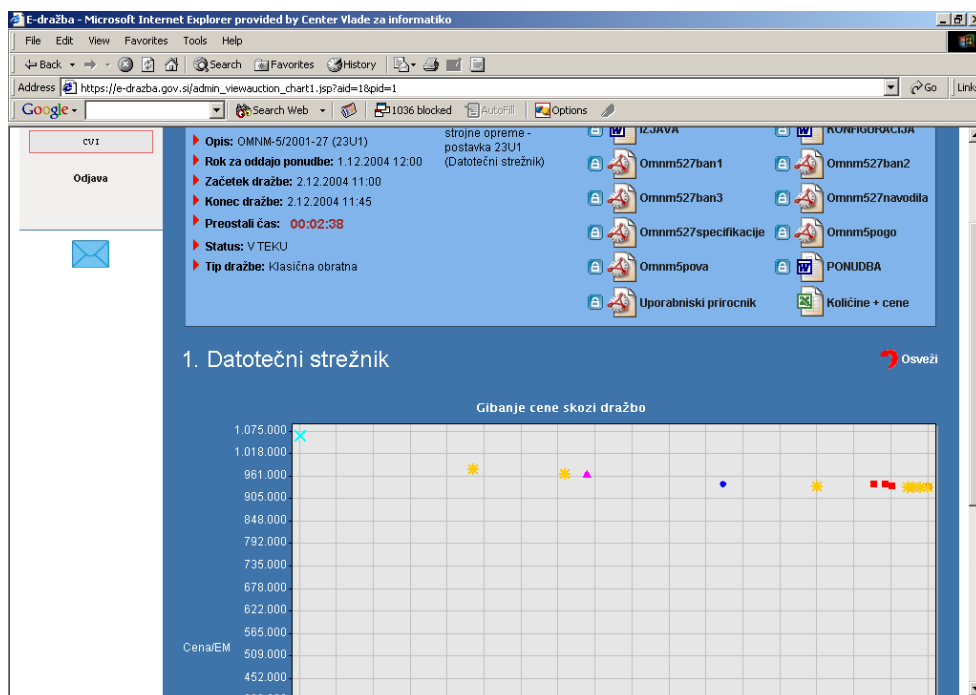
Datum e-dražbe	Predmet nakupa	Količina	Cena pred e-dražbo oz. proračun nakupa (ponudbena cena)	Prihranki pri e-dražbi (od ponudbene cene)	% prihrankov e-dražbe ¹¹³	Št. ponudnikov	Št. ponudb	Trajanje
2-Dec-04	Datotečni strežnik	3	12 milijonov SIT/50.000 EUR	4 milijoni SIT/16.700 EUR	34 %	6	25	45 min
2-Dec-04	Aplikacijski strežnik z zunanjim FC diskovnim sistemom	3				5	23	45 min
2-Dec-04	Datotečni strežnik	9				6	37	45 min

Vir: Center Vlade RS za informatiko (2004a).

Prikaz gibanja cene skozi dražbo pri izvedbi prve elektronske dražbe na Centru Vlade RS za informatiko je prikazan na sliki 7.3.

¹¹³ % izračunan na podlagi razlike med ponudbeno ceno

Slika 7.3: Prikaz gibanja cene skozi dražbo pri izvedbi prve elektronske dražbe na Centru Vlade RS za informatiko

Vir: Naraks (2005, 12).

7.3 ANALIZA ŠTUDIJ PRIMEROV GLEDE NA ŠTEVILO PONUDNIKOV, STROŠKOV NABAVLJENEGA BLAGA, ADMINISTRATIVNIH STROŠKOV IN RABE ČASA

Število ponudnikov

Naročniki pri Agenciji NHS so uporabo elektronske dražbe sprejeli kot dokaj zahtevno, saj je priprava na sam postopek od njih zahtevala več pripravljalnega dela, prav tako je bilo potrebno dobro poznavanje trga za uspešno implementacijo e-dražbe. Naročniki so imeli pomisleke tudi glede odnosa s ponudniki in njihovih odzivov na uporabo elektronske dražbe. Po drugi strani pa so ponudniki izrazili skrbi zaradi izpostavljenosti občutljivih informacij in učinkov povečanega dajanja novih ponudb, ki bi jih prinesla uporaba e-dražbe. Kljub temu je v dražbah NHS sodelovalo 100 ponudnikov, samo en ponudnik je zavrnil sodelovanje v e-dražbi (NHS Purchasing and Supply Agency 2004, 9).

Ponudniki, ki so sodelovali v elektronskih dražbah Agencije NHS so izrazili pomisleke za uporabo elektronskih dražb pri javnih naročilih zahtevnejšega medicinskega blaga. Kljub temu pa so se na koncu vsi povabljeni ponudniki – z izjemo enega – odločili za sodelovanje v elektronskih dražbah Agencije NHS. Prav tako je nekaj ponudnikov izrazilo skrb zaradi varnosti storitve in tehnologije, vendar so te težave premostili skupaj s podjetjem, ki je

zagotavljalo tehnološko podporo pri postopku e-dražbe in podporno skupino za pomoč ponudnikom, ki jo je ustanovila Agencija NHS. Agencija NHS je zabeležila večjo udeležbo in zadovoljstvo med ponudniki iz manjših podjetij, ki so se zaradi večje fleksibilnosti lažje prilagodili procesom elektronske dražbe (NHS Purchasing and Supply Agency 2004, 9).

Po opravljenih elektronskih dražbah Agencije NHS, so ponudniki izrazili še naslednje pomisleke in kritike:

- **način, kako so bili opredeljeni in definirani kriteriji javnega naročila,**
- **način, kako so bile ocenjene njihove ponudbe,**
- **vrsta različnih produktov, za katere je bil uporabljen kriterij ekonomsko najugodnejše ponudbe** (Keyworth in Yarrow 2006, 35).

Na treh elektronskih dražbah Centra Vlade RS za informatiko je sodelovalo 6 ponudnikov, pri čemer en ponudnik pri eni dražbi ni oddal ponudbe. Nakup je bil opravljen skozi javni razpis po omejenem postopku, in sicer je bila elektronska dražba uporabljena v drugi fazi postopka javnega razpisa. Kot ponudniki v tej razpisni fazi so sodelovali kandidati, ki jim je bila v okviru javnega razpisa z oznako OMNM.IT-5/2001 (gre za prvo fazo javnega razpisa za ugotavljanje usposobljenosti ponudnikov, ki je objavljen v Prilogi A), z obvestilom priznana sposobnost za dobavo, konfiguracijo, namestitvev in garancijsko vzdrževanje standardne računalniške strojne opreme za delovna mesta ter mrežne, komunikacijske in druge računalniške strojne opreme. Vse ponudbe, ki niso izpolnjevale tega pogoja, so bile nedovoljene in zato zavržene. V prvi fazi javnega razpisa je bila ugotovljena usposobljenost 17 podjetjem. Za sodelovanje v drugi fazi razpisa in na elektronski dražbi pa se je odločilo samo 6 ponudnikov.

Eden izmed kriterijev za uporabo elektronske dražbe je njena geografska neomejenost, saj lahko omogoči tudi sodelovanje ponudnikom iz tujine in tako še poveča število ponudnikov, ki sodelujejo pri e-dražbi. V primeru Agencije NHS je bil ta namen dosežen, saj se je na eno izmed elektronskih dražb prijavil tudi tuji ponudnik iz Azije. V primeru elektronske dražbe Centra Vlade RS za informatiko to žal ni bilo mogoče, saj so bili vsi ponudniki izbrani že v okviru prve faze postopka javnega razpisa, v drugi fazi omejenega postopka pa je naročnik k elektronski oddaji ponudb povabil samo ponudnike, ki jim je podelil usposobljenost v prvi fazi. Po mnenju Ministrstva za finance (2005c, 15) so ovire za večjo udeležbo tujih ponudnikov različne. Eden od pomembnih na področju storitev, še zlasti pri informacijski tehnologiji, je na primer odzivni čas, ki se zahteva od izbranega ponudnika glede na samo vrsto in naravo dela. Število in vrednost javnih naročil, ki so jih slovenski naročniki v letu

2004 oddali ponudnikom iz tujine je samo 15. Vendar je takšno ugotovitev mogoče opravičiti z dejstvom, da neposredno oddajanje javnih naročil preko meje ostaja v Evropski uniji še vedno zelo skromno in je znašalo v letu 2004 samo 3 odstotke celotnega števila vseh oddanih ponudb (Ministrstvo za finance 2005c, 11).

Stroški nabavljenega blaga

Če želimo izračunati odstotek prihranka, ki nam ga je prinesla uporaba elektronske dražbe, potem moramo ločiti med: **1. referenčno ceno**, **2. ponudbeno ceno pred samo elektronsko dražbo** in **3. ponudbeno ceno po elektronski dražbi**. Referenčna cena je tista, ki jo ponudnik postavi za blago ali storitve preden naročnik zahteva novo naročilo. Referenčno ceno izračunamo z množenjem cene za blago ali storitve, ki jih je naročnik kupil s prejšnjo pogodbo oziroma po prejšnji ceni (če nimamo pogodbe) s predvideno naročnikovo količino blaga ali storitev glede na novo pogodbo. **Ponudbena cena pred samo elektronsko dražbo** je cena, ki jo ponudnik postavi v klasičnem postopku javnega naročanja s svojo ponudbo. Na tej točki bi lahko naročnik zaključil postopek javnega naročila. **Ponudbena cena po elektronski dražbi** je najboljša in zadnja cena, ki jo lahko ponudi ponudnik v postopku javnega naročila. Izračunamo jo lahko tako, da pomnožimo ekonomsko najugodnejšo ponudbo v elektronski dražbi s predvideno naročnikovo količino blaga ali storitev po novi pogodbi (Local e-gov UK 2004, 16–17). Prihranek elektronske dražbe tako izračunamo:

$$\begin{aligned} & \% \text{ prihranka z elektronsko dražbo} = \\ & \frac{(\text{ponudbena cena pred samo elektronsko dražbo} - \text{ponudbena cena po elektronski dražbi})}{\text{ponudbena cena pred samo elektronsko dražbo}} \times 100 \end{aligned}$$

Avtorja Emiliani in Stec (2002, 14) opozarjata na pomanjkljive informacije, ki jih naročniki posredujejo pri objavi prihrankov elektronskih dražb. Pravita namreč, da so objavljeni prihranki dražb t.i. bruto prihranki, ki pa ne prikažejo realne slike prihrankov elektronskih dražb. Naročniki bi tako morali objaviti neto prihranke, ki so lahko precej nižji od objavljenih bruto prihrankov, ker:

- naročnik ne izbere cenovno najugodnejše ponudbe,
- pride do spremembe cene zaradi pogajanj, ki potekajo po izvedeni elektronski dražbi,
- naročnik ne kupi vseh ponujenih izdelkov.

Analiza študije primera uporabe elektronskih dražb pri Agenciji NHS je pokazala, da so večji prihranki pri elektronskih dražbah, ki imajo večje število ponudnikov, večje število oddanih ponudb in trajajo dalj časa. Prihranki, ki jih je Agencija dosegla z uporabo elektronske dražbe, so znašali 2,5 milijona britanskih funtov od najnižje ponudbene cene. V petih elektronskih dražbah so prihranki od najnižje ponudbene cene presegli 100.000 britanskih funtov: in sicer za računalniško strojno opremo (prihranek e-dražbe od ponudbene cene £1.656.313 ali 5,73%), obveze za rane (prihranek e-dražbe od ponudbene cene £124.671 ali 9,12%), žilne terapije (prihranek e-dražbe od ponudbene cene £328.509 ali 5,82%), blazinice za oči (prihranek e-dražbe od ponudbene cene £161.522 ali 72,72%) in opremo za diagnostiko (prihranek e-dražbe od ponudbene cene £123.488 ali 18,83%) (NHS Purchasing and Supply Agency 2004, 16). Opozoriti moramo, da so vsi zabeleženi prihranki t.i. bruto prihranki.

Po podatkih Centra Vlade RS za informatiko so v treh elektronskih dražbah prihranili približno 4 milijone slovenskih tolarjev oziroma 16.700 evrov, kar je pomenilo skoraj 34 odstotkov vrednosti celotnega nakupa, ki je bil vreden približno 12 milijonov slovenskih tolarjev oziroma 50.000 evrov (Center Vlade RS za informatiko 2004a). Tudi v primeru CVI gre za t.i. bruto prihranke.

Administrativni stroški

Med administrativnimi stroški so ponudniki v elektronskih dražbah Agencije NHS izpostavili predvsem nizke stroške pristopa k elektronski dražbi za ponudnika, saj ta potrebuje samo en računalnik in dostop do interneta (NHS Purchasing and Supply Agency 2004, 9). Strošek izvedbe ene elektronske dražbe, ki ga je plačal naročnik – Agencija NHS, je znašal 10.000 britanskih funtov. Skupni strošek izvedbe 13 elektronskih dražb za Agencijo NHS je znašal 130.000 britanskih funtov.

Ponudniki, ki so želeli sodelovati na e-dražbi Centra Vlade RS za informatiko, so potrebovali osebni računalnik in dostop do interneta. To pri ponudnikih ni pomenilo dodatnih administrativnih stroškov. Ker je bila elektronska dražba izvedena zgolj v testne namene, stroškov izvedbe e-dražbe podjetje Oria Computers ni zaračunalo. Promocijsko ceno izvedbe klasične obratne elektronske dražbe je Oria Computers leta 2004 ocenila na 85.000 slovenskih tolarjev oziroma 355 evrov, kar bi v primeru CVI pomenilo 255.000 slovenskih tolarjev oziroma 1.065 evrov za vse tri izvedene dražbe (Naraks 2007). Ker je oddaja ponudb potekala v celoti na elektronski način (z izjemo oddaje bančnih garancij), so ponudniki prihranili tudi pri administrativnih stroških papirne priprave ponudbe in poštnini.

Raba časa

Obratne elektronske dražbe nedvomno skrajšajo čas samega pogajanja. Kot meni Japova, to pomeni skrajšanje iz šestih tednov pogajanj na elektronsko dražbo, ki traja vsega nekaj ur (Jap 2006, 4). Kierkegaard Mercadova (2006, 37) zatrjuje, da elektronska sredstva v postopkih javnega naročanja skrajšajo čas samega postopka javnega naročanja, saj dovoljujejo krajše roke za predstavitev in oddajo ponudb. Svoje trditve potrjuje z navedbami Direktive 2004/18/ES¹¹⁴, kjer je v skladu s petim in šestim odstavkom 38. člena navedeno, da se lahko skrajni roki skrajšajo za 5 do 7 dni. V skladu s petim odstavkom 38. člena se v primeru priprave in pošiljanja obvestil z elektronskimi sredstvi roki za sprejemanje ponudb v primeru odprtega postopka lahko skrajšajo za sedem dni (iz 52 dni na 45 dni), za sprejemanje prijav za sodelovanje pri omejenih postopkih in postopkih s pogajanja pa prav tako za sedem dni. V primeru odprtih postopkov se lahko skrajšajo skrajni roki za sprejemanje ponudb za pet dni (iz 52 dni na 47 dni) in v primeru omejenih postopkov prav tako za pet dni (iz 40 dni na 35 dni), če naročnik po elektronski poti ponuja neomejen in poln neposreden dostop do razpisne dokumentacije in vseh dodatnih dokumentov od datuma objave obvestila, kjer se navede internetni naslov, na katerem so ti dokumenti dostopni (6. odstavek 38. člena). Izhajajoč iz sprejetih direktiv gre za uvajanje nabavnih mehanizmov z elektronskimi sredstvi, katerih učinek pomeni skrajševanje dolžine postopkov oddaje javnih naročil (Ministrstvo za finance 2006a, 8).

Naročniki Agencije NHS so ugotovili, da so potrebovali približno šest koledarskih tednov za izvedbo celotnega postopka elektronske dražbe. V čas, ki so ga porabili za izvedbo elektronske dražbe, so naročniki prišteli tudi priprave na samo elektronsko dražbo. Da bi namreč lahko izvedli uspešno elektronsko dražbo, so morali naročniki vložiti dodaten čas:

- da bi opredelili natančne specifikacije, ki bi omogočile pravilno in enostavno primerjavo cen;
- za izdelavo kriterijev vrednotenja, tako da so se oddane ponudbe kasneje lahko enostavno in transparentno vrednotile glede na ceno;
- da bi k dražbi spodbudili zadostno število ponudnikov (NHS Purchasing and Supply Agency 2004, 8).

¹¹⁴ Direktiva 2004/18/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev. 2004. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:134:0114:01:SL:HTML> (4. april 2007), 5. odstavek in 6. odstavek, 38. člen.

Sami postopki elektronskih dražb Agencije NHS so trajali različno dolgo: od 30 minut do najdaljše dražbe, ki je potekala skoraj 5 ur. Samo štiri elektronske dražbe so bile zaključene v okviru ene ure, dve dražbi sta trajali več kot dve uri in pol. Elektronska dražba za računalniško strojno opremo je trajala kar štiri ure in 45 minut, saj se je dražba večkrat podaljšala zaradi prejema vedno novih ponudb (NHS Purchasing and Supply Agency 2004, 18).

Vsaka od treh elektronskih dražb Centra Vlade RS za informatiko je trajala 45 minut. Elektronske dražbe se niso avtomatično podaljševale, saj v okviru testne aplikacije podaljševanje ni bilo mogoče. Skrajni rok zaključka elektronskih dražb je bil vnaprej določen. CVI je ponudnikom omogočil elektronsko oddajo ponudb na spletnem naslovu <https://e-drazba.gov.si>, na spletnih naslovih <http://www.gov.si.razpisi> in <https://e-drazba.gov.si> pa je objavil tudi razpisno dokumentacijo, kar je še dodatno skrajšalo čas celotnega postopka javnega naročila v skladu z 38. členom Direktive 2004/18/ES¹¹⁵.

7.4 ANALIZA ŠTUDIJ PRIMEROV GLEDE NA KAKOVOST PREDMETA NAKUPA

Eden izmed najpomembnejših dejavnikov elektronske dražbe je definiranje kakovostnih kriterijev za vrednotenje blaga ali storitve, ki jih naročnik kupuje s pomočjo elektronske dražbe. Kakovostni kriteriji za vrednotenje ponudbe v primeru elektronske dražbe morajo biti določeni in definirani pred samim začetkom dražbe. Kot je navedeno v študiji Local e-gov National Projects (2005, 6), je najprimernejši pristop k zagotavljanju primerne kakovosti predmeta nakupa pri javnem naročilu predvsem zagotovilo, da bodo ponudniki, ki jih bo naročnik povabil k oddaji ponudb in kasnejši elektronski dražbi, sposobni zadostiti postavljenim kriterijem kakovosti nakupa, pri čemer bodo lahko ponudili tudi najnižjo možno ceno. Tako lahko na primer naročnik od ponudnikov zahteva vzorce blaga, ki jih ovrednoti glede na kakovost, preden so ponudniki sploh povabljeni na elektronsko dražbo.

Najnižja cena je kot edino merilo primerna samo takrat, "kadar je kvaliteta predmeta javnega naročila tipizirana oziroma kadar odmiki od kakovosti niso možni ali pa to za naročnika ni pomembno. Pri drugih predmetih se naročniki redkeje odločajo za izbiro ponudbe z najnižjo

¹¹⁵ Direktiva 2004/18/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev. 2004. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:134:0114:01:SL:HTML> (4. april 2007), 38. člen.

ceno. Pri ekonomsko najugodnejši ponudbi mora naročnik ponudnikom vnaprej povedati, katera merila zanj opredeljujejo ekonomsko najugodnejšo ponudbo" (Kranjc 2007, 117). Vendar mora naročnik paziti, saj merilo cena ne sme biti manj kot 60 odstotkov vseh meril (6. odstavek 48. člena ZJN-2¹¹⁶).

Mužina in Vesel (2007, 144) opredeljujeta tudi pojem ekonomsko v zvezi ekonomsko najugodnejša cena. To lahko pomeni upoštevanje tržnih zakonitosti glede predmeta javnega naročila, v tem okviru je treba upoštevati tudi razloge, ki vplivajo na oblikovanje cene (kakovost, estetske lastnosti ...) na trgu. "Ekonomsko najugodnejša ponudba pomeni najugodnejšo kombinacijo v ponudbi zlasti med ceno in kvaliteto ponujenega" (Mužina in Vesel 2007, 144). Naročnik je torej tisti, ki izbere ponudnika in njegovo ponudbo, pri čemer je cena samo eden izmed dejavnikov za odločitev. Prav tako ni določeno, da bo izbran ponudnik z najnižjo ceno, temveč se lahko naročnik odloči za ponudnika z ekonomsko najugodnejšo ponudbo.

Francoski sistem elektronskih dražb uporablja enostaven način doseganja ekonomsko najugodnejše cene v elektronski dražbi, pri čemer pri vrednotenju uporablja samo en kriterij: ceno. Vsi necenovni dejavniki so preoblikovani v denarne vrednosti z vnaprej določenimi pravili. Vsi kriteriji elektronske dražbe so tako izraženi v denarnih vrednostih in se kažejo kot spremembe v ponudbeni ceni. T.i. hendikep mehanizem je uporabljen samo pred začetkom elektronske dražbe, ko se vsi necenovni kriteriji (npr. garancija, dobavni rok, rok izvedbe, dostava ...) spremenijo v denarne vrednosti, ki se odštejejo od prvotne ponudbene cene ponudnika. Ko se elektronska dražba prične, ponudniki znižujejo samo ceno. Opisana praksa je predstavljena v tabeli v Prilogi B.

Toda niso vsi naročniki navdušeni nad uporabo obratnih elektronskih dražb. Nekateri direktorji nabave trdijo, da ponudniki pri elektronskih dražbah tekmujejo izključno v nižanju cene, ki jih na koncu pripelje do nižanja kakovosti blaga ali storitev ali zamujanja pri postavljenih skrajnih rokih. Na drugi strani pa menijo, da so lahko obratne elektronske dražbe koristne predvsem za nakupe blaga, ki že ima določene in uveljavljene standarde kakovosti (Ghawi in Schneider 2004, 26). Pri enostavnih elektronskih dražbah, kjer naročniki kupujejo predvsem blago, se bodo večkrat pojavila vprašanja o kakovosti blaga, ki pa posledično pomenijo negotovost glede vrednosti kupljenega blaga. Po mnenju Keywortha in Yarrowa (2006, 14) je glavna skrb pri obratnih elektronskih dražbah in nižanju cene ponudb, predvsem v zadnji fazi e-dražbe, kjer je prevelika koncentracija izključno na ceno. Tako je mogoče, da

¹¹⁶ Zakon o javnem naročanju (ZJN-2), Uradni list RS, 128/2006, 6. odstavek, 48. člen.

bo ponudnik sicer potrdil nižjo ceno za blago ali storitev, pri čemer bo naročnik zahteval določeno kakovost kupljenega, toda ex-post bo ponudnik lahko znižal samo kakovost v želji, da bo ohranil finančno sposobnost svojega podjetja. Prav zato je pomembno, da se kakovost blaga in storitev določita natančno ex-ante in se nato natančno in rigorozno preverjata ex-post. Naslednji problem, ki se prav tako nanaša na kakovost blaga ali storitev, je pomanjkljivost sklenjenih pogodb. Pri bolj zahtevnem blagu ali storitvah pogodbe ne morejo definirati vseh dolžnosti in odgovornosti dovolj natančno in vnaprej. Dober primer je na primer blago, ki se tehnološko stalno razvija in nadgrajuje kot rezultat tehnoloških inovacij. Pri sklenitvi pogodbe bi bilo nesmiselno vztrajati pri trenutnih tehnoloških standardih, če lahko že z manjšo gotovostjo predvidimo višjo kakovost v prihodnjih letih (Keyworth in Yarrow 2006, 14). Pri Agenciji NHS so bili naročniki tisti, ki so ocenili primernost uporabe elektronske dražbe za posamezno blago ali storitve in tako vplivali na kakovost predmeta nakupa. Glavni kriteriji, ki so jih upoštevali pri odločitvi za izvedbo e-dražbe so bili:

- **vrednost naročila** – ali je ta dovolj visoka, da bo pritegnila zadostno število ponudnikov,
- **specifikacija predmeta nakupa** – ali je ta dovolj podrobna, da bo zagotovila zadostno kakovost,
- **konkurenca** – ali obstaja na trgu konkurenca,
- **razpoložljivost predmetov nakupa** – ali je ta zadovoljiva na nivoju, da naročnik ne tvega izgube ponudnikov (NHS Purchasing and Supply Agency 2004, 6).

V vprašalniku, ki je bil izveden po elektronskih dražbah pri Agenciji NHS, pa so ponudniki trdili, da kriteriji vrednotenja niso bili vedno primerni ter da je bil zato v samem postopku elektronske dražbe večji poudarek na sami ceni, kot pa na kakovosti blaga ali storitev. Ponudniki so tako našteali naslednje težave, ki so se nanašale na kakovost predmeta nakupa:

1. **Pomanjkanje ustreznih konzultacij s strokovnjaki s področja zdravstva**, zaradi česar so se izdelki s področja medicine, ki so jih ponudniki predstavili v elektronski dražbi, močno razlikovali glede na samo kakovost.
2. **Naročnik je izločil ponudnika zaradi vprašljive kakovosti blaga**. Ker je ponudnik z enakim blagom že oskrbel druge naročnike v Evropski uniji in ker nihče ni dvomil v kakovost blaga, je ponudnik zahteval obrazložitev. Nezadostno obrazložitev je ponudnik prejel šele eno leto po zaključku omenjenih elektronskih dražb Agencije NHS.

3. Zaradi ponujenih nizkih cen na elektronskih dražbah, so bili **izbrani ponudniki prisiljeni znižati materialne stroške, kar pa je posledično vplivalo na nižjo kakovost kupljenega blaga** (Keyworth in Yarrow 2006, 41).

Na podlagi pripomb glede kakovosti kupljenega blaga pri izvedenih pilotskih elektronskih dražbah Agencije NHS s strani ponudnikov je bil 1. septembra 2005 ustanovljen center za nadzor kakovosti: NHS PASA Centre for Evidence-based Purchasing. Naloga novoustanovljenega centra je iskanje objektivnih dokazov, ki podpirajo in omogočajo nakup uporabnih, varnih in inovativnih produktov in storitev v zdravstvenem in socialnem sektorju. Dejavnost novega centra skupaj s posvetovanjem z vsemi deležniki postopka elektronske dražbe lahko pripelje do večje stopnje transparentnosti in kredibilnosti blaga ali storitve ter posledično tudi ustrezne kakovosti.

V nasprotju z Agencijo NHS je Center Vlade RS za informatiko nakup računalniških strežnikov preko elektronske dražbe v drugi fazi razpisa opravil z upoštevanjem najnižje ponujene cene. Pri izboljšanju ponudb so torej ponudniki nižali samo ceno, pri čemer jim ni bilo potrebno izboljševati drugih kriterijev ponudbe, ki bi lahko pripomogli k boljši kakovosti kupljenega blaga (npr. garancijski roki, dobavni rok, odzivni čas servisne službe ...). Drugi kriteriji ponudbe so bili opredeljeni že v razpisni dokumentaciji za drugo fazo omejenega postopka, kjer je naročnik preverjal lastnost opreme, dobavne in vzdrževalne pogoje (Center Vlade RS za informatiko 2004c, 7). Pogoji in kriteriji kakovosti so bili naslednji:

- **dobavni rok:** 20 dni po podpisu pogodbe,
- **garancijski rok blaga:** 36 mesecev,
- **odzivni čas od prijave napake:** 2 delovni uri ali manj,
- **rok za odpravo napake od prijave napake:** 10 delovnih ur dneva ali manj,
- **zamenjava z novo opremo:** 10 dni ali manj ali 2x ista napaka ter
- **drugi pogoji:** skladnost opreme s specifikacijami (za specifikacijo razpisane opreme glej Prilogo C).

Kot najugodnejša je bila za vsako vrsto razpisane opreme izbrana ponudba, ki je zadostila vsem naštetim pogojem in je na elektronski dražbi dosegla najnižjo ceno. Prav tako je morala biti oprema v skladu s specifikacijami, ki so bile del razpisne dokumentacije (glej Prilogo C). Tako si je naročnik zagotovil kakovost kupljenega blaga saj je zahteval, da mora "ponujena oprema imeti v vseh pogledih enake ali boljše elemente in karakteristike, kot so predpisane v specifikacijah. Ponudbo za opremo, ki ne bo usklajena s specifikacijami, bo naročnik v

nespremenljivi točki kot nesprejemljivo zavrnil" (Center Vlade RS za informatiko 2004c, 10). V primeru neprimerne kakovosti kupljenega blaga pa se je CVI zavaroval z bančno garancijo za dobro izvedbo posla, ki jo lahko naročnik unovči v naslednjih primerih:

- če se bo izkazalo, da oprema ni dobavljena v skladu s pogodbo, zahtevami razpisne dokumentacije ali specifikacijami;
- če bo naročnik pogodbo razdril zaradi napak opreme;
- če bo naročnik razdril pogodbo zaradi ponudnikove zamude z dobavo za več kot 10 dni (Center Vlade RS za informatiko 2004c, 9).

Kakovost opravljanja razpisanih storitev je bila opredeljena tudi v prvi fazi javnega razpisa, ko je CVI ugotavljal usposobljenost ponudnikov za javna naročila iz področja informacijske tehnologije. Takratni pogoji, navedeni v razpisu (glej Prilogo A), so bili naslednji:

Pogoj: en dokument, ki dokazuje kakovost organizacije poslovanja ponudnika. Upoštevajo se zgolj dokumenti, ki se nanašajo na organizacijo poslovanja ponudnika (listine, ki se nanašajo na kakovost poslovanja ponudnika, kot so normativi in drugi dokumenti, izdani od organizacij, ki presojujejo kakovost poslovanja, ali interni akti, iz katerih je razviden nadzor nad kakovostjo poslovnih procesov (normativi, interni akti, ki urejajo poslovanje znotraj organizacije), lahko pa tudi zunanja recenzija ali primerjave s področja poslovanja, objavljene v ustreznih publikacijah) /.../ Kot dokazila štejejo tudi dokumenti o postopku pridobivanja ISO certifikata, če ima ponudnik ustrezno pogodbo o zunanji presoji s strani zunanjega ali notranjega pooblaščenega presojevalca/podeljevalca certifikata, pri čemer mora biti iz vsebine pogodbe razviden popis postopkov, ki so predmet presoje. Pogodba o postopku notranje presoje kakovosti šteje za dokument, ki dokazuje kakovost organizacije poslovanja (Center vlade RS za informatiko 2001b, 2839).

7.5 OCENA IN NAPOTKI ZA NADALJNJO UPORABO ELEKTRONSKE DRAŽBE

7.5.1 Prednosti uporabe elektronske dražbe v postopkih javnega naročanja

Ameriški ponudnik obratnih elektronskih dražb HedgeHog (2007) deli prednosti glede na naročnike in ponudnike. Pri naročnikih so najpomembnejše prednosti: prihranek denarja, prihranek časa, povečanje števila ponudnikov, hiter začetek postopka, zmanjšanje varnostnih tveganj in zanesljiva tehnična podpora s strani administratorja e-dražbe. Med prednosti

ponudnikov lahko prištevamo: odkritje novih poslovnih priložnosti, možnost spoznavanja konkurence, možnost hitrega in enostavnega spreminjanja ponudbe (cene), zmanjšanje varnostnih tveganj in zanesljiva tehnična podpora s strani administratorja e-dražbe. Najbolj pomembne prednosti uporabe elektronske dražbe za ponudnike pri postopkih javnega naročanja so našteje v tabeli 7.3.

Tabela 7.3: Prednosti uporabe elektronske dražbe za ponudnike

KLASIČNO JAVNO NAROČILO	ELEKTRONSKA DRAŽBA
▼ zapečaten, končna ponudba	☑ možnost spreminjanja ponudbe
▼ enkratna ponudba, brez možnosti spreminjanja	☑ možnost spreminjanja ponudbe, glede na trenutno najugodnejšo ponudbo
▼ ni možnosti pogajanja	☑ pogajanja, vpogled v tržne cene
▼ oblikovanje ponudbe brez poznavanja cen konkurentov	☑ ponudnik se odloči o končni ceni
▼ daljši postopek	☑ hitrejši in bolj učinkovit postopek

Motivi za uporabo elektronskih dražb pri naročnikih so različni. B2B Research Center je leta 2003 izvedel raziskavo o uporabi elektronske dražbe, v kateri je sodelovalo 500 naročnikov in 765 ponudnikov. Naročnike so med drugim povprašali tudi o prednostih uporabe elektronske dražbe, med katerimi so izpostavili: prihranek časa, prihranek denarja, pridobitev novih ponudnikov, poenostavitev postopka naročanja in druge prednosti. Naročniki so prednosti uporabe ocenili z ocenami od 1 do 5, pri čemer je bila 1 najmanj pomembna in 5 najbolj pomembna. Na prvo mesto so naročniki uvrstili druge prednosti, med njimi so našteje boljši pretok informacij, usmeritev korporacije, enostavnost uporabe, enostavnost postopka naročanja, globalizacija, manj papirnega dela ... Na drugo mesto so naročniki postavili pridobitev novih ponudnikov, sledi pa poenostavitev postopka naročanja. Zanimiv je podatek, da so anketirani naročniki na zadnje mesto postavili prav prihranek denarja, ki naj bi bil po mnenju zagovornikov elektronske dražbe ključen dejavnik za uporabe dražbe. Rezultati ankete so predstavljeni v tabeli 7.4.

Tabela 7.4: Prednosti uporabe elektronske dražbe po mnenju naročnikov

NAROČNIK	PRIHRANEK ČASA	PRIHRANEK DENARJA	PRIDOBITEV NOVIH PONUDNIKOV	POENOSTAVITEV POSTOPKA NAROČANJA	DRUGE PREDNOSTI
	2,93	1,78	3,22	3,06	3,94

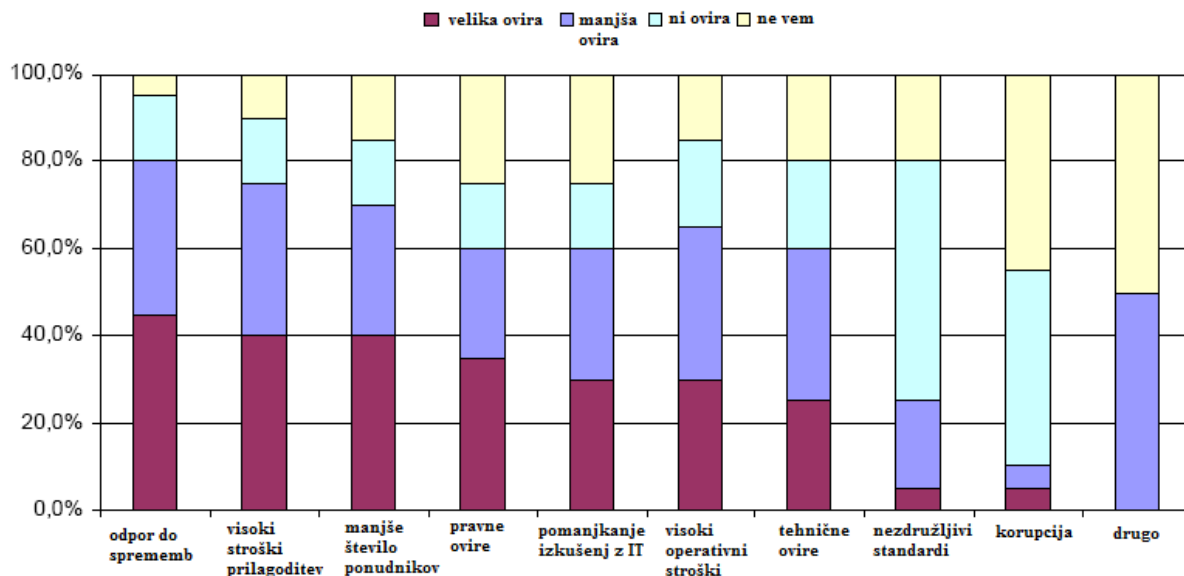
Vir: B2B Research Center (2003, 7).

Oba naročnika – Agencija NHS in Center Vlade RS za informatiko sta bila z izvedenimi elektronskimi dražbami zadovoljna. Zabeležila sta prihranek denarja in časa, prav tako sta zagotovila zanesljivo tehnično podporo s strani administratorja e-dražbe. Največja prednost, ki se je pokazala pri vseh izvedenih dražbah, je bila možnost spreminjanja ponudb med postopkom elektronske dražbe, ki je posledično pripeljala do prihranka pri denarju obeh naročnikov. Agencija NHS bo elektronske dražbe uporabljala tudi v prihodnje. Elektronske dražbe izvedene v času pilotskega projekta so namreč prinesle prihranke od ponudbenih cen (največji prihranek 73 %, mediana vseh prihrankov 6 %). Agencija NHS tako ocenjuje, da bi lahko z elektronskimi dražbami na leto prihranili tudi do 270 milijonov britanskih funtov (NHS Purchasing and Supply Agency 2004, 12). Po izvedenih elektronskih dražbah Centra Vlade RS za informatiko ponovne elektronske dražbe niso bile izvedene, kljub temu da so pilotske dražbe prinesle kar 34 odstotkov prihranka od vrednosti celotnega nakupa.

7.5.2 Ovire za implementacijo elektronske dražbe v postopkih javnega naročanja

Po mnenju Čampe in drugih (2007, 169) uporabo elektronskih sredstev in elektronske dražbe zavirata predvsem neznanje in nepripravljenost za spremembe – tako s strani naročnikov kot tudi ponudnikov. Graf 7.1 prikazuje največje ovire naročnikov v javnem sektorja pri uvedbi različnih sistemov elektronskega javnega naročanja, kamor štejemo tudi elektronsko dražbo. Strah in odpor pred spremembami in visoki stroški prilagoditev sta identificirani kot največji oviri s strani naročnikov javnega sektorja v članicah EU. Sledijo še: tveganje manjšega števila ponudnikov, nacionalne pravne ovire, pomanjkanje izkušenj z informacijsko tehnologijo v javnem sektorju in visoki operativni stroški. Nekateri naročniki so med ovirami našli tudi pomanjkljivo znanje tako naročnikov kot tudi ponudnikov o elektronskem javnem naročanju ter potrebo po posvetovanju s strokovnjaki s tega področja o praktični uporabi takšnih sistemov (Evropska komisija 2004b, 77–78).

Graf 7.1: Ovire naročnikov javnega sektorja pri uvedbi različnih sistemov elektronskega javnega naročanja

Vir: Evropska komisija (2004b, 77).

Poleg tega pa je potrebno premisliti tudi o morebitnih negativnih posledicah, ki jih povzroča sama izvedba elektronskih dražb. Carter in Kaufmann (2007, 16) opozarjata predvsem na možnost, da zaradi zniževanja cen pri obratni elektronski dražbi ponudniki nato skušajo nadomestiti lasten profit tako, da naročniku ponudijo storitve in blago slabše kakovosti.

Problem obratnih elektronskih dražb se pokaže tudi v preveliki transparentnosti, saj ponudniki vidijo cene vseh drugih, ki sodelujejo pri e-dražbi. Ponudnik z najnižjo ceno torej vidi, da mu ni potrebno znižati ponudbene cene, saj lahko v vsakem trenutku e-dražbe spremlja, ali je še vedno najugodnejši ponudnik ali ne. V takšnem primeru elektronska dražba ne pripelje do najnižje možne cene blaga ali storitve, saj je lahko končni rezultat celo nad tržno sprejemljivimi cenami.

Naslednja težava elektronskih dražb, ki jo izpostavljata Keyworth in Yarrow (2006, 10), je prevelika vnema, da bi ponudnik zmagal na elektronski dražbi. Avtorja trdita, da so ponudniki iz različnih sektorjev in držav zmagali na elektronskih dražbah tako, da so ponudili izjemno nizko ceno, kar jim je posledično prineslo hude finančne težave. V zvezi s temi primeri Keyworth in Yarrow navajata tudi pojav imenovan "podaljšani učinek", pri čemer so ponudniki na prvi elektronski dražbi pripravljene ponuditi izjemno nizke cene, saj ima prva sklenitev pogodbe z naročnikom zanje strateško vrednost. Takšna pogodba jim namreč

omogoči sodelovanje z naročnikom in okrepi nadaljnje povezave in možnosti pridobivanja vedno novih naročil.

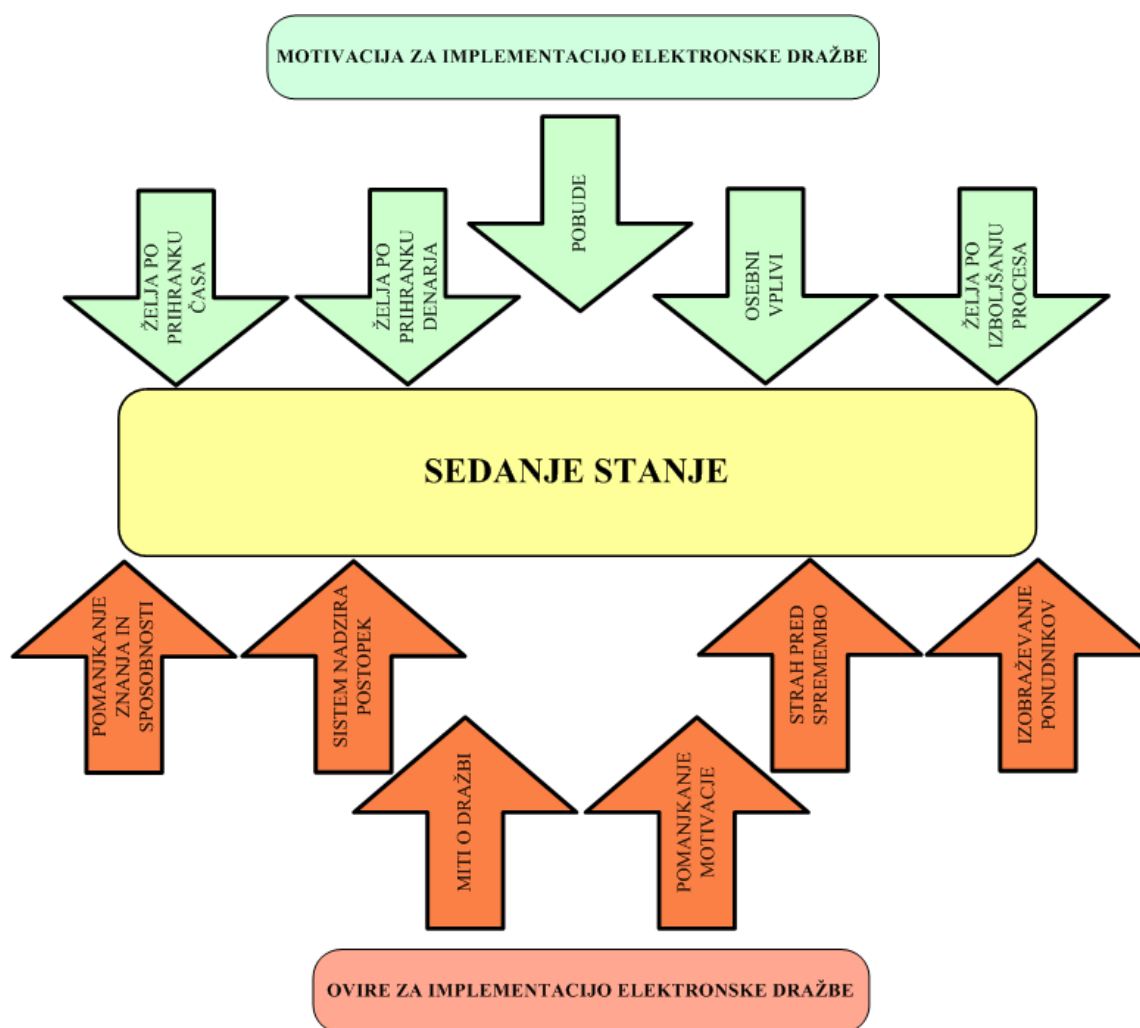
Tudi ponudniki, ki so sodelovali v več kot eni elektronski dražbi Agencije NHS so zelo hitro osvojili in razvili različne negativne strategije elektronskega draženja. Med takšnimi strategijami so bile najbolj očitne:

- **ponudbena cena je postavljena izredno visoko**, saj ponudniki pričakujejo, da bodo ceno zniževali še na elektronski dražbi,
- **ponudnik odda samo eno spremenjeno ponudbo na samem začetku elektronske dražbe**, nato pa čaka na zadnjo minuto dražbe, ko znova zniža ponudbo,
- **pogosto oddajanje samo rahlo spremenjenih ponudb** z namenom podaljševanja postopka elektronske dražbe ponudnikov (NHS Purchasing and Supply Agency 2004, 9).

Podobne strategije, predvsem izredno visoko postavljene prve ponudbene cene ter pogosto oddajanje samo rahlo spremenjenih ponudb, so se pojavile tudi v primeru elektronskih dražb Centra Vlade RS za informatiko.

Izzivi in ovire za implementacijo elektronske dražbe so številni. V sam postopek uporabe elektronske dražbe bo naročnik moral na začetku vložiti tako denar kot tudi čas, če želi na koncu identificirati prednosti e-dražbe in priti do pričakovanih koristi. Zaradi omejenih izkušenj z uporabo elektronske dražbe lahko ta za naročnike iz lokalnih ravni predstavlja večje tveganje kot za večje naročnike na državni ravni. Zato so elektronske dražbe priporočljive predvsem za naročnike z več izkušnjami v postopkih javnega naročanja. Naročniki se morajo zavedati, da elektronske dražbe niso primerne za vse postopke javnega naročanja. Pred samo izvedbo elektronske dražbe je zato potreben tehten razmislek. Pomembna je tudi sklenitev ustrezne pogodbe s ponudnikom ob koncu izvedene elektronske dražbe. Če naročnik v celoti ne izkoristi pogodbe, ki jo je sklenil s ponudnikom, potem bodo koristi, ki jih je pridobil z uporabo elektronske dražbe, v resnici bistveno manjše. Na sliki 7.4 je predstavljeno trenutno stanje na področju elektronskih dražb. Na eni strani so prikazane ovire za implementacijo elektronske dražbe, na drugi strani pa motivacijski dejavniki, ki spodbujajo izvedbo elektronskih dražb.

Slika 7.4: Ovire in motivacijski dejavniki za implementacijo elektronske dražbe

Vir: Quinn (2006, 25).

7.5.3 Smernice za nadaljnjo uporabo elektronske dražbe v postopkih javnega naročanja

Med dejavnike, ki bodo doprinesli k uspešno izvedeni elektronski dražbi, moramo uvrstiti naslednje:

- blago ali storitev, ki jima lahko natančno določimo vse kriterije pred samo izvedbo elektronske dražbe,
- za sodelovanje v elektronski dražbi imamo zadostno število ustreznih ponudnikov,
- stroški za zamenjavo ponudnika so nizki,
- obstaja velika verjetnost, da je cena, ki jo naročnik trenutno plačuje za blago ali storitev, višja od tržne cene (Keyworth in Yarrow 2006, 17).

Postopek elektronske dražbe ponavadi poteka na naslednji način. Naročnik najprej opredeli kriterije in določi približno ceno, ki jo želi doseči z elektronsko dražbo. Nato identificira in izbere potencialne ponudnike. Sledi obvestilo ponudnikom glede kriterijev, določb in pogojev. Naročnik nato izvede obratno elektronsko dražbo, v kateri izbere uspešnega ponudnika in odda naročilo. Sledi še vrednotenje po zaključku elektronske dražbe. Da bo opisani postopek izvedbe elektronske dražbe potekal uspešno, ne smemo pozabiti na naslednje ključne dejavnike in udeležence:

- ponudniki,
- podroben opis blaga ali storitve,
- definiranje cene, meril in ponderjev,
- sklepanje pogodb in
- večja naročila.

Največji dejavnik uspešne elektronske dražbe so ponudniki. Brez njih bomo dražbo težko izvedli. Da bo elektronska dražba uspešna, naj na njej sodeluje vsaj pet ponudnikov. Da bo naročnik res dobil pravo blago ali storitve, mora dobro definirati predmet nakupa, naj bo to blago ali pa storitve. Dobro je, da k razpisni dokumentaciji zato vključi tudi specifikacije izdelkov ali storitev, ki jih želi kupiti z elektronsko dražbo. Med produkte in blago, ki so zelo primerni za elektronsko dražbo, štejemo naslednje:

- osnovni gradbeni materiali (npr. železova ruda, bakrene cevi ...),
- standardna oprema informacijske tehnologije (npr. osebni računalniki, modemi, tonerji ...),
- fotokopirni papir,
- energija, elektrika, premog in plin,
- kemikalije in farmacevtski produkti (New South Wales Government 2006, 5).

Pomemben element uspešnosti elektronske dražbe je tudi definiranje cene oziroma definiranje formul, meril in ponderjev za preračun različnih necenovnih dejavnikov v končno ceno ponudnika. Formule in ponderji ne smejo biti preveč zapleteni, saj bo naročnik na tak način izgubil del ponudnikov. Formule za izračun končne cene morajo biti že na prvi pogled enostavne in transparentne (glej sliko 7.5).

Slika 7.5: Primer meril in ponderjev za preračun različnih necenovnih dejavnikov v aplikaciji e-dražba

The screenshot shows the 'e-dražba' application interface. At the top, there are logos for 'ORIN COMPUTERS' and 'e-dražba'. The user is logged in as 'Uporabnik: Ponudnik tri'. The breadcrumb trail is 'Postopki > Seznam mojih postopkov > Nakup osebnih računalnikov > Merila (ponderji)'. The main content area is titled 'Obrazec: Merila (ponderji)' and contains the following information:

- Šifra postopka: MBMN-1/2007
- Naziv postopka: Nakup osebnih računalnikov
- Ponudnik: Ponudnik tri
- Čas do naslednjega intervala: 0:00:46
- Sklopi: 1. Sklop 1, 2. Sklop 2

The main table lists evaluation criteria with their weights and possible scores:

Opis	Utež (%)	Moja ocena
1 Ponder cene	70,00	
2 Garancijski rok	20,00	☐ 20 - Nad 36 mesecev ☒ 15 - Do vključno 36 mesecev ☐ 10 - Do vključno 24 mesecev ☐ 5 - Do vključno 12 mesecev
3 Dobavni rok	10,00	☒ 5 - Nad 10 delovnih dni ☐ 10 - Do vključno 10 delovnih dni ☐ 20 - Do vključno 5 delovnih dni

At the bottom of the table, there are buttons for 'ODDAJ' and 'Prekliči'.

Vir: Oria Computers (2007).

Elektronske dražbe naj bodo del postopka javnega naročanja predvsem v primerih, ko javno naročanje poteka v dveh fazah. Postopek v dveh fazah, ki se zaključi z elektronsko dražbo, pripomore k izogibu nevarnostim, saj naročnik ponudnike najprej ovrednoti v prvi fazi postopka, upoštevajoč necenovne kriterije. Elektronska dražba je tako samo zaključek dvostopenjskega postopka, v katerem je cena odločilnega pomena.

Ob koncu elektronske dražbe je pomembna tudi uspešno sklenjena pogodba med naročnikom in ponudnikom. Naročnik mora pred izvedbo elektronske dražbe upoštevati, da bodo dolgoročne pogodbe prinesle večje prihranke in boljše rezultate elektronske dražbe. Prav tako bo naročnik boljše rezultate dosegel pri elektronskih dražbah, ki bodo za predmet nakupa imele večja naročila.

Definicija elektronske dražbe je dovolj fleksibilna, da lahko sprejme različna pravila, ki so odvisna predvsem od blaga ali storitev pri javnem naročanju. Prav zato je pri konfiguraciji elektronske dražbe pomembno, da uporabljamo parametrske metode. Praksa opisana v Prilogi D daje jasna navodila, kako najbolje oblikujemo elektronsko dražbo v postopku javnega naročanja.

8. ZAKLJUČEK

Namen uporabe elektronskih dražb v postopkih javnega naročanja je povečanje transparentnosti, zmanjševanje administrativnih stroškov ter gospodarnejša in hitrejša oddaja javnih naročil, ki posledično pomenijo prihranek časa in denarja. Proces elektronske dražbe je pomemben tudi zaradi vzpodbujanja elektronskega poslovanja med podjetji in javno upravo. Elektronska dražba namreč omogoča naknadna pogajanja o ceni, garanciji, rokih dobave ali izvedbi in drugih elementih ponudbe, česar zakonodaja v klasičnih odprtih ali omejenih postopkih oddaje javnih naročil sicer ne omogoča. Kot kažejo empirični rezultati, so elektronske dražbe po Evropi prinesle številne prihranke. Prva elektronska dražba je bila v Evropski uniji izvedena v Franciji, takratni prihranki so znašali kar 24 odstotkov. Prihranek pilotske elektronske dražbe, ki so jo izvedli na Portugalskem novembra 2003, je znašal približno 25 odstotkov. V povprečju so prihranki pri elektronskih dražbah v Veliki Britaniji prinesli prihranke okrog 13 odstotkov.

V magistrskem delu sem si zastavila dve hipotezi:

1. Uporaba elektronske dražbe omogoča pridobitev večjega števila ponudnikov ter omogoča znižanje stroškov nabavljenega blaga, znižanje administrativnih stroškov ter prihranek časa v postopkih javnega naročanja.

Prva hipoteza je bila delno potrjena, saj sem v magistrskem delu med drugim ugotovila, da je elektronska dražba vplivala na znižanje stroškov nabavljenega blaga, saj je omogočila znatne prihranke pri javnih naročilih, prav tako je znižala tudi administrativne stroške (brezpapirno poslovanje) in omogočila prihranek časa v postopku javnega naročanja (5. in 6. odstavek 38. člena Direktive 2004/18/ES¹¹⁷). Pridobitev večjega števila ponudnikov ni bila dokazana, saj je v primeru Agencije NHS en ponudnik odklonil sodelovanje pri elektronski dražbi, v primeru elektronske dražbe CVI pa je sodelovanje od 17 ponudnikov sprejelo samo 6 ponudnikov. V primeru elektronske dražbe Agencije NHS je poleg domačih ponudnikov na elektronski dražbi sodeloval tudi en tuji ponudnik. Število ponudnikov se je pokazalo kot ključna spremenljivka za uspeh elektronske dražbe. Po podatkih izvedenih dražb iz predstavljenih študij primera je za uspeh e-dražbe potrebnih vsaj 6 ponudnikov. Prav tako je pomembno, da

¹¹⁷ Direktiva 2004/18/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev. 2004. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:134:0114:01:SL:HTML> (4. april 2007), 5. odstavek in 6. odstavek, 38. člen.

ti ponudniki v samem procesu elektronske dražbe predstavijo vsaj 100 ali več novih, spremenjenih ponudb, kar naj bi v trajanju same dražbe pomenilo vsaj dve uri dolgo draženje. Kljub temu pa so možna tudi odstopanja in končni uspeh pri elektronski dražbi. V primeru slovenske študije primera elektronskih dražb je bilo število novih ponudb precej manjše (med 23 in 37), prav tako so vse dražbe trajalo samo 45 minut, na koncu pa je kljub temu prišlo do znižanja prvotnih ponudb za skoraj 34 odstotkov. Na Centru Vlade RS za informatiko so pri izvedenem prvem elektronskem javnem razpisu z obratno elektronsko dražbo dosegli naslednje rezultate: zmanjšanje administrativnih stroškov, manjšo porabo časa in zmanjšanje stroškov nabavljenega blaga.

Da je elektronska dražba na koncu uspešna, mora naročniku prinesiti primerne prihranke. Najvišji prihranek, ki je bil dosežen v predstavljeni e-dražbi v študiji primera agencije NHS je znašal kar 73 odstotkov. Kljub odličnemu rezultatu omenjene dražbe, pa so takšni prihranki prej izjema kot pravilo, zato jih je potrebo jemati z veliko mero rezerve. Bolj verjetni in realni so prihranki okoli 6 odstotkov v prvi izvedeni dražbi, pri vsaki naslednji elektronski dražbi enakega blaga ali storitev pa lahko pričakujemo še nižje prihranke, saj smo se s prvo izvedeno dražbo že približali realni tržni ceni. Pri izračunu povprečja prihranka vseh trinajstih elektronskih dražb Agencije NHS je bil prihranek dobrih 10 odstotkov.

O večjih prihrankih zaradi uporabe elektronske dražbe v postopku javnega naročanja pričajo tudi primeri iz Nemčije, Danske in Velike Britanije. Z uporabo elektronske dražbe DOIPEI so na Danskem zabeležili kar 18 odstotkov prihrankov, med drugim so znižali tudi administrativne stroške za slabih 86 odstotkov. V primeru 13 nemških pilotskih dražb, ki so jih izvedla različna ministrstva in agencije, so bili prihranki v povprečju slabih 9 odstotkov, največji prihranki pa so se pokazali pri računalniški strojni opremi, ki so znašali okrog 21 odstotkov. Podobne prihranke je zabeležil tudi britanski Office of Government Commerce pri 17 elektronskih dražbah, saj je povprečni prihranek znašal dobrih 13 odstotkov, največji prihranki pa so se znova pokazali pri računalniški strojni opremi in so znašali okrog 23 odstotkov. Pomembne ugotovitve pri nemških elektronskih dražbah so bile, da sam postopek (odprti, omejeni, s pogajanjem) ni vplival na prihranke pri dražbah, saj so bili ti pri vseh postopkih približno enaki. Bolj podrobna kot je bila specifikacija javnega razpisa, uspešnejše so bile elektronske dražbe in večji kot je bil nakup z elektronsko dražbo, večji so bili prihranki. V primerjavi s prihranki so bili stroški za izvedbo elektronske dražbe izredno nizki. Office of Government Commerce je poudaril tudi skrajšanje časa pri postopkih javnega naročanja zaradi uporabe elektronskih dražb, saj so naročniki in ponudniki dogovore sklenili že en teden po izvedeni dražbi.

Kljub delno potrjeni hipotezi je potrebno na tem mestu omeniti še nekatere negativne posledice, ki so sledile uporabi elektronske dražbe v postopkih javnega naročanja. Ponudniki, ki so sodelovali v več kot eni elektronski dražbi Agencije NHS, so razvili različne negativne strategije elektronskega draženja. Med drugim so prvo ponudbeno ceno postavili izredno visoko, saj so pričakovali, da bodo lahko ceno zniževali še na elektronski dražbi. Nekaj ponudnikov je oddalo samo eno spremenjeno ponudbo na samem začetku elektronske dražbe, nato pa čakalo na zadnjo minuto dražbe, ko so znova znižali ponudbo. Pogosto je bilo tudi oddajanje samo rahlo spremenjenih ponudb z namenom podaljševanja procesa elektronske dražbe. Podobne strategije so pri elektronskih dražbah izvajali tudi ponudniki pri Centru Vlade RS za informatiko. Nekaj ponudnikov je namreč postavilo izrazito visoke ponudbene cene na začetku.

2. Z uporabo elektronske dražbe naročnik tvega kakovost predmeta nakupa, saj je v postopku izbran cenovno najugodnejši ponudnik.

Druga hipoteza je bila zavržena, saj sem v magistrskem delu dokazala, da so bili pri vseh elektronskih dražbah poleg cenovnega kriterija uporabljeni tudi drugi kriteriji, ki so določali predvsem kakovost predmeta nakupa. Glavni kriterij, ki so ga upoštevali pri zagotavljanju kakovosti pri Agenciji NHS, je bila temeljita specifikacija predmeta nakupa. Ta je morala biti dovolj podrobna, da je zagotovila zadostno kakovost. Prav tako so ponudnika izbrali na podlagi ekonomsko najugodnejše ponudbe in ne zgolj na podlagi najnižje cene. V nasprotju z Agencijo NHS je Center Vlade RS za informatiko nakup računalniških strežnikov preko elektronske dražbe v drugi fazi razpisa opravil z upoštevanjem najnižje ponujene cene. Drugi kakovostni kriteriji ponudbe so bili opredeljeni že v razpisni dokumentaciji za drugo fazo omejenega postopka, kjer je naročnik preverjal lastnost opreme, dobavne in vzdrževalne pogoje. Ponudniki so tako morali zadostiti pogojem, ki jih je določil naročnik (dobavni rok, garancijski rok blaga, odzivni čas od prijave napake, rok za odpravo napake od prijave napake, zamenjava z novo opremo, drugi pogoji – skladnost opreme s specifikacijami). Kot najugodnejša je bila za vsako vrsto razpisane opreme izbrana ponudba, ki je zadostila vsem naštetim pogojem in je na elektronski dražbi dosegla najnižjo ceno. Prav tako je morala biti oprema v skladu s specifikacijami, ki so bile del razpisne dokumentacije. V primeru neprimerne kakovosti kupljenega blaga pa se je CVI zavaroval z bančno garancijo za dobro izvedbo posla. Kakovost opravljanja razpisanih storitev je bila opredeljena že v prvi fazi javnega razpisa, ko je CVI ugotavljal usposobljenost ponudnikov za javna naročila iz področja informacijske tehnologije in v razpisu določil ustrezne kriterije kakovosti.

Visoko kakovost pri uporabi elektronske dražbe v postopkih javnega naročanja so potrdili tudi naročniki pri britanskem Office of Government Commerce. Kar 20 odstotkov anketiranih naročnikov je povedalo, da se je kakovost produktov in storitev ponudnikov zaradi uporabe elektronske dražbe celo povečala. 12 odstotkov naročnikov je zatrdilo, da sta se zaradi uporabe elektronskih dražb pri ponudnikih izboljšala tako dobavni rok kot tudi zanesljivost, 11 odstotkov naročnikov pa je odgovorilo, da je naraslo tudi držanje obljub pri ponudnikih.

Dodatni stroški zaradi same tehnične izvedbe elektronske dražbe se iz leta v leto nižajo, saj je na trgu vedno več ponudnikov, ki ponujajo storitve izvedbe elektronske dražbe za naročnika. Zaradi tega lahko z elektronsko dražbo izvedemo tudi javna naročila, kjer je pogodbeno vrednost naročila nižja. Če se z elektronsko dražbo srečujemo prvič, je bolje, da za dražbo izberemo enostavnejše produkte, kjer bomo lažje definirali vsa merila in ponderje za vrednotenje ponudb. Kljub temu ne smemo pozabiti, da je informacijska tehnologija izredno fleksibilna, zato lahko z elektronsko dražbo izvedemo tudi zahtevnejša javna naročila.

Med težavami, s katerimi se na začetku največkrat srečujejo naročniki, je vredno izpostaviti predvsem odpor ponudnikov za sodelovanje na elektronskih dražbah. V takšnih primerih je izrednega pomena izobraževanje o sami izvedbi elektronske dražbe med kvalificiranimi ponudniki ter razjasnitev vprašanja, kako se elektronska dražba umešča v sam postopek javnega naročanja. Naročnik mora poudariti predvsem primerjavo ponujenih cen in ponudb med samimi ponudniki in možnost oddaje nove, spremenjene ponudbe.

Uporaba elektronske dražbe v Sloveniji je omogočila naročnikom, da od ponudnikov zahtevajo predložitev novih cen, ki so ustrezno znižane ter izboljšanje tudi drugih elementov poleg cene, če gre pri javnem naročilu za ekonomsko najugodnejšo ponudbo. Ker bo v prihodnosti takšnih elektronskih dražb verjetno vedno več, je bilo potrebno te elektronske dražbe opredeliti na ravni zakona s posebnimi pravili skladnimi z direktivami EU. Vlada RS je v začetku leta 2008 sprejela še predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem naročanju – ZJN-2A¹¹⁸ in predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštne storitev – ZJNVETPS-A¹¹⁹. Sprememba zakona naročnika zavezuje, da uporabi elektronsko dražbo v primeru, če so ponudbe nesprejemljive, to je v primerih ko je ponudbena cena višja

¹¹⁸ Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem naročanju (ZJN-2A), Uradni list RS, 16/2008.

¹¹⁹ Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštne storitev (ZJNVETPS-A), Uradni list RS, 16/2008.

od cen, ki veljajo za predmetno javno naročilo na trgu. ZJN-2A¹²⁰ v 19. členu celo narekuje, da mora informacijski sistem za izvedbo elektronske dražbe Javno podjetje Uradni list Republike Slovenije d.o.o. vzpostaviti najkasneje v treh mesecih od uveljavitve tega zakona. Trenutno novic o novem sistemu še ni, kljub temu pa bi vzpostavitev takšnega sistema pomenila dobro popotnico k nadaljnjemu razvoju in uporabi elektronske dražbe v postopkih javnega naročanja v Sloveniji.

¹²⁰ Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem naročanju (ZJN-2A), Uradni list RS, 16/2008, 19. člen.

9. LITERATURA

1. Agnič, Miran. 2003. Nabava v državni upravi: novo obdobje v javni preskrbi. V *INDO 2003 posvetovanje informatikov v javni upravi: Zbornik referatov*, 216–221.
2. B2B Research Center. 2003. *Analysis of Reverse Online Auction Survey*. Dostopno prek: <http://www.datakey.org/mhedajournal/3q03/reverseauctionsurvey.pdf> (10. maj 2007).
3. Brouchet, Dominique, ur. 1997. *Elektronsko poslovanje malih in srednje velikih podjetij – Bela knjiga*. Dostopno prek: <http://www.drustvo-informatika.si/publikacije/belaknjiga.pdf> (12. januar 2008).
4. Carsa. 2007. *Compliance Verification in Electronic Public Procurement: Final Report*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/eprocurement/feasibility/compliance-final-report_en.pdf (12. januar 2008).
5. Carter R., Craig in Lutz Kaufmann. 2007. The Impact of Electronic Reverse Auctions on Supplier Performance: The Mediating Role of Relationship Variables. *The Journal of Supply Chain Management* 43 (1): 16–26.
6. Center Vlade RS za informatiko. 2001a. *Strategija e-poslovanja v javni upravi RS za obdobje od leta 2001 do 2004*. Dostopno prek: <http://www.vlada.si/data/e-poslovanje.pdf> (20. oktober 2007).
7. ---. 2001b. Uradne objave – objava 49777. *Uradni list RS* 1. junij 2001 (43–44): 2839–2840.
8. ---. 2004a. *Sporočilo za javnost: CVI uspešno izpeljal prvi elektronski javni razpis in elektronsko obratno javno dražbo*. Dostopno prek: http://www.gov.si/cvi/slo/cns/prikaz-novice.php?&i1=CVI&i2=slo&i3=1&i4=vse&i5=ter_1st_021&i10=artic&i12=A839912753D44E12C1256F5F0036B903&i15=&j1=is_o-8859-2&j2=content&j3=gids&j4= (12. april 2007).
9. ---. 2004b. *Akcijski načrt e-uprave do leta 2004*. Dostopno prek: http://e-uprava.gov.si/eud/e-uprava/akcijski_nacrt_1.4.pdf (20. oktober 2007).
10. ---. 2004c. *Razpisna dokumentacija za drugo fazo omejenega postopka z oznako Navodila kandidatom OMNM-5/2001-27*.
11. Čampa, Margit, Franci Kodela, Sašo Matas, Igor Šoltes in Tadej Štular. 2007. *Zakon o javnem naročanju s komentarjem*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
12. *Direktiva 2000/31/ES o nekaterih pravnih vidikih storitev informacijske družbe, zlasti elektronskega poslovanja na notranjem trgu*. 2000. Dostopno prek: <http://eur->

- lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:13:25:32000L0031:SL:PDF (12. januar 2008).
13. *Direktiva 2004/17/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov javnih naročil naročnikov v vodnem, energetskem in transportnem sektorju ter sektorju poštnih storitev.* 2004. Dostopno prek: http://www.mf.gov.si/slov/javnar/direktiva_evropskega_parlamenta_in_sveta_2004_17_ES.pdf (4. april 2007).
14. *Direktiva 2004/18/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev.* 2004. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:134:0114:01:SL:HTML> (4. april 2007).
15. Državni zbor RS. 2007. *Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o javnem naročanju.* Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/typo3conf/ext/acts/pi1/acts/getfile.php?cat=1&id=20356827&mandate=4> (29. januar 2008).
16. Eakin, David. 2003. Measuring e-procurement Benefits. *Summit : Canada's Magazine on Public Sector Purchasing*, februar 2003: 16–18.
17. Emiliani M. L., Bob in David J. Stec. 2002. Insight from Industry: Realizing Savings from Online Reverse Auctions. *The Journal of Supply Chain Management* 7 (1): 12–23.
18. European e-Business Market Watch. 2003. *The European e-Business Report 2003 Edition: A Portrait of e-Business in 15 Sectors of the EU Economy.* Luksemburg: Office for Official Publications of the European Communities.
19. Evropska komisija. 2004a. *Akcijski načrt za izvajanje pravnega sistema za elektronsko javno naročanje.* Dostopno prek: http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/eprocurement/actionplan/actionplan_sl.pdf (10. april 2007).
20. ---. 2004b. *Impact Assessment: Action Plan on Electronic Public Procurement. Part 1: Baseline Analysis.* Dostopno prek: http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/eprocurement/2004-12-impact-external-vol1_en.pdf (24. oktober 2007).
21. ---. 2004c. *Impact Assessment: Action Plan on Electronic Public Procurement. Part 2: Baseline Scenario.* Dostopno prek: http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/eprocurement/2004-12-impact-external-vol2_en.pdf (24. oktober 2007).

22. ---. 2004d. *State of the Art Report Volume I: Case Studies on European Electronic Public Procurement Projects*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/eprocurement/study_vol1_en.pdf (20. oktober 2007).
23. ---. 2004e. *State of the Art Report Volume II: Case Studies on European Electronic Public Procurement Projects*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/eprocurement/study_vol2_en.pdf (20. oktober 2007).
24. ---. 2005. *Functional Requirements for Conducting Electronic Public Procurement under the EU Framework: Volume I*. Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/idabc/servlets/Doc?id=22191> (20. oktober 2007).
25. Ferfila, Bogomil in Polonca Kovač. 2000. *Javne politike in javna ekonomika*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
26. Fidermuc, Katarina. 2007. Spopad s prevzemi na posojilo. *Delo*, (29. november 2007).
27. Ghawi, Dima in Gary P. Schneider. 2004. New Approaches to Online Procurement. *Proceedings of the Academy of Information and Management Sciences* 8 (2): 25–28.
28. Hedgehog. 2007. *Save With Reverse Auctions*. Dostopno prek: <http://www.hedgehog.com/onlinereverseauctions.htm> (10. maj 2007).
29. Jap, D. Sandy. 2003. An Exploratory Study of the Introduction of Online Reverse Auctions. *Journal of Marketing*, julij 2003. Dostopno prek: <http://gbspapers.library.emory.edu/archive/00000051/01/gbs-mkt-2003-001.pdf> (12. maj 2007).
30. Javornik, Marjan, Milan Železnik in Darja Čerič. 2006. *Priročnik za izvajanje javnih naročil*. Maribor: Inštitut za lokalno samoupravo in javna naročila.
31. Jerman Blažič, Borka, Tomaž Klobučar, Zoran Perše in Dragan Nedeljkovič. 2001. *Elektronsko poslovanje na internetu*. Ljubljana: GV Založba.
32. Keyworth, Tim in George Yarrow. 2006. *Reverse eAuctions and NHS Procurement*. Oxford: Regulatory Policy Institute.
33. Kierkegaard Mercado, Sylvia. 2006. Going, Going, Gone! E-procurement in the EU. *The International Journal of Computing & Information Sciences* 4 (1): 30–39.
34. Klemperer, Paul. 2004. *Auctions: Theory and Practice*. Princeton: Princeton University Press.
35. Kranjc, Vesna. 2001. *Zakon o javnih naročilih (ZJN-1) s komentarjem*. Ljubljana GV založba.
36. ---. 2004a. *Zakon o javnih naročilih (ZJN-1) s komentarjem*. Ljubljana GV založba.
37. ---. 2004b. *Zakon o javnih naročilih z novelo ZJN-1A: uvodna pojasnila*. Ljubljana: GV založba.

38. ---. 2007. *Zakon o javnem naročanju (ZJN-2). Zakon o javnem naročanju na vodnem, energetskem, transportnem področju in področju poštних storitev (ZJNVETPS). Uvodna pojasnila*. Ljubljana: GV Založba.
39. Kučić J., Lenart. 2004. Dražba, kjer zmaga najcenejši. *Delo*, (3. december 2004).
40. Local e-gov National Projects. 2005. *Desktop Guide to e-Procurement. Part 3: What Are e-Auctions... And How to Get Started*. Dostopno prek: <http://www.idea.gov.uk/idk/aio/724065> (3. januar 2008).
41. Local e-gov UK. 2004. *How to ... Quantify and Realise the Benefits from e-Auctions. Detailed Guidance Note*. Dostopno prek: <http://www.localgov.org.uk/webfiles/NePP/Guidance/8.0%20e-Sourcing/8.1.3.pdf> (10. maj 2007).
42. Makarovič, Boštjan, Goran Klemenčič, Tomaž Klobučar, Maja Bogataj in David Pahor. 2001. *Internet in pravo: Izbrane teme s komentarjem Zakona o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu*. Ljubljana: Pasadena.
43. Matas, Sašo, Uroš Škufca in Matija Mrzel. 2006. *Priročnik vzorčna razpisna dokumentacija v postopkih oddaje javnih naročil v teoriji in praksi*. Ljubljana: Primath.
44. Matas, Sašo. 2005. *Skupna javna naročila in elektronska javna naročila*. Dostopno prek: http://www.mju.gov.si/fileadmin/mju.gov.si/pageuploads/sodobnajjavnauprava/ppt/smaragdna_B/MATAS.ppt (10. april 2007).
45. Ministrska deklaracija. 2005. Ministrska deklaracija: "Preoblikovanje javnih storitev" soglasno sprejeta 24. novembra 2005 v Manchestru, Velika Britanija. *Revija za management, informatiko in kadre* 39 (1): 77–82.
46. Ministrstvo za finance. 2005a. *Javna naročila: Največji naročniki in njihovi dobavitelji v letu 2004*. Dostopno prek: http://www.mf.gov.si/slov/sufpd/najvecji_naroc_dobav_2004.pdf (10. maj 2007).
47. ---. 2005b. *Predlog zakona o javnem naročanju – nujni postopek – predlog za obravnavo na Vladi RS*. Dostopno prek: <http://www.gzs.si/pripone/13908/oei28376d13908a605a9550a.doc> (10. april 2007).
48. ---. 2005c. *Skupno poročilo o oddanih javnih naročilih v letu 2004*. Dostopno prek: http://www.mf.gov.si/slov/javnar/statisticno_porocilo_2004.pdf (10. maj 2007).
49. ---. 2006a. *Predlog zakona o javnem naročanju – redni postopek – predlog za obravnavo na Vladi RS*. Dostopno prek: http://www.gov.si/mf/slov/javnar/predlog_ZJN2_klasika_v04_08_06.pdf (20. oktober 2007)

50. ---. 2006b. *Skupno poročilo o javnih naročilih, oddanih v Republiki Sloveniji v letu 2005*. Dostopno prek: http://www.mf.gov.si/slov/javnar/porocilo_skupno_oodana_narocila_2005.pdf (10. maj 2007).
51. ---. 2007. *Statistično poročilo o oddanih javnih naročilih v letu 2006*. Dostopno prek: http://www.mf.gov.si/slov/javnar/statisticno_porocilo_2006.pdf (12. januar 2008).
52. Ministrstvo za javno upravo. 2006. *Strategija e-uprave RS za obdobje od leta 2006 do leta 2010 – SEP-2010*. Dostopno prek: http://www.mju.gov.si/fileadmin/mju.gov.si/pageuploads/mju_dokumenti/pdf/SEP-2010.pdf (20. oktober 2007).
53. Mužina, Aleksij in Tomaž Vesel. 2004. *Zakon o javnih naročilih s komentarjem*. Ljubljana: Primath.
54. ---. *Zakon o javnem naročanju (ZJN-2) in Zakon o javnem naročanju na vodnem, energetskem, transportnem področju in področju poštnih storitev (ZJNVETPS) s pojasnili členov, pravom EU in pravno prakso*. Ljubljana: Nebra.
55. Mužina, Aleksij. 2005a. Nove evropske direktive s področja javnega naročanja in njihova uvrstitve v pravni red Republike Slovenije. V *6. konferenca Dnevi javnih naročil – zbornik*, 15–21. Portorož: Agencija za management.
56. ---. 2005b. *Revizija javnih naročil*. Lesce: Legat.
57. Naraks, Andrej. 2004a. CVI je izvedel prvo e-dražbo. *E-novice*, december 2004. Dostopno prek: <http://www.oria.si/newsletters/arhiv/2-8-04/#6> (2. april 2007).
58. ---. 2004b. *E-dražba. Uporabniški priročnik za komisijo*. Dostopno prek: http://fov.pelhan.net/datoteke/3_Letnik/Elektronsko%20Poslovanje/Staff/Oria-navodila/Uporabni%C5%A1ki%20priro%C4%8Dnik%20eDrazba%20KOM.pdf (2. april 2007).
59. ---. 2004c. *E-dražba. Uporabniški priročnik za ponudnika*. Dostopno prek: http://fov.pelhan.net/datoteke/3_Letnik/Elektronsko%20Poslovanje/Staff/Oria-navodila/Uporabni%C5%A1ki%20priro%C4%8Dnik%20eDrazba%20PON.pdf (2. april 2007).
60. ---. 2005. *Hitra, enostavna in učinkovita izvedba elektronskih javnih naročil z e-dražbo*. Dostopno prek: http://www.mju.gov.si/fileadmin/mju.gov.si/pageuploads/sodobnajavnauprava/ppt/smaragdna_A/NARAKS.ppt (2. april 2007).
61. ---. 2007. *Intervju o razvoju in uporabi aplikacije e-dražba v podjetju Oria Computers*. Ljubljana, 12. september 2007.
62. New South Wales Government. 2006. *NSW Government Procurement Guidelines: Reverse Auctions*. Dostopno prek: <http://www.dpws.nsw.gov.au/NR/rdonlyres/eq56>

- imnxxnszyx6exteob25urluoulspeppvq5th2tj24lv6h5vhcgw6tal5zas3gkmi3gs33czs7bralxkie5n7jc/Reverse+Auctions+Dec+06.pdf (20. april 2007).
63. NHS Purchasing and Supply Agency. 2004. *NHS PASA eAuctions Pilot Report. eAuctions: Enabling the NHS to Deliver Better Value from its Supply Base*. Dostopno prek: http://www.pasa.nhs.uk/pasa/Doc.aspx?Path=%5BMN%5D%5BSP%5D/About%20procurement%20in%20the%20NHS/e-procurement/2%20eAuctions/pilot_eAuction_report_june04.doc (2. april 2007).
64. *Obligacijski zakonik (OZ)*. Uradni list RS, 83/2001, 32/2004, 28/2006 Odl.US: U-I-300/04-25, 29/2007 Odl.US: U-I-267/06-41, 40/2007.
65. *Odredba o pogojih in načinu javnega razpisa za oddajo določenih del, ki se financirajo iz proračuna RS*. Uradni list RS, 24/1992.
66. *Odredba o postopku za izvajanje razpisa za oddajo javnih naročil s pripadajočimi spremembami*. Uradni list RS, 28/1993, 19/1994.
67. Office of Government Commerce. 2005. *eProcurement in Action. A Guide to eProcurement for Public Sector*. Dostopno prek: <http://www.ogc.gov.uk/documents/cp0025.pdf> (20. april 2007).
68. ---. 2006. *How Can We Help You? Saving Money with IT eAuctions*. Dostopno prek: <http://www.ogc.gov.uk/documents/CP0145eAuctions.pdf> (20. april 2007).
69. Oria Computers. 2007. *Testiranje in uporaba aplikacije e-dražba podjetja Oria Computers*. Ljubljana, 31. oktober 2007.
70. Pavliha, Marko, Borka Jerman Blažič, Maja Bogataj, Tomaž Klobučar, Sašo Matas, Patrick Vlačič in Krešo Puharič. 2002. *Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu (ZEPEP) s komentarjem*. Ljubljana: GV Založba.
71. Primec, Blanka. 2000. *Zakon o javnih naročilih (ZJN-1) s komentarjem*. Ljubljana: Bonex.
72. Quinn, Daniel. 2006. *Public Sector eAuctions: Executive Overview*. Dostopno prek: <http://www.yhcoe.roe.gov.uk/rce/aio/19452> (3. april 2007).
73. Schmidt, Marc Christopher. 2006. *Experience in Performing Electronic Auctions*. Dostopno prek: <http://www.consip.it/on-line/Home/Studieprogetti/Progetti/Eulab/documento3255.html> (12. januar 2008).
74. Schoop, Mareike. 2001. *Electronic Commerce*. Dostopno prek: http://www.wi.uni-muenster.de/wi/studieren/izi/ss03/20030708_09_e-commerce_ms.pdf (3. april 2007).

75. Svetovna banka. 2003. *Electronic Government Procurement (e-GP)*. World Bank Draft Strategy. Dostopno prek: <http://siteresources.worldbank.org/INTPROCUREMENT/Resources/eGPStrategyfortheWBword.doc> (3. april 2007).
76. Škufca, Uroš in Tadeja Slapničar. 2005. Elektronske dražbe omogočajo znatne prihranke. V *6. konferenca Dnevi javnih naročil – zbornik*, 99–102. Portorož: Agencija za management.
77. Šoltes, Igor in Margit Čampa. 2004. *Predpisi o javnih naročilih z uvodnimi pojasnili*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
78. Toplišek, Janez. 1998. *Elektronsko poslovanje*. Ljubljana: Atlantis.
79. Ulfig, Joanne in Malcolm Rosier. 2004. Reverse e-Auctions in the Public Sector. *Office of the Deputy Prime Minister: Efficiency News*, november 2004. Dostopno prek: http://www.communities.gov.uk/pub/516/EfficiencyNews1PDF791Kb_id1136516.pdf (10. maj 2007).
80. Urad Vlade za komuniciranje. 2007. *Sporočilo za javnost o sklepih, ki jih je Vlada RS sprejela na 148. seji, 28. november 2007*. Dostopno prek: http://www.vlada.si/index.php?&i1=UVI&i2=slo&i3=1&i4=svj&i5=ter_dvl_021&i10=artic&i12=96A2B59AC5CB5690C12573A1005B17B4&i15=on&j1=utf-8&j2=content&j3=gids&j4= (29. november 2007).
81. Uradni list RS. 2007. *Portal javnih naročil*. Dostopno prek: <http://www.enarocanje.si/?podrocje=portal> (29. oktober 2007).
82. ---. 2008. *Portal javnih naročil – pregled objav*. Dostopno prek: <http://www.enarocanje.si/pregledobjav.asp> (12. januar 2008).
83. *Uredba o pogojih za elektronsko poslovanje in elektronsko podpisovanje*. Uradni list RS, 77/2000, 2/2001, 86/2006.
84. Zabel, Bojan. 1997. *Pravo javnih naročil: Zakon o javnih naročilih (ZJN) s komentarjem*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
85. Zagorac, Željka. 2007. Elektronska dražba pri javnem naročanju nujna. *Finance*, (29. november 2007).
86. *Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu (ZEPEP)*. Uradni list RS, 57/2000, 30/2001, 25/2004, 73/2004-ZN-C, 61/2006-ZEPT.
87. *Zakon o elektronskem poslovanju na trgu (ZEPT)*. Uradni list RS, 61/2006.
88. *Zakon o javnem naročanju (ZJN-2)*. Uradni list RS, št 128/2006.
89. *Zakon o javnem naročanju na vodnem, energetskem, transportnem področju in področju poštnih storitev (ZJNVETPS)*. Uradni list RS, 128/2006.

90. *Zakon o javnih naročilih (ZJN)*. Uradni list RS, 24/1997.
91. *Zakon o javnih naročilih (ZJN-1)*. Uradni list RS, 39/2000 (102/2000 - popravek), 2/2004-ZPNNVSM, 2/2004.
92. *Zakon o reviziji postopkov javnega naročanja (ZRPJN)*. Uradni list RS, 78/1999, 90/1999 - popr., 105/2002 Odl.US: U-I-169/00-33, 110/2002, 2/2004-ZPNNVSM, 42/2004, 61/2005, 78/2006, 53/2007).
93. *Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem naročanju (ZJN-2A)*. Uradni list RS, 16/2008.
94. *Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštnih storitev (ZJNVETPS-A)*. Uradni list RS, 16/2008.
95. *Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnih naročilih (ZJN-1A)*. Uradni list RS, 2/2004.
96. Zapušek, Klementina. 2006. *Elektronsko javno naročanje*. Dostopno prek: http://www.sidip.org/SIDIP_files/Documents/research/zapusekt_elektronsko_javno_narocanje.pdf (3. april 2007).

10. PRILOGE

PRILOGA A

Prva faza omejenega postopka: javni razpis za ugotavljanje usposobljenosti ponudnikov

Uradni list Republike Slovenije – Uradne objave

Št. 43-44 / 1. 6. 2001 / Stran 2839

Ob-49777

1. **Naročnik:** Center Vlade Republike Slovenije za informatiko.

2. **Naslov naročnika:** Langusova 4, 1000 Ljubljana, telefaks 01/478 8649, e-mail: razpisi.cvi@gov.si, http://www.gov.si/razpisi/.

3. (a) **Vrsta in količina blaga:** dobava, konfiguracija, namestitve in garancijsko vzdrževanje standardne računalniške strojne opreme za delovna mesta ter mrežne, komunikacijske in druge računalniške strojne opreme, za potrebe naročnika in po pooblastilu naročnikov, navedenih v navodilih ponudnikom.

(b) **Kraj dobave:** lokacije naročnikov v Republiki Sloveniji.

(c) **Če je predvidena oddaja sklopov, obseg sklopov in sprejemljivost ponudb za en sklop, za več sklopov ali za vse skupaj:** možna je prijava za posamezne sklope (točke prijave), kot je navedeno v specifikacijah.

4. **Datum začetka in predvideni datum zaključka ali trajanje dobave:** dobave se bodo izvajale sukcesivno na podlagi povpraševanj (drugih faz javnega naročila) v obdobju treh let.

5. (a) **Naslov službe in oseba, od katere se lahko zahteva razpisno dokumentacijo dodatne informacije:** Center Vlade RS za informatiko, Langusova 4, 1000 Ljubljana, nadstropje M, soba 29, kontaktna oseba Petra Rozman. Razpisno dokumentacijo je mogoče dobiti tudi na internetu na naslovu http://www.gov.si/razpisi/ (zainteresirane osebe s tiskanjem dokumentov dobijo dokumentacijo, enako tisti, ki jo je mogoče dvigniti osebno), vprašanja pa je mogoče postavljati tudi na informacijskem sistemu naročnika na naslovu http://www2.gov.si:8000/javnar/jnvodg.nsf.

(b) **Čas, v katerem se lahko prevzame razpisno dokumentacijo:** do datuma oddaje ponudb med 10. in 13. uro, na internetu vseskozi do datuma oddaje ponudb.

(c) **Znesek in način plačila za razpisno dokumentacijo:** razpisna dokumentacija je na voljo brezplačno.

6. (a) **Datum, do kdaj se sprejema prijava:** 26. 6. 2001 do 10. ure naročnik bo prijave javno odprl istega dne ob 10.15 na naslov naročnika, 1. nadstropje.

(b) **Naslov, kamor je potrebno predložiti prijavo:** Center Vlade RS za informatiko, Langusova 4, 1000 Ljubljana, nadstropje M, soba 25.

7. **Navedba finančnih zavarovanj za resnost ponudbe, če bodo zahtevana:** niso zahtevane - bančna zavarovanja bodo zahtevana v drugih fazah javnega naročila.

8. **Pogoji financiranja in plačila in/ali sklicevanje na določila v predpisih:** v skladu z Zakonom o javnih financah ter vsakokratnem Zakonu, ki ureja izvrševanje proračuna. Pogoji financiranja bodo navedeni v vsakokratni drugi fazi javnega naročila.

9. **Pravna oblika povezave skupine ponudnikov v okviru ene ponudbe, potem ko je ta izbrana kot najugodnejša (47. člen Zakona o javnih naročilih):** skupna ponudba več pogodbenih partnerjev oziroma podizvajalci niso dovoljeni.

10. **Pogoji, ki jih mora izpolnjevati ponudnik za ugotovitev finančne, poslovne in tehnične usposobljenosti, poleg splošnih pogojev po 41. do 43. členu Zakona o javnih naročilih:**

5.12.1.1 Splošni pogoji

1. Pogoji: Poslovanje v skladu z veljavni predpisi in navodili ponudnikom;

2. Pogoji: Ponudba ne vsebuje lažnih ali zavajajočih podatkov ter netočnih ali nepopolnih podatkov v bistvenih elementih.

3. Pogoji: V preteklih petih letih pred objavo tega javnega razpisa zoper vodstvene delavce ni bila izdana pravomočna odločba za kaznivo dejanje, ki je povezano z njihovim poslovanjem ali izdana pravomočna sodna ali upravna odločba, s katero je ponudniku prepovedano opravljati dejavnost, ki je predmet javnega naročila.

4. Pogoji: Registracija, obratovalno dovoljenje za poslovne prostore in obrtno dovoljenje za dejavnosti, ki so predmet ponudbe;

5. izkazana zanesljivost pri poslovanju:

Pogoji: ni uveljavljenih jamstev ali izgubljenih pravnih, ki kažejo na nezanesljivost poslovanja; ni dosedanjih slabih izkušenj v zadnjih dveh letih od objave razpisa z naročnikom pri poslovanju (večkratne neustrezne dobave, vsaj 3-krat izkazane nepravčasne dobave ali izvedbe, izkazani večkrat prekoračeni odzivni časi ali časi popravil (vsaj 15 krat glede na zapise baze naročnika), izkazano večkratno odpravljanje iste napake glede na pogodbeno pogoje ali bistvene kršitve določb pogodb z naročnikom);

6. Kakovost opravljanja razpisanih storitev:

Pogoji: en dokument, ki dokazuje kakovost organizacije poslovanja ponudnika.

Upoštevalo se zgolj dokumenti, ki se nanašajo na organizacijo poslovanja ponudnika (listine, ki se nanašajo na kakovost poslovanja ponudnika, kot so normativi in drugi dokumenti, izdani od organizacij, ki presojajo kakovost poslovanja, ali interni akti, iz katerih je razviden nadzor nad kakovostjo poslovnih procesov (normativi, interni akti, ki urejajo poslovanje znotraj organizacije), lahko pa tudi zunanja recenzija ali primerjave s področja poslovanja, objavljene v ustreznih publikacijah), ne pa dokazi o kakovosti produktov, dokazi o usposobljenosti kadrov na tehničnem področju, dokazi o kakovosti poslovanja principala, prodajne reference principala in ponudnika ipd. Kot dokazila štejejo tudi dokumenti o postopku pridobivanja ISO certifikata, če ima ponudnik ustrezno pogodbo o zunanji presoji s strani zunanjega ali notranjega pooblaščenega presojevalca/podeljevalca certifikata, pri čemer mora biti iz vsebine pogodbe razviden popis postopkov, ki so predmet presoje. Pogodba o postopku notranje presoje kakovosti šteje za dokument, ki dokazuje kakovost organizacije poslovanja.

7. Reference ponudnika na razpisnem področju:

Pogoji: Ponudnik mora z ustrezno pogodbo za katerokoli tehnologijo s področja prijave, za katerega se prijavlja, izkazati, da je opravljal razpisano dejavnost neprekinjeno vsaj 2 leti pred letom objave razpisa in v tekočem letu - za vsako področje od naslednjih:

Št.	Točke prijave glede na specifikacije
A	1-10,
B	11-13,
C	14-20,
D	21-22,
E	23-26, 30-32,
F	27-29.

5.12.1.2 Pogoji na finančnem področju

1. Pogoji: Stopnja pokritja kratkoročnih obveznosti najmanj 0,8;

2. Pogoji: Ni blokad žiro računa (v zadnjih dveh letih od objave razpisa);

3. Pogoji: Proti ponudniku ni uveden postopek prisilne poravnave, stečajni ali likvidacijski postopek ali ponudnik ni prenehal poslovati na podlagi sodne ali druge prisilne odločbe.

4. Pogoji: Poravnani davki, prispevki in druge obveznosti v skladu s predpisi.

5. Zadovoljiva stopnja finančne varnosti in ustrezen poslovni izid iz dejavnosti:

Pogoji: Doseganje letne realizacije v višini 720.000.000 SIT in kapital v višini 60.000.000 SIT.

6. Pogoji: odstotek realizacije ponudnika z državno upravo je manjši od 50% celotne realizacije

5.12.1.3 Kapacitete in opremljenost

1. Pogoji: Ponudnik ima ustrezne prostore za opravljanje vseh razpisanih dejavnosti na področju prijave. Za ustrezni prostor šteje prostor s potrebnimi dovoljenji za izvajanje dejavnosti, ki je predmet razpisa.

2. Pogoji: Zavsako področje prijave (točke A-F iz poglavja 5.12.1.1.7) mora ponudnik izkazati razpoložljivo ustrezno prevozno sredstvo za dostop do lokacij ter prevoz opreme.

5.12.1.4 Usposobljenost, dohodki in izkušnje kadrov

1. Pogoji: Redno zaposleni kadri morajo imeti ustrezno strokovno izobrazbo in funkcionalna znanja za opremo, ki je predmet prijave. Ti kadri štejejo za usposobljene po tem razpisu.

Kot ustrezna strokovna izobrazba šteje vsaj V. stopnja izobrazbe ustrezne tehnične smeri.

Kot ustrezna funkcionalna izobrazba šteje certifikat oziroma šolanje proizvajalca/principala opreme tehnologije, ki jo prijavlja. Upoštevani bodo certifikati, šolanja in tečaji, ki ne bodo starejši od dveh let pred objavo razpisa. Upoštevani bodo le certifikati, ki izkazujejo dejansko praktično šolanje oziroma uspešno zaključeno izobraževanje. Zgolj potrdila o udeležbi ne dokazujejo pridobitve funkcionalnih znanj. Posamezni zaposleni se glede na znanja, ki jih ima, lahko upoštevata na več področjih prijave.

2. Pogoji: Minimalno število zaposlenih, glede na področja prijave (kadri, ki štejejo za usposobljene po tem razpisu):

Pogoji: Za vsako tehnologijo, ki jo ponudnik prijavi, mora imeti 3 kadre;

Pogoji: Če ponudnik ponuja opremo, ki jo pred prodajo dograjuje (II) ali opremo lastne proizvodnje (III), mora imeti za vsako tehnologijo dodatna 2 kadra;

3. Pogoji: Bruto dohodki kadra, ki po teh merilih šteje za usposobljenega, so vsaj enaki predpisanim; Izkušnje:

4. Pogoji: povprečna delovna doba na strokovnem področju vsaj 2 leti. Računa se povprečje za kader, ki po teh merilih šteje za usposobljenega

5.12.1.5 Rezervni deli različnih tehnologij ter zgodovina poslovanja na področju prijave

I. Če ponudnik ponuja opremo tuje blagovne znamke:

1. Pogoji: prodaja ponujene blagovne znamke določene opreme pri ponudniku leta 2000 glede na leto 1999 ni padla za več kot 50%. Pogoji se nanašata na vrednost prodaje.

2. Pogoji: ponudnik izkazuje dostop do rezervnih delov in nadomestne opreme na način, ki omogoča servisiranje ali zamenjavo opreme v standardnih rokih naročnika ali ima lastno skladišče nadomestnih delov in rezervne opreme.

3. Pogoji: Za vsako ponujeno tehnologijo mora biti sklenjena veljavna pisna pogodba (točka 17 prilog), ki zajema celotno podporo proizvajalca, principala ali zastopnika tehnologije za prodajo in servis opreme, vključno s pogoji dobave, jamstvi, pomočjo, oskrbo z rezervnimi deli, garancijskimi pogoji in prenosom. Razen tega mora ponudnik izkazovati najvišji možni status pri principalu oziroma proizvajalcu (status se bo presojal glede na status za prodajo pri principalu, ponudnikovo podporo kupcu ter tehnično podporo, ki jo ima ponudnik pri principalu/proizvajalcu). Če pogoj najvišjega statusa za določeno tehnologijo izpolnjuje samo en ponudnik, se bo usposobljenost za to tehnologijo priznala tudi ponudnikom z naslednjim nižjim statusom.

II. Če ponudnik ponuja opremo, ki jo pred prodajo dograjuje (po sistemu kit kompleta ali podobno) in/ali jo kot tako prodaja pod blagovnimi znamkami tujih proizvajalcev, mora (razen pogoja 5.12.1.5.3) izpolniti še naslednje:

1. Pogoji: Ponudnik tehnologije, ki prodajajo opremo pod blagovnimi znamkami drugih proizvajalcev, mora od teh proizvajalcev prejeti in predložiti izjavo, oziroma mora biti to izrecno razvidno iz veljavne pisne pogodbe (ustrezno označeno - podčrtano v prilogi točke 17), v kateri:

- izrecno dovoljujejo ponudniku, da prodaja opremo pod prijavljeno blagovno znamko;

- zagotavljajo, da bo oprema enake kvalitete kot tista, ki jo sami dobavljajo;

- potrjujejo, da bo oprema opravila enake teste kot tista, ki jo sami dobavljajo;

- izjavljajo, da bo oprema popolnoma skladna z operacijskimi sistemi, za katere je to deklarirano od proizvajalca.

2. Pogoji: Ponudnik mora izkazati, da je imel urejena pogodbeno razmerja za prodajo in servis ponujene ali istovrstne tehnologije neprekinjeno dve leti pred objavo razpisa in ima urejeno razmerje za tekoče leto.

III. Če ponudnik ponuja opremo lastne proizvodnje (sestavljanje po komponentah), mora (razen pogoja 5.12.1.5.3) izpolnjevati še naslednje pogoje:

1. Pogoji: Izkazano ustrezno poslovno razmerje, vključno s pogoji dobave, jamstvi, pomočjo, oskrbo z rezervnimi deli, garancijskimi pogoji in prenosom pravic za vse ključne komponente, ki sestavljajo ponujeno

opremo. Za ključne komponente štejejo tiste, brez katerih oprema ne opravlja funkcij, ki jim je pri običajni uporabi namenjena.

2. Pogoji: Neprekinjeno poslovanje na področju prodaje in vzdrževanja ponujene blagovne znamke neprekinjeno najmanj za obdobje dveh let pred letom objave razpisa in za tekoče leto;

3. Pogoji: Količina prodane opreme, ki je predmet prijave v tekočem letu in v obdobju dveh let pred letom objave razpisa najmanj 100 kosov letno za točki 1 in 2 prijave za vsako prijavljeno tehnologijo, za ostale točke pa najmanj 30 kosov za vsako prijavljeno tehnologijo.

11. Datum, ko bodo kandidati predvidoma morali predložiti ponudbe in predvideni datum odločitve o sprejemu ponudbe: Predvideni datum odločitve o sprejemu prijavi in ponudbi 20 dni po roku oddaje.

12. Merila za ocenitev ponudb: merila bodo določena glede na konkretno dobavo ob vsakokratni drugi fazi javnega naročila v skladu z 51. členom ZJN.

13. Morebitne druge informacije o naročilu: razpisno dokumentacijo je mogoče dobiti tudi na internetu na naslovu <http://www.gov.si/razpisi/> (zainteresirane osebe s tiskanjem dokumentov dobijo dokumentacijo, enako tisti, ki jo je mogoče dvigniti osebno), vprašanja pa je mogoče postavljati tudi na informacijskem sistemu naročnika na naslovu <http://www2.gov.si:8000/javnar/jnvodg.nsf>.

14. Datum in številka objave predhodnega razpisa: /

15. Datum odposlanja zahteve za objavo: 28. 5. 2001.

Center Vlade RS za informatiko

ZJN-13.S

Zahteva za objavo prve faze javnega razpisa za oddajo naročila za storitve po omejenem postopku

Na podlagi 66. člena in 2. točke prvega odstavka 68. člena Zakona o javnih naročilih naročamo objavo prve faze javnega razpisa za oddajo naročila za storitve po omejenem postopku

Št. B-2/01

Ob-49436

1. Naročnik: Republika Slovenija, Ministrstvo za promet, Direkcija RS za ceste.

2. Naslov naročnika: Tržaška 19, 1000 Ljubljana, tel. 01/478-80-02, faks 01/478-80-36.

3. Vrsta in opis storitve ter sklic na vrsto storitve po prilogi 1A oziroma 1B Zakona o javnih naročilih: vzdrževanje avtomatskih števcov prometa.

4. Če je predvidena oddaja sklopov naročila posebej, obseg sklopov in sprejemljivost ponudb za en sklop, več sklopov ali za vse skupaj: /

5. Kraj izvedbe: ceste na območju Republike Slovenije.

6. Sprejemljivost variantnih ponudb: variante niso sprejemljive.

7. Datum predvidenega začetka in dokončanja ali čas izvedbe: z prvo fazo bomo priznali sposobnost ponudnikom za vzdrževanje števcov za obdobje 36 mesecev, v drugi pa bo izbran najugodnejši ponudnik.

8. (a) Naslov službe in oseba, od katere se lahko zahteva razpisno dokumentacijo in dodatne informacije: Republika Slovenija, Ministrstvo za promet, Direkcija RS za ceste, Tržaška 19, 1000 Ljubljana, soba 416/IV (Irena Skubic), tel. 01/478-83-36, faks 01/478-80-36.

(b) Čas, v katerem se lahko prevzame razpisno dokumentacijo: ni omejen.

(c) Znesek in način plačila za razpisno dokumentacijo: stroške za razpisno dokumentacijo 5.000 SIT naj ponudniki poravnajo z virmanom na žiro račun št. 50100-630-10014 - sklic na št. 2415.

9. (a) Datum, do kdaj se sprejema prijave: 2. 7. 2001 do 10. ure.

(b) Naslov, kamor je potrebno predložiti prijavo: Republika Slovenija, Ministrstvo za promet - Direkcija RS za ceste, Tržaška 19, 1000 Ljubljana, vložišče, soba 21/1.

10. Navedba finančnih zavarovanj za resnost ponudbe, če bodo zahtevana: /

11. Pogoji financiranja in plačila in/ali sklicevanje na določila v predpisih: /

12. Pravna oblika povezave skupine ponudnikov v okviru ene ponudbe, potem ko je ta izbrana kot najugodnejša (47. člen Zakona o javnih naročilih): /

13. Pogoji, ki jih mora izpolnjevati ponudnik za ugotovitev finančne, poslovne in tehnične usposobljenosti, poleg splošnih pogojev po 41. do 43. členu Zakona o javnih naročilih: pogoji so natančno navedeni in razčlenjeni v Navodilih ponudnikom za izdelavo ponudbe.

14. (a) Ali je izvedba naročila te storitve z zakonom, predpisi ali upravnimi odločbami rezervirana za posebno dejavnost: ne.

(b) Navedba zakonov, predpisov in upravnih odločb, ki zadevajo te vrste storitve: /

(c) Ali morajo pravne osebe navesti imena in strokovne kvalifikacije osebja, odgovornega za izvedbo storitve: /

15. Datum, ko bodo kandidati predvidoma morali predložiti ponudbe in predvideni datum odločitve o sprejemu ponudbe: /

16. Merila za ocenitev ponudb: /

17. Morebitne druge informacije o naročilu: naročnik bo druge informacije ponudnikom posredoval le na podlagi pisnih zahtev, ki jih bo prejel najkasneje 5 dni pred rokom za predložitev ponudb na naslov: Republika Slovenija, Ministrstvo za promet, Direkcija RS za ceste, Služba za javna naročila in letni plan, Tržaška 19, 1000 Ljubljana.

18. Datum in številka objave predhodnega razpisa: /

19. Datum odposlanja zahteve za objavo: 21. 5. 2001.

Direkcija RS za ceste

Št. JN 4-2001

Ob-49576

1. Naročnik: Snaga javno podjetje d.o.o.

PRILOGA B

Preoblikovanje necenovnih kriterijev v denarne vrednosti

OPIS	<ul style="list-style-type: none"> priskrbeti mehanizem za preoblikovanje necenovnih kriterijev elektronske dražbe v denarne vrednosti
FUNKCIJE, KI JIH PODPIRA APLIKACIJA	<ul style="list-style-type: none"> izvedba elektronskih dražb s ceno kot edinim kriterijem vrednotenja preoblikovanje vseh drugih kriterijev v denarne vrednosti in aplikacija teh kriterijev na začetno ponudbeno ceno ponudnika
IMPLEMENTACIJSKI PRISTOPI, KI BODO SLEDILI	<ul style="list-style-type: none"> določiti denarno vrednost možnim vrednostim za necenovne kriterije (t.i. hendikep) avtomatska aplikacija t.i. hendikep v ponudnikovo začetno ponudbeno ceno
PRINCIPI, KI JIM APLIKACIJA USTREZA	Učinkovitost, transparentnost
TVEGANJA	Ne obstajajo
PODATKI, SO BILI ZBRANI PRI	DPSM (Francija)

Vir: Evropska komisija (2004d, 44).

PRILOGA C

Specifikacija opreme v razpisni dokumentaciji

Količina 3x: Datotečni strežnik 23 U1

1 x Procesor Intel Xeon najmanj 2.8 Ghz
Možna vgradnja še najmanj enega procesorja
Predpomnilnik L2 512 KB
Različica vodila najmanj PCI 2.1
Pomnilnik SDRAM DIMM 2 GB (ECC tehnologija)
Pomnilnik nadgradljiv do 8 GB ali več
Možna nadgradnja pomnilnika za 50 % brez zamenjave obstoječih DIMM-ov
Ustreznost specifikaciji najmanj DMI 2.0
2 X "on board" ali vgrajena strežniška mrežna kartica UTP hitrost 1 Gbs (1000Base-Tx)
z delovanjem v Full Duplex načinu in "autodetect" funkcijo, podpora IEEE 802.1Q in
802.1p VLAN standard, podpira delovanje v primarnem in redundantnem načinu v
kombinaciji z dodatno kartico enakega tipa ("primary" in "standby") s samodejnim in za
odjemalce neopaznim preklopom v primeru okvare, podpira združevanje vrat dveh ali več
kartic v smislu povečanja prepustnosti, podprti mrežni operacijski sistemi: MS Windows
2000, Netware, Unix, Linux
PCI grafična kartica z najmanj 4 MB pomnilnika
Programska podpora kontroli in upravljanju strežniških komponent
Gonilniki za rekonfiguracijo sistema (NetWare 6.5, Netware 5.1, Linux Redhat, SuSE)
CD-ROM (najmanj +24 x hitrost)
Vgrajen najmanj 1 Ultra 160 SCSI krmilnik
Disketna enota 3,5" zmogljivosti 1,44 MB
Tipkovnica Windows 95 združljiva
Miška s podlogo
Ohišje s ključavnico
Ohišje mora vsebovati dodatno prisilno hlajenje
Dodaten enokanalni RAID krmilnik za diske, ki podpira najmanj RAID 1 in omogoča zapis
nastavitvev na disk in razširljive particije
Organizacija diskovnega polja RAID 1
Prosti uporabniški prostor 72 GB
hot swap SCSI diski (Ultra 160) hitrosti najmanj 10.000 rpm
redundančni ventilatorji
Vgrajena DLT1 tračna enota (priloženih 10 kaset + 1 čistilna kaset)

Količina 3 x: Aplikacijski strežnik 23 U2

1 x Procesor Intel Xeon najmanj 3.0 Ghz
Možna vgradnja še najmanj enega procesorja
Predpomnilnik L2 512 KB
Različica vodila najmanj PCI 2.1
Pomnilnik SDRAM DIMM 4 GB (ECC tehnologija)
Pomnilnik nadgradljiv do 8 GB ali več
Možna nadgradnja pomnilnika za 50 % brez zamenjave obstoječih DIMM-ov
Ustreznost specifikaciji najmanj DMI 2.0
2 X "on board" ali vgrajena strežniška mrežna kartica UTP hitrost 1 Gbs (1000Base-Tx)
z delovanjem v Full Duplex načinu in "autodetect" funkcijo, podpora IEEE 802.1Q in
802.1p VLAN standard, podpira delovanje v primarnem in redundantnem načinu v
kombinaciji z dodatno kartico enakega tipa ("primary" in "standby") s samodejnim in za
odjemalce neopaznim preklopom v primeru okvare, podpira združevanje vrat dveh ali več
kartic v smislu povečanja prepustnosti, podprti mrežni operacijski sistemi: MS Windows
2000, Netware, Unix, Linux

PCI grafična kartica z najmanj 4 MB pomnilnika
Programska podpora kontroli in upravljanju strežniških komponent
Gonilniki za rekonfiguracijo sistema (Linux Redhat, SuSE, Windows 2000, Windows 2003)
CD-ROM (najmanj +24 x hitrost)
Vgrajen najmanj 1 Ultra 160 SCSI krmilnik
Disketna enota 3,5" zmogljivosti 1,44 MB
Tipkovnica Windows 95 združljiva
Miška s podlogo
Ohišje s ključavnico
Ohišje mora vsebovati dodatno prisilno hlajenje
Dodaten dvokanalni RAID krmilnik za diske, ki podpira RAID 0,1,5,10 in omogoča zapis nastavitvev na disk in razširljive particije
Organizacija diskovnega polja RAID 1
Prosti uporabniški prostor 72 GB
hot swap SCSI diski (Ultra 160) hitrosti najmanj 10.000 rpm
Dve ločeni kletki za hot swap diske (v vsaki najmanj 3 ležišča za diske)
Ena kletka mora biti prazna in vezana na drugi kanal RAID krmilnika
redundančni napajalniki
redundančni ventilatorji
Zunanja DLT1 tračna enota (priloženih 10 kaset + 1 čistilna kaset)

Količina 9x: Datotečni strežnik 23 U3

1 x Procesor Intel Xeon najmanj 2.8 Ghz
Možna vgradnja še najmanj enega procesorja
Predpomnilnik L2 512 KB
Različica vodila najmanj PCI 2.1
Pomnilnik SDRAM DIMM 1 GB (ECC tehnologija)
Pomnilnik nadgradljiv do 8 GB ali več
Možna nadgradnja pomnilnika za 50 % brez zamenjave obstoječih DIMM-ov
Ustreznost specifikaciji najmanj DMI 2.0
1 X "on board" ali vgrajena strežniška mrežna kartica UTP hitrost 1 Gbs (1000Base-Tx)
z delovanjem v Full Duplex načinu in "autodetect" funkcijo, podpora IEEE 802.1Q in 802.1p VLAN standard, podpira delovanje v primarnem in redundantnem načinu v kombinaciji z dodatno kartico enakega tipa ("primary" in "standby") s samodejnim in za odjemalce neopaznim preklpom v primeru okvare, podpira združevanje vrat dveh ali več kartic v smislu povečanja prepustnosti, podprti mrežni operacijski sistemi: MS Windows 2000, Netware, Unix, Linux
PCI grafična kartica z najmanj 4 MB pomnilnika
Programska podpora kontroli in upravljanju strežniških komponent
Gonilniki za rekonfiguracijo sistema (NetWare 6.5, Netware 5.1, Linux Redhat, SuSE)
CD-ROM (najmanj +24 x hitrost)
Vgrajen najmanj 1 Ultra 160 SCSI krmilnik
Disketna enota 3,5" zmogljivosti 1,44 MB
Tipkovnica Windows 95 združljiva
Miška s podlogo
Ohišje s ključavnico
Ohišje mora vsebovati dodatno prisilno hlajenje
Dodan ali integriran SCSI krmilnik, ki podpira RAID 1
Organizacija diskovnega polja RAID 1
Prosti uporabniški prostor 32 GB
hot swap SCSI diski (Ultra 160) hitrosti najmanj 10.000 rpm
redundančni ventilatorji
Vgrajena DAT 4mm DDS4 tračna enota (priloženih 10 kaset + 1 čistilna kaset)

Vir: Center Vlade RS za informatiko (2004c, 12–14).

PRILOGA D

Oblikovanje elektronske dražbe glede na naravo javnega naročila

OPIS	Oblikovanje različnih elektronskih dražb glede na naravo in pogoje javnega naročila
FUNKCIJE, KI JIH PODPIRA APLIKACIJA	<p>Oblikovna podoba elektronske dražbe pokriva naslednja področja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • elektronski obrazci za draženje • število intervalov (v primeru intervalne dražbe) • pravila za podaljšanje skrajnega roka za zaključek dražbe (v primeru klasične dražbe) • informacije o vrednotenju ponudb, ki jih posredujemo ponudnikom • specifikacije o oddanih ponudbah: <ul style="list-style-type: none"> - minimalni in maksimalni koraki za celotno ekonomsko ponudbo - minimalne in maksimalne vrednosti za posamezni korak pri elektronskih obrazcih
IMPLEMENTACIJSKI PRISTOPI, KI BODO SLEDILI	<ul style="list-style-type: none"> • podpora različnim variacijam klasične obratne elektronske dražbe • določanje parametrov glede na tip javnega naročila (npr. glede na vrsto blaga ali storitve, število ponudnikov ...) • določanje parametrov glede na cilje, ki si jih zastavi naročnik (npr. doseči boljšo ceno, boljšo kakovost, povečati kvantiteto ...) • dopustiti možnost konfiguracije: <ul style="list-style-type: none"> - pravil o zaupnosti (vidnost detajlov glede oddaje ponudb) - obveznih polj za draženje - matematične formule za avtomatično vrednotenje ponudb - predpogojev za določanje podaljšanja skrajnega roka - komunikacijskih metod s ponudniki med samim procesom draženja
PRINCIPI, KI JIM APLIKACIJA USTREZA	Učinkovitost
TVEGANJA	Ne obstajajo
PODATKI, SO BILI ZBRANI PRI	5 sistemov e-dražbe (Velika Britanija), Lotto 1 (Italija), DOIP e-dražbe (Danska), ehandel e-dražbe (Norveška)

Vir: Evropska komisija (2004d, 43).